

Проект «Галицька Каліфорнія»
в рамках Програми
«CHOICE – Cultural Heritage:
Opportunity for Improving Civic
Engagement»

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ПАМ'ЯТКИ БОРИСЛАВА І СХІДНИЦІ

ПУТІВНИК

ТЕМАТИЧНІ ЕКСКУРСІЙНІ
МАРШРУТИ

Історико-культурні пам'ятки Борислава і Східниці. Путівник / Автори-упорядники О. Микулич, Р. Тарнавський. – Львів: Карти і Атласи, 2017. – 112 с.

Борислав – унікальне місто, розташоване на діючому промисловому нафтогазовому та озокеритовому родовищі з джерелами мінеральних лікувальних вод. Це історичне населене місце із збереженим історичним ареалом і традиційним характером даного культурного середовища та історичний центр нафтогазової промисловості Європи кінця ХІХ – початку ХХ ст. До складу Бориславської міської ради входить відомий сучасний бальнеологічний курорт смт. Східниця, який також був і залишається центром нафтовидобутку Західного регіону України. Завдяки багатству історичних подій, традицій та унікальних артефактів регіон має перспективи щодо свого історико-культурного розвитку як туристичний центр не лише України, але і Європи та світу.

Путівник розроблений та виданий Українським товариством охорони пам'яток історії та культури м. Борислава в рамках проекту «Галицька Каліфорнія», який реалізується за Програмою «СНОІСЕ – Cultural Heritage: Opportunity for Improving Civic Engagement» і співфінансується Євросоюзом.

Авторами путівника вперше розроблено і представлено тематичні екскурсійно-пізнавальні маршрути Бориславом і Східницею - історико-краєзнавчий, промислово-інженерний, літературно-мистецький, сакральний і релігійно-паломницький. Путівник містить історичні нариси про Борислав і Східницю, а також пропозиції щодо туристичної інфраструктури в регіоні.

У путівнику використано фотоматеріали Олега Микулича, Олега Яцожинського, Альбертини Бучинської, Ігоря Шохи, Тараса Голови, Ігоря Дикого, Тетяни Дворжжак, а також репродукції листівок і фотографій з приватної колекції Олега Микулича.

ЗМІСТ

Передмова.....	7
Борислав	8
Давня історія	8
Австрійський період історії міста	12
Польський період історії Борислава.....	18
Борислав у радянський період.....	22
Сучасна історія Борислава	23
Східниця	26
Давня історія поселення.....	26
Нафтогазова промисловість Східниці.....	29
Становлення Східниці як бальнеологічного курорту.....	36
Мінеральні води Східниці.....	42
Тематичні екскурсійні маршрути	46
I. Історико-краєзнавчий	47
II. Промислово-інженерний.....	59
III. Літературно-мистецький.....	73
IV. Сакральний.....	86
V. Релігійно-паломницький.....	95
Інфраструктура	98
Готелі та ресторани Борислава	98
Готелі та ресторани Східниці.....	101

ПЕРЕДМОВА

Борислав – унікальне місце, яке розташоване на діючому промисловому нафтогазовому та озокеритовому родовищі з джерелами мінеральних лікувальних вод. Це історичне населене місце із збереженим історичним ареалом і традиційним характером даного культурного середовища та історичний центр нафтогазової промисловості Європи кінця XIX – початку XX ст. До складу Бориславської міської ради входить відомий сучасний бальнеологічний курорт смт Східниця, який також був і залишається центром нафтовидобутку Західного регіону України. Тож через багатство історичних подій, традицій та унікальних артефактів місто має перспективи щодо свого історико-культурного розвитку як туристичний центр не лише України, але і Європи та світу. До нашого часу збереглися численні історико-культурні пам'ятки міста (зокрема, пам'ятник Адаму Міцкевича 1898 р., колишній римо-католицький костел Святої Варвари 1902 р., будівля

храму Успення Пресвятої Богородиці з 10-ма вітражами Петра Холодного 1929 р.) і нафто-озокерито-газової промисловості (унікальні копани ямикриниці з дерев'яними зрубами та лозовим плетінням для видобутку нафти та озокериту, місця знаходження першої в Європі газопереробної фабрики з 1914 р. та електростанції на газовому паливі з 1922 р.; оригінальні суцільно-металеві клепані опори телефонного зв'язку початку XX ст. та ін.), а також об'єкти природно-заповідного фонду.

Виявленням, дослідженням та збереженням місцевих історико-культурних пам'яток в регіоні займається Україн-

ське товариство охорони пам'яток історії та культури м. Борислава, яке створене 1967 р. і перереєстроване 1995 р. Цілями і завданнями Товариства є також проведення культурно-просвітницької роботи, здійснення лекційної та виставкової діяльності, проведення історико-краєзнавчих та культурно-літературних наукових конференцій, семінарів та нарад, здійснення видавничої діяльності – видавництво науково-популярної та ілюстративної продукції, проведення екскурсійно-туристичної діяльності в м. Бориславі та його околицях, здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону і використання історико-культурної спадщини.

Товариство має попередній досвід участі в європейських проектах у співпраці з іншими партнерами. Члени Товариства проводили збір, обробку та подання інформації для міжнародного проекту «Нафтовий шлях» за програмою PHARE 2002. Також приймали активну участь у міжнародному проекті за Програмою транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007 – 2013 «ГеоКарпати — створення польсько-українського туристичного шляху», який реалізовував Львівський національний університет імені Івана Франка. Об'єктом № 15 міжнародного геотуристичного шляху «Гео-Карпати» є Бориславське нафтове родовище, яке цікаве з багатьох позицій і ознаковане великим інформаційним щитом.

Даний путівник по історико-культурним пам'яткам Борислава і Східниці є результатом роботи Українського товариства охорони пам'яток історії та культури м. Борислава в рамках реалізації проекту «Галицька Каліфорнія», який отримав фінансо-

ву підтримку Європейського Союзу в рамках Програми «CHOICE – Cultural Heritage: Opportunity for Improving Civic Engagement». Цю програму реалізує Європейська асоціація агенцій місцевої демократії ALDA (Франція) для країн Східного Партнерства - України, Білорусі, Молдови та Вірменії. Координатором проектів від України є Центр культурного менеджменту (м. Львів).

Успішна реалізація проекту «Галицька Каліфорнія» передбачала не тільки пошуки, віднайдення, дослідження, охорону від знищення та забуття унікальних історико-культурних пам'яток, але також зміну ментальності місцевого населення. Через популяризацію знань про цінність місцевих пам'яток серед міських жителів зміниться їх

відношення до історії та культури рідного краю. Проект спрямовано також на залучення громадських організацій до історико-культурних досліджень та збільшення їхнього впливу на прийняття рішень виконавчою владою і формування стратегій регіону в області культурної спадщини. Іншими очікуваними ефектами є місцевий розвиток малого і середнього бізнесу через залучення інвестицій та збільшення потоку туристів, а також збільшення ролі громадського суспільства, що передбачає природо-екологічне, морально-правове та національно-патріотичне виховання населення, яке в даний момент є дуже актуальним і вкрай потрібним. Цільовими групами проекту «Галицька Каліфорнія» є місцеві жителі, члени місцевих громадських організацій, представники влади та малого і середнього бізнесу, працівники культурно-освітніх закладів, туристичні фірми та гіді.

Під час реалізації проекту Українським товариством охорони пам'яток історії та культури м. Борислава зібрано і опрацьовано великий фактичний матеріал з історії, етнографії, гірництва, сакрального і ужиткового мистецтва, літературної творчості знакових особистостей Борислава і Східниці.

За проектом створено реєстр наявних історико-культурних пам'яток регіону та його електронну версію на інтернет-сторінці Товариства www.boryslav.com.ua. Із описаних пам'яток було обрано найцінніші для встановлення на них чи біля них інформаційних таблиць (17 - в Бориславі, 3 – в Східниці).

Із врахуванням специфіки регіону виконавцями проекту вперше розроблено 5 тематичних екскурсійно-пізнавальних маршрутів (історико-краєзнавчий, промислово-інженерний, літературно-мистецький, сакральний та релігійно-паломницький), які представлені в цьому путівнику і в загальному включають 95 об'єктів із створеного раніше реєстру. Для потенційних туристів у цьому путівнику зібрано також базу даних туристичної інфраструктури - пропозиції із проживання та харчування в Бориславі і Східниці.

Для полегшення орієнтування в мандрівках колишньою нафтовою столицею Європи авторами путівника вперше створена також туристична карта, на якій нанесено розроблені тематичні маршрути і пам'ятки історії та культури регіону. Карту можна вважати доповненням до цього путівника або користуватися нею незалежно.

Українське товариство охорони пам'яток історії та культури м. Борислава, отримавши фінансову підтримку від програми СНОІСЕ та допомогу у промоції своєї діяльності, використовуючи сучасні підходи та технології, по завершенню проекту стане одним із центрів ініціатив із проведення місцевих, регіональних та міжнародних навчально-освітніх, історико-дослідницьких та культурно-відпочинкових заходів в регіоні. Налагоджена комунікація із локальним населенням та міською владою дасть змогу підвищити роль Товариства у популяризації значимості культурних пам'яток регіону та вплив організації на прийняття рішень владою у сфері культури. Товариство є відкритим до будь-яких форм співпраці.

Автори путівника і весь персонал проекту «Галицька Каліфорнія» не сумніваються, що результати проекту, а зокрема і цей путівник, дозволить змінити

відношення до Борислава та Східниці, які мають великий туристичний потенціал.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Сучасні Карпатські гори, у передгір'ях яких лежить Борислав, почали підніматись з дна прадавнього моря, що було частиною зниклого океану Тетіс, близько 27 млн. років тому. Могутні тектонічні сили в глибинах земної кори змусили величезні пласти гірських порід, що відкладались шарами осадів на дні моря, зминатись у складки, розриватись на гігантські скиби і немов пластилін видавлюватись на край древньої Східноєвропейської

платформи. Відклади, з яких переважно складені Карпатські гори, – це пізньомезозойський фліш (ритмічне нашарування пісковиків, аргілітів і алевролітів) подібно до торта «Наполеон». Місцями у відслоненнях можна побачити палеогенові ямненські пісковики, які нещадно понищили ерозія. Вони утворюють ряд екзотичних скель, що нагадують руїни замків, зокрема, рештки знаменитої середньовічної митниці на соляному шляху – Тустані. Також в Карпатах часто відслонюються товщі ранньоеоценових бітумінозних чорних менілітових аргілітів, які визнані геологами як нафтоматеринські породи. Саме з них утворилась основна кількість карпатської нафти і газу.

БОРИСЛАВ

ДАВНЯ ІСТОРІЯ

Багато істориків-дослідників стверджують, що території сучасної Галичини (а отже і Борислава) в VII–X ст. належали одному з білорватських слов'янських племен. У кінці X ст. хорватські князівства піддалися нападам київського князя Володимира Святославича (960-1015) і 993 р. частина Галичини була включена до складу Київської Русі.

Герб Галицько-Волинського князівства у 1199-1349 рр.

Упродовж наступних століть Галичина по чергово опинялася під владою київських, галицьких, волинських князів, польських та угорських королів, опікою ор-

динських ханів. В часи Київської Русі та Галицько-Волинського князівства Карпатські гори на південному заході були природним кордоном, що відділяли їх від Угорщини.

1387 р. польська королева Ядвіґа зі своїм та литовським військом захопила в Угорщині Руське Королівство (Галицьку Русь). З того часу Ядвіґа також мала титул «королеви Русі» (Королівства Га-

Герб Перемишльського князівства 1084-1141 рр.

личини та Володимерії). В перші десятиріччя після захоплення у Галичині існував чинний суспільно-політичний устрій і право, що сформувалися ще за часів Галицько-

Королева Ядвіґа Анжуйська

Герб Руського воєводства у 1434-1772 рр.

Волинської держави. Офіційні документи складали тогочасною українською мовою. І тільки 1433 р. було поширено шляхетські привілеї Королівства Польщі на всі землі країни

(литовські, українські та білоруські) і з 1434 р. територія бувшої Галицько-Волинської держави почала називатися Руським воєводством.

Ще з середини XII століття, з часів Галицького князівства та Галицько-Волинської держави, значні земельні

ЦІКАВО ЗНАТИ

Борислав (анг. *Boryslav*, нім. *Boryslau*, пол. *Borysław*) – місто обласного підпорядкування у Львівській області України. Розташоване на півдні Дрогобицького району у передгір'ї і на північно-східних схилах Українських Карпат та у міжгірних улоговинах на р. Тисмениця (притока р. Бистриця-Тисменицька басейну р. Дністер). Відстань до обласного центру – 99 км. Географічні координати: 49°17'10" північної широти, 23°25'19" східної довготи (будівля центральної пошти). Висота міста над рівнем моря коливається від 308 до 641,2 м, середня - 353 м. Борислав на сході межує з м. Трускавець, на півночі – м. Дрогобич, на півдні – с. Опака та на заході – с. Полелі. Площа міста 30,73 км², населення – 34768 осіб (станом на 01.01.2016). Через Борислав протікають притоки р. Тисмениці – річки та струмки (потічки): Раточинка, Крушельниця, Понерлянка, Лошень, Безіменний, Ропний, Жовтий та ін. Клімат помірно-континентальний, часті західні вітри, хмарність, висока зволоженість через значні опади – зливи, грози. Середні температури: літом +18 °С, зимою – 4,1 °С. Навколо міста переважають буково-ялицеві ліси. Площа Борислава зайнята лісами – 359 га, сільськогосподарські угіддя займають 815 га. Функціонують Бориславське та Східницьке лісництва.

Борислав – історичне населене місце із збереженим історичним ареалом та традиційним характером даного середовища. Це історичний центр нафтової, озокеритної та газової промисловості України, Європи та світу. Борислав – єдине місто у світі, яке виникло і розвивалося безпосередньо на промислових нафтогазовому та озокеритному родовищах з покладами менілітових сланців, з численними мінеральними лікувальними джерелами води типу «Нафтуса», залежами піску, гіпсу, пісковиків, кухонної та калійної солей, у пластових водах – йод, бром, ртуть в промислових об'ємах, кадмій, молібден.

Борислав – історичне населене місце із збереженим історичним ареалом та традиційним характером даного середовища. Це історичний центр нафтової, озокеритної та газової промисловості України, Європи та світу. Борислав – єдине місто у світі, яке виникло і розвивалося безпосередньо на промислових нафтогазовому та озокеритному родовищах з покладами менілітових сланців, з численними мінеральними лікувальними джерелами води типу «Нафтуса», залежами піску, гіпсу, пісковиків, кухонної та калійної солей, у пластових водах – йод, бром, ртуть в промислових об'ємах, кадмій, молібден.

Фортеця Тустань XII-XVI століть

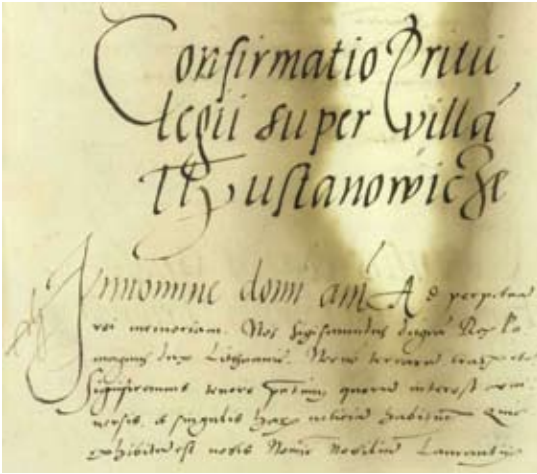
території тодішнього поселення Тустановичі (зараз входить в склад сучасного Борислава), належали до території Тустанської волості Перемишльської землі (колишнє Перемишльське князівство), центром якої був відомий у IX–XVI ст. могутній дитинець – наскельна, прикордонно-оборонна фортеця-град і митниця Тустань. В цьому регіоні Карпат вона була головним прикордонним центром між Галицько-Волинською державою та Угорщиною, а після входу першої до складу Польського королівства – між Польським королівством та Угорщиною.

Через цю прикордонну фортецю та митницю на Ворітський перевал до Угорщини експортувалася сіль, видобута в поселеннях Галичини. Шлях пролягав з Дрогобича через село Тустановичі (частина сучасного Борислава), потім через Тустань і село Підгородці, яке було передмістям фортеці, і далі долинами рік Стрий та Опір виходив до

Скелі Тустані

карпатських перевалів та країн Західної Європи. Остання нині відома письмова згадка про фортецю датована 1565 р. Вона подана у Люстрації Дрогобицької соляної жупи. Там вказується, що «... у Тустані беруть мито від купців, котрі йдуть горами, минаючи Дрогобич. Оренда мита... чинить 14 злотих». Згодом фортеця перестала існувати, а її скелі з XVIII ст. стали відомим об'єктом для мандрівників. Зараз цей об'єкт оборонної архітектури, пам'ятка археології національного значення та пам'ятка природи місцевого значення входить до складу Державного історико-

Фрагмент першої писемної згадки про с. Тустановичі та монастир Борислав 19.03.1387 р.

Герб роду Сас

культурного заповідника «Тустань» поряд із с. Урич Сколівського району, розташованого на південь від м. Борислава та південний схід від смт. Східниці.

Перша писемна згадка з відомих на сьогодні джерел про Борислав знаходиться у грамоті, виданій польською королевою Ядвігою 19 березня 1387 р. Там вказано, що вона дарує с. Тустановичі та монастир Борислав двом галицьким боярам, братам Юркові та Ананію Доброславичам. З роду Доброславичів вийшли відомі та численні шляхетські родини, серед них Тустановські, Бориславські, Кропивницькі, Колодницькі, Літинські, Любинецькі та інші родового гербу Сас (Драг).

Маєтки численного роду Тустановських були розкинуті на території Самбірського, Дрогобицького та Стрийського повітів загальною площею близько 150 км. 1447 р. численні шляхтичі Тустановські здійснили поділ своїх маєтків, згідно якого найстарший Іван Тустановський отримав с. Кропивник, а решта братів – села Долголуку, Колодницю та Борислав.

Райони сучасного м. Борислава були на той час окремими селами, перші згадки про яких датовані різним часом. 1427 р. вперше згадується с. Ратична, назву якого згодом було змінено на с. Баня Котівська (зараз в межах Борислава), яке було засноване польською родиною шляхтичів Попелів. Із 1430-х років вперше згадується с. Губичі, яке належало до королівських (державних) маєтностей Дрогобицького староства. У писемних джерелах 1460 р. зустрічається згадка про Грицька з Борислава, нащадка Тустанівських, який одержує прізвище Бориславський, започатковуючи українську шляхту Бориславського гербу Сас. Територія с. Борислава початку XVI ст. – це територія власне с. Борислав і с. Мразниця, яке вперше згадується 1529 р. як присілок Борислава.

У 1692 р. згідно з проведеною ревізією земельні наділи у с. Бориславі були власністю шести шляхтичів. Тут проживали 37 кметів, знаходилися 48 осілих дворів, три млини та дві корчми. Як засвідчують ці та пізніші інвентарні опи-

си у сільському господарстві Борислава та сусідніх селах найбільше вирощували вівса. Також тут були ставки для розведення риби.

Після підписання у серпні 1772 р. айстро-російсько-пруського договору відбувся перший поділ Польщі, у жовтні того ж року було проголошено про повернення Королівства Галичини та Володимирії під владу монарха Угорщини в складі Австро-Угорської імперії. Першим губернатором Королівства був австрієць Йоганн фон Перген, який на доручення імператора Йосифа II склав «Меморіял» – опис краю, єдиний історичний документ про тодішню Галичину.

Герб Королівства Галичини та Володимирії 1772-1918 рр.

АВСТРІЙСЬКИЙ ПЕРІОД ІСТОРІЇ МІСТА

Ще з часів середньовіччя у Бориславі та сусідніх з ним поселеннях існували різні промисли, а згодом і промисловості. У XVI-XVIII ст. у с. Баня Котівська та у XVIII ст. у с. Тустановичі діяла значна солеварна промисловість - з криниць видобували розсоли для виварювання з них кухонної солі.

У друкованих джерелах 1617 р. та 1721 р. згадується про видобуток нафти поблизу Дрогобича та дистиляцію цієї нафти, продукти якої застосовували для змащування осей у возах і для освітлення в лампах замість олії. Державна канцелярія Австрії 1810 р. видала офіційний документ – Декрет до Гірничого суду м. Дрогобича як перший нормативно-правовий акт у гірничій галузі в Бориславі. З цього часу у Дрогобицькому Гірничому управлінні починають реєструвати бориславських підприємців з видобутку і переробки нафти й земного воску (озокериту).

1818 р. в офіційних писемних джерелах згадується про працю місцевих робітників нафтового промислу (ріпників) Борислава та Мразниці, які займалися видобутком нафти з так званих дучок (невеликих ям) - збирали її за допомогою мітел з поверхні нагромадженої в тих ямах води. 1835 р. у Бориславі налічувалося 30 діючих ям-криниць, з яких видобували щоденно по 4 кварта (16 літрів) нафтової ропи (близько 15 тисяч літрів на рік).

З 1853 р. Борислав став всесвітньо відомим промисловим центром з видобутку та переробки нафти, озокериту, а згодом і газу. А призвів до цього той факт, що використовуючи бориславську нафту фармацевт Йоган Зег (02.09.1817 м. Ланьцут – 25.01.1897 м. Борислав) у березні 1853 р. у Львові винайшов технологію переробки нафти на нафтопродукти та озокериту на парафін. Цього ж року відомим промисловцем Робертом

Йоган Зег (1817-1897)

Озокеритові копальні в Бориславі, 1905 р.

Домсом (1815-1893) було відкрито Бориславське промислове родовище озокериту, а 1861 р. ним же запроваджене тут буріння нафтових свердловин, що дуже швидко привело до справжньої нафтово-озокеритової лихоманки. Загальна вартість видобутої нафти й озокериту 1855-1865 рр. складала 15 млн. золотих ринських. Через значний попит на озокерит у 1860-1870-х рр. в Бориславі видобувалося більше озокериту ніж нафти, адже ціна його була утричі вищою від нафти, хоча вартість їх видобутку була однаковою. Спершу озокерит добували за допомогою ям-копанок глибиною навіть понад 100 м, а згодом і шахт глибиною до 260 м. Його переробляли на чис-

ленних фабриках, так званих топлярнях - парафінових, резинових чи свічкових підприємствах Борислава, Дрогобича та околиць. Одна із львівських газет 1868 р. писала: *«Кожний копав, як хотів і як міг. Яма біля ями, шульф біля шулфу. Бориславська улоговина виглядала як продірявлене решето... Мільйони відер у безперервному русі. З світанку до темної ночі весь простір покритий закопченими робітниками, які подібні на підземних духів, що видобувають заклятий скарб»*. Різні види озокериту бориславського родовища навіть одержали свої офіційні найменування – бориславіт (твердий крихкий різновид темного кольору) та геленіт (золотисто-жовтого кольору, за

ЦІКАВО ЗНАТИ

Озокерит (гірський віск) утворюється в тріщинах внаслідок охолодження і окислення парафінової нафти в приповерхневих умовах над нафтовими родовищами. Колір озокериту від смолисто-чорного до медово-жовтого, а іноді навіть майже білий. Легший за воду, добре розчиняється в нафті, бензині, погано – у спирті, нерозчинний у воді. Озокерит складається з парафіну, церезину, мінеральних олій, смол та інших речовин. Має високу теплоємність та низьку теплопровідність, через що застосовується у теплоізоуванні в медицині. З бориславського озокериту виробляли парафін та церезин, які застосовують при виготовленні свічок і сірників, для обробки тканин, просочення паперу, в електротехніці як діелектрики, у граверній справі та інше.

назвою шахти «Гелена»). 1872 р. до Борислава прокладено і введено в експлуатацію залізницю, що зумовило ще більший промисловий розвиток. І 1873 р. у Бориславі було вже 12000 ям-криниць, з яких видобутком нафти і озокериту займалися 75 великих та 779 малих підприємств, на яких працювали 10500 робітників. Цього ж року в історії експлуатації Бориславського родовища було видобуто найбільшу річну кількість озокериту – 350 000 віденських центнерів (19 557 т 70 кг). Тодішній Бориславський промисловий басейн давав понад 80 % видобутку нафти та 100 % озокериту усієї Галичини.

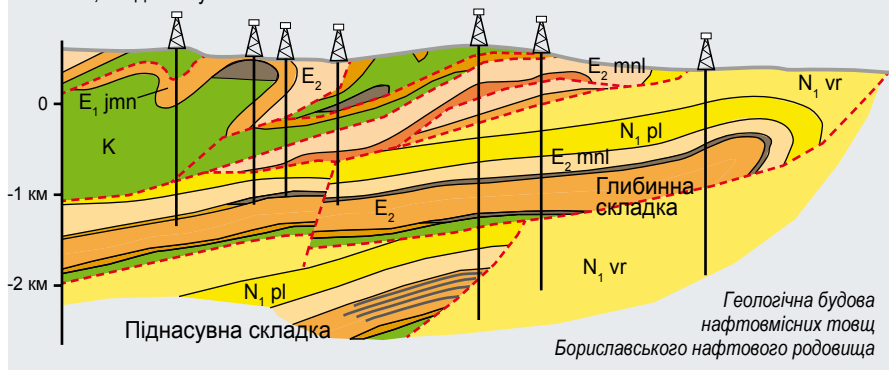

Будівництво земляних збірників для нафти, 1909 р.

У різних писемних джерелах – історичних, публіцистичних, наукових, літературних - Борислав одержав близько сорока назв. Серед них - «Галицька Каліфорнія», «Галицька Содома», «Га-

ЦІКАВО ЗНАТИ

Бориславське нафтогазоконденсатне родовище належить до Бориславсько-Покутського нафтогазоносного району Передкарпатської нафтогазоносної області Західного нафтогазоносного регіону України. Приурочене до першого та другого ярусів складок північно-західної частини Бориславсько-Покутської зони та до Орівської і Берегової скиб Складчастих Карпат. У 1947 та 1965 рр. межі нафтоносності Глибинної складки були розширені за рахунок Помірівського та Попельського блоків. Загальна кількість свердловин усіх категорій на Бориславському родовищі становить близько 2 000. У геологічній будові родовища беруть участь флішеві відклади верхньої крейди, палеоцену, еоцену, олігоцену та утворення неогену. Промислово нафтогазоносними є пісковики та алевроліти всього розрізу від воротищенської до стрийської світи включно. Основною серед структур є Глибинна (82,7% всіх запасів). Поклади пластові, склепінчасті, тектонічно екрановані, деякі також літологічно обмежені. Режим покладів пружний та розчиненого газу. Запаси початкові видобувні категорій А+В+С1: нафти — 39 292 тис. т; розчиненого газу — 16 112 млн. м³; газу — 1 083 млн. м³; конденсату — 88 тис. т.

лицьке Пекло», «Галицьке Ельдорадо», «Галицьке Сан-Франциско» «Пекло Данте», «Новий Клондайк», «Клондайк Старого світу», «Клондайк на Прикарпатті», «Австрійська Сицилія», «Бориславська Каліфорнія», «Колиска нафтопромисловості» та інші. Це «чудо промисловості» 1876 р. приїжджала оглядати офіційна делегація державних діячів, представників торгівлі та культури на чолі з австрійським міністром рільництва графом А. Маннсфельдом. А 1880 р. до Борислава приїхав і сам австро-угорський імператор, цісар і король Франц Йосиф I, оскільки Борислав приносив мільйонні прибутки як державі, так і власникам-нафтопромисловцям, які проживали у Дрогобичі, Львові, Відні та інших великих містах Західної Європи. Юзеф Рогош у книзі 1896 р. про це написав так: *«Коли станеш на пагорбі, що розташований у самому центрі Борислава, а званім цісарським, бо саме звідси цісар Франц Юзеф I у 1880 р. оглядав цю місцевість, здається тобі, що маєш у своїх ногах величезний табір,*

Наповнення нафтою залізничних цистерн, бл. 1910 р.

у якому замість полотняних, розкладе-но дерев'яні намети. Гострі дахи, покриті дошками, знаходяться так близько одні біля других, що якби у якомусь місці кинув запалений сірник, то згоріла б більша частина Борислава».

Через велику промисловість Борислава інтенсивно розвивалися Дрогобич, Стрий, Львів, Перемишль, Краків та Відень. Нафтопромисловці були надзвичайно багатими - у Бориславі продавалося шампанського не менше, ніж у столиці Австро-Угорської імперії Відні. Натомість робітники Борислава важко працювали та мали погані соціально-побутові умови, які не вирішували

Пожежа свердловини «Ойл-сіті», 1908 р.

Нафтові копальні, 1912 р.

навіть численні та масові протести і страйки.

Про розвиток промисловості та інші цікаві події у Бориславі писали десятки осіб – журналісти, подорожуючі, науковці, геологи, нафтовики, промисловці, письменники. Найвідомішими серед них є Іван Франко (24 твори про Борислав, включаючи повість «Борислав сміється» 1880-1882 рр.) і Стефан Ковалів (численні нариси і оповідання – «Образки з галицької Каліфорнії», «На Дрімайловому пустирищу» та інші). 1873 р. Іван Франко, будучи учнем Дрогобицької вищої гімназії, під час епідемії холери прожив кілька тижнів у Бориславі через повір'я, що нафтові випари захищають від хвороби.

У березні 1876 р. в Бориславі відкрито першу аптеку, власником якої був ма-

гістр фармації Йоган Зег. У 1870-х рр. в Бориславі було створено фонд для малозабезпечених мешканців міста. У 1880-х рр. бориславський озокерит використали для ізоляції трансатлантичної кабельної телеграфно-телефонної лінії, прокладеної між Європою і Сполученими Штатами Америки. Із 1886 р. у Бориславі діяла Гірнична Школа, згодом znana як Крайова Гірничо-вертнична Школа.

1893 р. у Бориславі канадський нафтопромисловець Вільям Генрі Мак-Гарвей (Mc. Garvey, 1843-1914) започаткував буріння глибоких нафтових свердловин. Першу таку свердловину «Карпатський Раточин» було закладено в мікрорайоні Потік, для будівництва її застосували канадський метод сухого ударного буріння за допомогою механічного (парового) приводу із застосуванням сталевих товстостінних обсадних труб, тросів і залізних штанг замість дерев'яних. На значних на той час глибинах (близько 700 м) було досягнуто продукції нафти майже 40 т на добу. З цього часу розпочалося у Бориславі буріння глибоких свердловин, глибини яких досягали кілька сотень метрів, що дало початок новому періоду ще більшого розвитку нафтової промисловості Борислава та околиць. Видобуток нафти відбувався переважно із фонтануючих свердловин - фонтани неконтрольованих викидів досягали висоти 100 м. Найпродуктивнішими і найвідомішими свердловинами того часу були «Ойл-Сіті» (3000 т нафти на добу), «Файлер» (350-400 т на добу), «Вільно» (400 т), «Литва» (800 т). Якщо 1899 р. у Бориславі видобуто 5 % загальної продукції нафти Галичини, то вже 1903 р. промисловий видобуток тут становив понад 50 %, а ще через 6 років

(1909 р.) - 93 % від усієї видобутої нафти Галичини, що становило на той час майже 5 % світового видобутку нафти. 1909 р. на Бориславському нафтовому родовищі видобули 1 920 500 т нафти, за цим показником Галичина займала третє місце у світовому видобутку після США та Російської імперії. Борислав також продовжував займати перше місце у світі з видобутку озокериту, продукти його переробки експортували у понад десяти країн світу.

З 1903 р. Борислав став першим містом Європи, де почали використовувати природний газ, видобутий із пробурених нафтогазових свердловин, у промислових цілях – спалювання у котлах для виготовлення водяної пари. 1911 р. збудовано перший газопровід супутнього нафтового газу довжиною 10 км із Борислава до нафтопереробного заводу «Галичина» у м. Дрогобичі, а 1912 р. побудовано другий магістральний 12 км промисловий газопровід з компресорною станцією до державного нафтопереробного заводу у м. Дрогобичі. 1914 р. у Бориславі введено в експлуатацію перше в Європі промислово діюче газопереробне підприємство – фабрика газоліни (газоліняря), яка працювала на компресійній системі з початковою продукцією 20 тонн газоліну на місяць і діяла до 1930 р. Згодом у місті було збудовано понад 10 таких фабрик, та діяли п'ять нафтопереробних заводів. Бориславську нафту вперше застосовували у соляній промисловості як паливо під час виварювання солі в Дрогобичській солеварні. А Львівська електростанція змінного струму працювала на мазуті, який залишався після переробки бориславської нафти.

1906 р. колишнє с. Борислав одержав

Копальня нафти «Весела вдова», 1910 р.

ло статус міста - створювалося водоканалізаційне господарство, масово заправляжувалося електричне освітлення, почав працювати телефонний зв'язок з м. Львовом. 1910 р. в м. Бориславі проживало 12,8 тисяч осіб (15 % українців, 40 % поляків, 45 % євреїв), а у Тустановичах – 9,1 тисяч (15 % українців, 64 % поляків, 21 % євреїв). У 1912-1919 рр. у Бориславі діяла видавнича спілка українських перекладів світової літератури «Всесвітня бібліотека», редактором і секретарем якої був Іван Калинович (1884-1927), а директором - Євстахій Сасик. З видавництвом співпрацювали відомі українські письменники І. Франко, М. Павлик, О. Грицай, О. Назарук, П. Карманський, а передплатниками видавництва були видатні особи та наукові товариства Галичини. 1913 р. у містах Бориславі та Тустановичах створено перші галицькі українські парамілітарні військові організації – українські товариства «Січові Стрільці» під керівництвом інженера Пилипа Левицького (1859-1920) та Клима Гутковського (1881-1915). Члени «Січових Стрільців» були серед перших у створенні 4 серпня 1914 р. легіону «Українські Січові Стрільці» під проводом Української Бойової Управи Головної Української Ради в складі австро-угорської армії під час Першої світової війни.

ПОЛЬСЬКИЙ ПЕРІОД ІСТОРІЇ БОРИСЛАВА

Після першої світової війни, коли Борислав опинився в складі Польщі, продовжився інтенсивний його розвиток як промислового і громадського-культурного осередку Галичини та Європи. У 1922 р. нафтовою фірмою «Прем'єр» тут збудована нова велика електростанція (перша подібна в Європі), паливом для якої був природний супутній нафтовий газ із нафтогазових свердловин. Електроенергія лініями електропередач також подавалася у міста Дрогобич, Самбір, Стрий та на курорт Трускавець. Видобувна та переробна нафтогазово-озокеритна промисловості, а також і суміжні підприємства й фабрики міста Борислава, були настільки великі, що у 1920-1930 рр. тут працювали ще декілька електростанцій фірм «Сільва Пляна» та «Галичина». Якщо в 1918 р. у нафто-озокеритній та газовій промисловості міста застосовували 17 тисяч ламп для освітлення, то в 1928 р. уже 96 тисяч ламп.

1926 р. у Бориславі видобуто 637100 т нафти. В експлуатації налічувалося 589 нафтогазових свердловин, з них фірма «Сільва Пляна» мала 51 нафтогазову свердловину; «Прем'єр» – 44; «Нафта» – 34; «Галіція» – 29; «Брати Нобель» – 19; «Ліманова» – 13; «Діброва-Карпати» – 13; «Ротенберг» – 12; «Діброва-Вулкан» – 10; «Діброва» – 10; «Льокшпайзер» – 7; «Урицька спілка» – 7; «Товариство ропних промисловців» – 7. Інші фірми, а їх було близько 200, мали меншу кількість свердловин або лише по одній.

1928 р. у м. Бориславі на газопереробному заводі вперше в Європі розпочали промислове виробництво скрапленого газу під назвою «Газоль» («Gazol»),

1920-ті рр.

Фонтан нафти, 1923 р.

який складався з пропану та бутану і використовувався для приготування їжі та опалення житлових, господарських і промислових будівель. Всього в цей час в Галичині діяло 28 газопереробних заводів, на одному з яких вперше у Європі розпочали промислове виробництво авіаційного бензину під назвою «Naturalina».

Технічний промисловий прогрес у видобутку, транспортуванні, переробці та збуті продукції озокериту, нафти та супутнього газу сприяв і швидкому урбаністичному та соціальному розвитку Борислава. Окрім великої індустріально-економічної історії, була також велика історія громадсько-політичного, культурно-релігійного та соціального життя його мешканців. Тут активно діяли численні професійні, громадські, парамілітарні та спортивні організації, товариства, спілки, союзи, клуби й осередки політичних партій. Серед них - «Січ», «Сокіл», «Пласт», «Луг», «Українська молодь Христові», «Організація Український Націоналістів» тощо. Борислав був багатонаціональним та різнокультурним середовищем, згідно перепису 1921 р. у місті проживало 35761 осіб - українці, поляки, євреї, німці, австрійці, угорці, чехи, французи, росіяни, румуни, швейцарці, італійці та данець, які належали до різних віросповідань, соціальних станів, політичних партій та громадських рухів. У 1920-х рр. у м. Бориславі навіть діяло Почесне Віце-консульство Великобританії.

1930 р. до міста Борислава приєднано навколишні поселення - с. Баня Котівська, с. Губичі, с. Мразниця та містечко Тустановичі, які разом утворили «Великий» Борислав площею 60 кв. км із населенням 42000 осіб. А 1933 р. юридично були затверджені й нові міські права Борислава - місто вилучено з підпорядкування Дрогобицького староства, він став містом Львівського воєводського підпорядкування. У 1939 р. населення міста досягло 44018 осіб. З них за релігійною ознакою декларували себе 56 % – поляками, 22 % – євреями, 18 % – українцями та 4 % – інші. За пло-

1922 р.

1919 р.

щею території Борислав був першим у Галичині та третім містом після столиці Варшави та промислового м. Лодзі, а також третім у Львівському воєводстві за кількістю населення після Львова та Перемишля. У ХХ ст. Борислав був настільки відомим у світі, що в цей час були побудовані два кораблі «Борислав» і один - «Газоліна». В 1930-х рр. Фундація Християнської Громади м. Борислава була власником с. Солонсько (за 12

км на північний схід від м. Дрогобича), озокеритна фірма «Bogyslaw» була власником с. Попелі (за 11 км на південний захід від м. Дрогобича), а українські нафтовики у с. Нагуєвичах купили стару хату з присадибним господарством від родини Івана Франка і розпочали там будівництво «Дитячої Оселі» ім. Івана Франка. Бориславська озокеритна та нафтогазова промисловість відіграла значну роль та мала вплив на розвиток великих подій Першої світової, польсько-української та Другої світових війн.

У книгах та підручниках з історії та географії початку ХХ ст. вивчалось про нафтово-озокеритну промисловість м. Борислава. Сюди постійно відбувалися численні наукові, навчально-пізнавальні подорожі та екскурсійно-туристичні мандрівки. Туристи приїжджали подивитися як в день, так і пізно ввечері, адже вночі місто і вся промисловість яскраво освітлювалася електрикою. На початку 1930-х рр. екскурсантів привозили в Борислав, щоб подивитися на одну з найглибших в цей час у Європі свердловину з видобутку нафти «Sieghardt 1» глибиною 1829 м, на найвищу бурову вежу на свердловині «Стателянд-33», а також на озокеритові копальні.

На початку ХХ ст. в Бориславі вперше в Україні було засновано спортивно-туристичний осередок гірськолижного спорту, а в 1930-х рр. взимку функціонував гірськолижний спуск з трампліном, а влітку розвивався планерний спорт, футбол, баскетбол, теніс, плавання та фехтування.

Весь період нафтопромислового розвитку Борислав було містом контрастів. Від бідних і бездомних жителів - до заможних багатіїв та мільйонерів-олігархів, від

Вул. Панська, 1923 р.

Робітники копальні, 1920-ті рр.

Електростанція в Бориславі, 1923 р.

«Наливаки» нафти у цистерни

1930-ті рр.

Екскурсійні відвідини копальні, 1930-ті рр.

1935 р.

Акція нафтової фірми «Штандард Нобель», 1936 р.

блиску багатства, швидкого технічного прогресу - до сірої бідності та примітивності нафтового басейну (часті фінансові зловживання, афери, крадіжки), від старих похилених дерев'яних хат - до добротних цегляних будинків і віл-палаців

сучасних стилів та цікавої архітектури, від польових доріг та дерев'яних мостів - до прекрасних доріг і тротуарів, фігурно викладених чорною базальтовою бруківкою та кам'яними плитками, і залізобетонних інженерних мостів.

БОРИСЛАВ У РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

У радянські часи м. Борислав продовжував бути важливим промисловим осередком Західного регіону. Впродовж 1959-1962 рр. Борислав був центром Бориславського адміністративно-територіального району. Для продуктивної розробки нафтогазового родовища в Бориславі застосовувалися передові дослідження та технології. В 1952-1962 рр. у мікрорайоні Мразниця діяла єдина в Україні експериментальна нафтова шахта «Мір'ям» для видобутку легкої нафти. З 1954 р. для збільшення видобутку нафти в Бориславі вперше розпочали застосовувати гідравлічні розриви пластів, буріння похило-розгалужених свердловин, метод заводнення, кислотні, термокислотні та термохімічні обробки. Продовжували працювати дві озокеритові шахти, з яких видобували в середньому близько 800 т озокериту в рік. До середини 1990-х рр. у м. Бориславі загалом проживали та працювали понад п'ять десятків науковців – кандидатів та докторів наук. За весь історичний період на території м. Борислава пробурено близько 2000 свердловин.

Розвивалися і інші галузі промисловості. Із 1960 р. і до середини 1990-х рр. у м. Бориславі вперше в Україні почали випускати продукцію із нетканих матеріалів та клеєного нетканого полотна. З того часу діяв також Бориславський

Верстат-гойдалка для видобутку нафти

Колишній спосіб транспортування нафти

авторемонтний завод, який навіть випускав автобуси з дерев'яним кузовом під маркою «Борислав». В різні роки радянського періоду у місті працювали

Бориславський фарфоровий завод, завод штучних алмазів та алмазного інструменту, хімічний, ламповий, бітумний, газопереробний заводи, меблева, взуттєва, харчосмакова фабрики, кілька ливарень металу. В Бориславі активно діяла дитяча спортивна школа та різні спортивні товариства, організації та клуби, наймасовішими були такі види спорту як футбол (команда «Нафтовик Борислава»), стрільба з луку, важка й легка атлетика, гірськолижний спорт із дитячою гірськолижною школою «Бориславська сніжинка» (з 1971 р.) та шахи.

Борислав можна вважати неофіційною столицею лемків на території сучасної України. Після того, як у 1944-1946 рр. 482 тис. осіб етнічних українців (лемків, надсянців, холмщаків) було депортовано у південні та східні області України, велика частина їх згодом самостійно переїхала на терени Західної України - ближче до історичної батьківщини. І станом на 1950 р. у Бориславі лемків-переселенців налічувалося до 16 тисяч осіб. Проте їхні культурні товариства змогли розпочати активне громадське життя вже у вільній Україні.

СУЧАСНА ІСТОРІЯ БОРИСЛАВА

З початку 1989 р. бориславці брали активну участь у громадських суспільних процесах відродження українських свобод як на місцях, так і в становленні Незалежності сучасної Української

держави. Тут відбулося перше видання українського незалежного часопису «Голос Карпат» із зображенням державного герба Тризубу, а згодом і повалення постаменту комуністичного ідола-вождя

Леніна та встановлення національного синьо-жовтого прапора України. 1990 р. зареєструвано статут Товариства «Лемківщина» і створено хор «Лемківська студенка», який у 1995 р. одержав звання Народного.

Згідно офіційного державного перепису населення України у 2001 р. у м. Бориславі проживало 38122 осіб (96,1 % українці, 2,6 % росіяни, 0,8 % поляки та особи інших національностей). Станом на 2015 р. у Бориславі налічувалося два великих, 10 середніх і 259 малих підприємств. Провідною галуззю сучасної промисловості м. Борислава залишається нафтогазовидобувна. Найбільше підприємство міста – нафтогазовидобувне управління «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта», яке здійснює свою діяльність на 10 ліцензійних родовищах Львівської області із загальним експлуатаційним фондом 750 свердловин, деякі з яких мають глибину понад 4000 м. В середньому щорічний видобуток НГВУ «Бориславнафтогаз» складає 100 тис. т нафти та близько 40 млн. куб. м нафтового попутного газу. На території міста сьогодні експлуатуються близько 450 нафтогазових свердловин, видобуток вуглеводнів з яких здійснюється з глибин від 50 до 2578 м. Основна частина фонду свердловин з терміном експлуатації від 30 до понад 110 років. Нафта надходить на Дрогобицький нафтопереробний завод, нафтовий газ - на Бориславське газопереробне виробництво. Перспективи розвитку Бориславського родовища пов'язані з пошуками нафти на глибинах понад 3000 м та з впровадженням нових методів збільшення нафтовіддачі порід.

Сучасне місто Борислав видобуває для України нафту і газ, виробляє па-

ливо (газолін), бітум, устаткування для підприємств газопереробної промисловості, обладнання для видобутку та транспортування нафти і газу, пристрої очищення повітря, апарати повітряного охолодження оливи, медичну апаратуру, автозапчастини, хімічну, харчову, деревообробну, швейну, будівельну та друкарську продукцію тощо. Діють освітні, професійно-навчальні, медичні, лікувально-реабілітаційні, відпочинкові та спортивні заклади й установи, народні будинки «Просвіти», бібліотеки, музеї, народні музичні, хорові та театральні колективи. У місті працюють

численні магазини, аптеки, торговельні центри, перукарні, кафе і ресторани, банки, готельні та туристичні агенції, релігійні об'єднання. Сьогодні на території міста діють два гірськолижні спуски з декількома підйомниками. Один у мікрорайоні Мразниця – «Крутогір» (з 1971 р., розташований перед базою відпочинку «Нафтовик» НГВУ «Бориславнафтогаз» на вул. Степана Бандери, 116 б), інший у мікрорайоні Тустановичі – «Буковиця» (з 2015 р., вул. Тустановецька, 185). На околиці міста в мікрорайонах Мразниця та Тустановичі розташований ландшафтний заказник місцевого значення «Бориславський» загальною площею 2049 га. Тут переважають буково-ялицеві ліси і виявлено 15 видів червонокнижних комах, що становить близько половини червонокнижної фауни Передкарпатського регіону загалом.

Через багатство історичних подій, традицій та збережених унікальних, різноманітних об'єктів і пам'яток м. Борислав має перспективи щодо свого неповторного історико-культурного розвитку як туристичний центр не лише України, але й Європи та світу. На осно-

ві Закону України «Про охорону культурної спадщини» Борислав внесено до Списку історичних населених місць України з метою захисту традиційного характеру середовища населених місць України. У Бориславі та його околицях знаходяться близько двох сотень об'єктів та пам'яток природи, історико-культурної, сакральної та промислової спадщини. Серед них обліковані та охороняються законом 29 пам'яток державного та один місцевого значення. У місті є численні пам'ятки монументального мистецтва, пам'ятні та меморіальні таблиці. Про м. Борислав відзнято десятки документальних, художніх кінофільмів та телесюжетів.

Поряд із розвитком сучасної промисловості, майбутнє міста бачиться з розвитком як туристично-екскурсійного, спортивно-відпочинкового, так і бальнеологічного курортного регіону з інфраструктурою європейського рівня, а також з активною діяльністю науково-технічних, історико-краєзнавчих, культурно-просвітніх, спортивних і творчих громадських об'єднань.

СХІДНИЦЯ

ДАВНЯ ІСТОРІЯ ПОСЕЛЕННЯ

Найдавніше минуле населення Карпат, в тому числі й Східниці, є маловивченим. Це пов'язано не тільки із важкими умовами життя і ведення господарства в гірських районах, що спричинило незначну кількість населення, але й із труднощами пошуку пам'яток давнини на заліснених територіях і в каменистому ґрунті. Не виключено, що в околицях Східниці в палеоліті могли проживати архантропи чи неандертальці, адже тут виявлені кістки мамонта і шерстистого носорога. Припускається, що в VII–XI ст. терени сучасної Східниці входили до складу одного з білохорватських племен, а в часи існування Галицького князівства та Галицько-Волинської держави – до Тустанської волості, центром якої у IX–XIV ст. був могутній князівський

дитинець – наскельна, прикордонно-оборонна фортеця-град і митниця Тустань. Зараз ця пам'ятка оборонної архітектури розташована на південний схід від Східниці серед лісового масиву Підгородцівського лісництва і входить до складу Державного історико-культурного заповідника «Тустань».

Відомо, що з 19 березня 1387 р. те-

Державний історико-культурний заповідник «Тустань»

риторія сучасної Східниці належала галицьким боярам Юркові та Ананію Доброславичам, які володіли с. Тустановичі (назва від твердині Тустань) та монастирем Борислав і були засновниками відомої української шляхетської родини Тустанівських. Власні маєтки Тустанівських загальною площею близько 150 км² простягалися з заходу на схід від Борислава та Кропивника до Довголуки та Монастирця і були поділені серед численних родичів 1447 р. Найстарший Іван Тустанівський одержав с. Кропивник, а пізніше його правнук Станіслав Рашко (?-1544) з родиною згідно сімейного розподілу отримав територію, розміщені на р. Східниця. 6 листопада 1515 р. Станіслав Рашко від себе та від імені брата Миколая (?-1523) підтвердив привілей, наданий раніше своєму слугі Сидору Паневичу на заснування нового поселення на берегах річки Східниця з такою самою назвою («super

locandam villam Schodnycza in fluvio dicto Schodnycza»). Ця перша відома писемна згадка є підтвердженням того, що назва селища Східниця походить від однойменної назви місцевої річки.

Село Східниця було засноване на так званому волоському праві, згідно норм якого визначався господарський і судовий устрій поселення. Осадчий-князь приймав обов'язок осадити на відведеній йому території рільників (селян), він очолював сільську громаду та виконував посередницькі функції між нею та землевласником. Вся територія була поділена на дворища (до 50 га), а очоці із місцевого навколишнього населення отримували дворище або пів-дворища для ведення господарства, сплачуючи князю осадчину розміром кілька злотих і звільняючись від податків і повинностей на термін до 21 року. Таким чином заселялися раніше незаселені території сучасної Східниці.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Східниця – селище-курорт у Львівській області, із 1962 р. підпорядковане Бориславській міській раді. Площа – 6,9 км², населення – 2200 осіб (станом на 01.01.2016 р.). Відстань від Східниці до Борислава 9 км, до Дрогобича – 21 км, до Львова – 110 км. Селище має статус гірського населеного пункту і розташоване на висоті 550-650 м над рівнем моря у мальовничій долині, оточеній гірськими вершинами Східних Бескидів Українських Карпат висотою до 1000 м. З півдня межує з с. Урич, із заходу – з с.

Новий Кропивник, а з півночі – з м. Бориславом. Вздовж усієї центральної частини селища протікає невелика гірська річка Східничанка. Клімат в регіоні Східниці помірно теплий та вологий, середня температура найхолоднішого місяця рідко знижується до – 20 °С. Річна кількість опадів становить у середньому 750-800 мм, половина днів у році – хмарні, з дощами, а найбільш теплими і погожими днями є літні і на початку осені. Гори навколо селища вкриті лісами, у яких ростуть ялина, смерека, сосна, дуб, бук, береза, липа, граб, осика. Влітку досягає велика кількість горіхів та ягід: чорниць, ожини, малини, суниць. Фауна в регіоні представлена бурими ведмедями, вовками, лисицями, дикими кабанамі, білками, їжаками, оленями, зайцями, рисями. Із птахів у лісових масивах водяться ворони, горлиці, горобці, дрозди, дятли, зозулі, зяблики, жайворонки, чубаті куріпки, ластівки, лелеки, синиці, сойки, сороки, солов'ї, шпаки, щиглики, яструби. В земних надрах є поклади нафти й газу та численні джерела цілющих мінеральних вод.

Інша частина Східниці належала нащадкам Йоська (Івашка), численне і розгалужене потомство якого вело цілком інакший спосіб життя, аніж його заможніші родичі Рашки. Вони не потребували посередників в особі князя, а самостійно провадили господарство, разом зі своїми підданими виконували усі сільськогосподарські роботи і у повсякденному житті мало чим різнилися від звичайних селян.

На межі XVI-XVII ст. місцеві шляхетні роди поступово витісняються зі Східниці іншими, переважно польського походження. В цей же період в центрі сучасної Східниці на пагорбі було збудовано панський замочок-двір з дерев'яно-земляними укріпленнями, який належав котромусь із власників села. Під час Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького місцеві селяни під керівництвом селянина Гебруха наприкінці 1648 р. спершу захопили цінні речі, гроші та коштовності, забрали худобу та реманент, вбили кількох осіб, а потім і спалили цей шляхетський двір-замочок з господарськими будівлями. У вересні 2012 р. були проведені перші розвідувальні дослідження цього маловідомого історичного об'єкту, під час яких виявлено значну колекцію фрагментів кераміки.

Згідно люстрації (опису) 1692 р. у

Східниці було 52 осілі господарства, 46 кметів (селян), два млини та корчма. Власниками земельних ділянок було троє шляхтичів: Станіслав Свеховські, Ян Нагуєвські та Андрій Попель-Думич.

За даними Йосифінської метрики (комплекс актів перепису та оцінки земельних угідь від 2 квітня 1787 р.) площа Східниці на той час складала 21,98 км² і поділялася на оброблювальні поля, городи, луки і ліси. Тут було 65 господарських дворів, греко-католицька парафія з храмом, дві корчми, млин, винокурня і кузня. Проживало 327 греко-католиків (91,9 %), 13 римо-католиків (3,6 %) та 16 осіб юдейського віровизнання (4,5 %). Війтом в цей час був Федь Журавчак.

Згідно Францисканської метрики 1820 р. у Східниці вже були 71 господарський двір, три корчми, два млини та лісництво, а власником села був Герман Гольденберг.

У середині XIX ст. у Східниці відкрилася парафіяльна школа, в якій місцевий дяк, Яким Журавчак, навчав дітей грамоти. Зберігся селищний документ від 8 жовтня 1858 р., затверджений круглою, сажовою печаткою із зображенням крокуючого ведмеда на колоді (це зображення використане у сучасному гербі Східниці). У ті часи Східниця адміністративно-територіально відносилося до Самбірського округу (циркулу).

НАФТОГАЗОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ СХІДНИЦІ

Новий період в історії Східниці відкрився 1858 р., коли розпочалася промислова розробка родовища нафти.

Її, так як і в Бориславі, почали видобувати із копаних ям-криниць глибиною до 40 м. У 1850-1860 рр. власницею Східниці була Магдалена Іллюкевич (з дому Гольденберг), а в 1870-х рр. власником Східниці був німецький князь Франц Карл Гюнтер I фон Шварцбург-Зондерсгаузен (1830-1909). Перша нафтова свердловина Східниці «Магдалена» глибиною 161 м була пробурена 1872 р. промисловцем Кнаурем, з якої видобували 11 великих бочок нафти на добу.

На початку 1880-х рр. Східницю купив граф Ксаверій Замойський, як придане для його доньки Марії, в заміжжі княжни Любомирської. Молоде подружжя Марія і Адам Любомирські розпочали у Східниці значну нафтовидобувну

та переробну діяльність. Згодом вони ще купили земельні ділянки у с. Урич, де окрім видобутку нафти мали свою літню резиденцію. 1896 р. східницький маєток Любомирських викупило Акціонерне Товариство «Східниця».

З розвитком нафтової промисловості у 1868 р. у Східниці нараховувалося 77 дворів, а в 1880 р. – вже 125, у яких проживало 867 осіб. Діяв тартак (лісопильня) на 8 кінських сил, де щорічно переробляли 1540 м³ деревини.

Видобуток нафти зростав так стрімко, що вже 1893 р. із Східниці до Борислава був збудований нафтопровід. 1895 р. почалося буріння найвідомішої східницької нафтогазової свердловини «Якуб», яка досягши глибини 303 м видавала спершу 40 т нафти в добу! З 1896 р. вперше в Східниці розпочинається також промисловий видобуток і використання природного супутнього нафтового газу.

ЦІКАВО ЗНАТИ

палеоценових відкладів складка утворює 2 локальних склепіння: північно-західне (Східницька ділянка) та південно-східне (Урицька ділянка). Сідловина між ними має глибину до 150-200 м. Розміри структури в межах контуру нафтоносності становлять 5,9x0,8 м, висота до 200 м. Поклади пластів, склепінчасті, тектонічно екрановані, один з них також літологічно обмежений. Режим покладів пружний, розчиненого газу та гравітаційний. Запаси початкові видобувні категорій А+В+С1: нафти — 3 812 тис. т; розчиненого газу — 407 млн. м³.

Цікавим є факт, що перший автомобіль в Україні купив 1897 р. у Парижі східницький нафтопромисловець Казимир Одживольські (1860-1900) і через Краків, Львів та Борислав прибув ним до Східниці. Ним же та його партнером, нафтопромисловцем Станіславом Щепановським (1846-1900) на тому місці, де колись був панський двір-замочок, у 1897 р. побудовано дерев'яний костел Святої Кінги. На той час східницькі вулиці мали електричне освітлення, а 1900 р. із Борислава до Східниці прокладено провідну телефонну лінію.

У 1896-1898 рр. видобуток нафти в Східниці був навіть більший ніж в Бориславі і 1898 р. досяг свого апогею – тут нараховувалося 30 копалень з 388 свердловинами, які в цей рік видали 168 тис. 470 т нафти. В 1901 р. кількість свердловин досягла вже 500 одиниць, однак видобуток нафти склав тільки 115 тис. 990 т і надалі постійно зменшувався.

На початку 1920-х рр. діяла тимчасова заборона німецьким та австрійським підприємствам і товариствам розпоря-

Karl Gunther Schwarzbürg

джатися майном та продукцією, яка спричинила численні угоди їх продажу французькому, а частково навіть і місцевому капіталу. Багато нафтогазових копалень Східниці перейшли у власність фірми «Lewakowski i Ska» (Tow. Akc. dla przemysłu naftowego i gazów ziemnych). В Парижі та Лондоні в цей період було заключено велику кількість угод по продажу часток підприємств, фірм і товариств, які були власністю німецьких та австрійських банків чи громадян.

На 1924 р. у Східниці діяли 250-280 нафтогазових свердловин, які давали 80-90 т нафти в добу, а також численні свердловини, які давали мало нафти і велику кількість води, що вказувало на значну заводненість нафтових покладів. У 1927 р. тут працювало 22 нафтогазові копальні з 302 промисловідючими нафтогазовими свердловинами, з яких видобуто 31470 т нафти. Перші місяця за місячним видобутком нафти займали «Spółka dla Przemysłu Naftowego i Gazów Ziemynych» (близько 1500 т в мі-

Панорама Східниці, початок ХХ ст.

Близько 1900 р.

Близько 1908 р.

Східниця 1913 р.

сяць), «Галиція» (600 т), «Р. Brzozowski і Н. Winiarz» (200 т), «Вг. Backenroth» (150 т). Згідно підрахунків відомого геолога-нафтовика К. Толвіньського, з

часу ведення офіційної статистики видобутку нафти у Галичині, за період з 1874 р. по 1928 р. у Східниці видобуто 1 900 000 т нафти з близько 500 нафто-

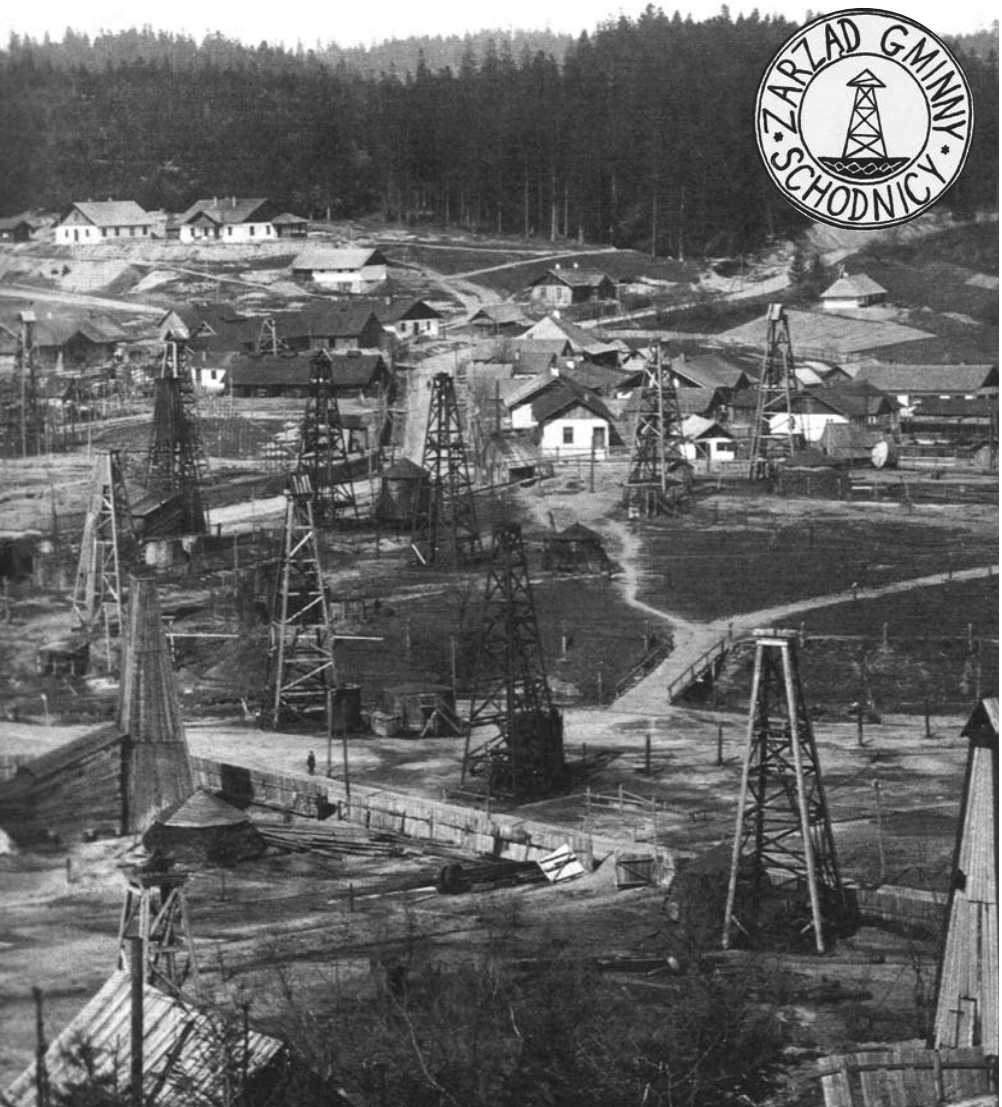
Панорама Східниці, фото 1902 р.

газових свердловин, середня глибина яких становила 500 м.

1931 р. у Східниці проживало 3812 осіб і налічувалось 501 житловий будинок. 1 серпня 1934 р. в рамках нового закону про самоврядування створено

нову сільську громаду Східниця в Дрогобицькому повіті Львівського воєводства. Загальна площа Східниці згідно кадастрових даних складала на той час 21,98 км².

Відомо, що 1935 р. у Східниці ді-

яли 376 експлуатаційних нафтогазових свердловин з видобутком 30590 т на рік, на яких працювало 507 робітників, і 2 газопереробні заводи (газоліярні). Сухий газ також використовувався для потреб місцевої нафтогазової промисловості – у спалюванні в парових котлах, газових

двигунах (моторах) та у господарських потребах – опаленні, приготування їжі тощо. Наприкінці 1920-х і в 1930 рр. ряд об'єктів промисловості та господарського обслуговування було електрифіковано та газифіковано. Нафтогазова промисловість у Східниці була в цей час

настільки важлива, що на офіційних печатках східницької громади із XIX ст. і до 1939 р. зображено нафтову вежу. У 1930-х рр. Східниця посідала друге місце після Борислава із видобутку нафти з усіх місцевостей тодішньої Галичини. Переробку східницької та урицької нафти здійснювали як на державному нафтопереробному заводі «Польмін» у м. Дрогобичі, так і на інших нафтопереробних підприємствах.

Незважаючи на щорічне зменшення у Східниці видобутку нафти і газу, тут і надалі здійснювали пошукове і промислове буріння свердловин, а також продовжували поглиблення уже діючих. За весь нафтопромисловий період Східниці тут пробурено до 900 нафтогазових свердловин. Для ефективних пошуків родовищ ще з 1920-х рр. здійснювали геофізичні дослідження.

У міжвоєнний період видобуток нафти ще скоротився, однак продовжувала діяти як нафтогазова промисловість, так і інші суміжні, торговельні та соціально-економічні галузі. Станом на 1939 р. у Східниці проживало 4080 осіб, з них 1970 українців, 1200 поляків, 900 євреїв та 10 німців. Діяла 3-річна промислова школа та численні професійні і громадсько-культурні товариства, спілки різних національностей та віросповідань. Культурно-громадська діяльність українців зосереджувалася навколо осередка Товариства «Просвіта», відкритого 1922 р. При читальні був хор, драматичний гурток, бібліотека, кооператив з двома філіями. Існували також

Василь Нагірний (1848-1921)

Мурований греко-католицький храм Св. Петра і Павла, 1901 р.

осередки товариства «Сільський господар», «Союзу Українок», української молодіжної організації «Сокіл», польської громадської організації соціалістичного спрямування «Товариство Робітничих Університетів», дитячий садок, каса допомоги, кредитний кооператив, банк. У міжвоєнний період у Східниці продовжували діяти релігійні парафії із своїми сакральними спорудами – мурований греко-католицький храм Св. Петра і Павла (збудований 1901 р. за проектом відомого українського архітектора Василя Нагірного (1848-1921), дерев'яний

Народна школа і костел Св. Кінги, збуд. 1896 р.

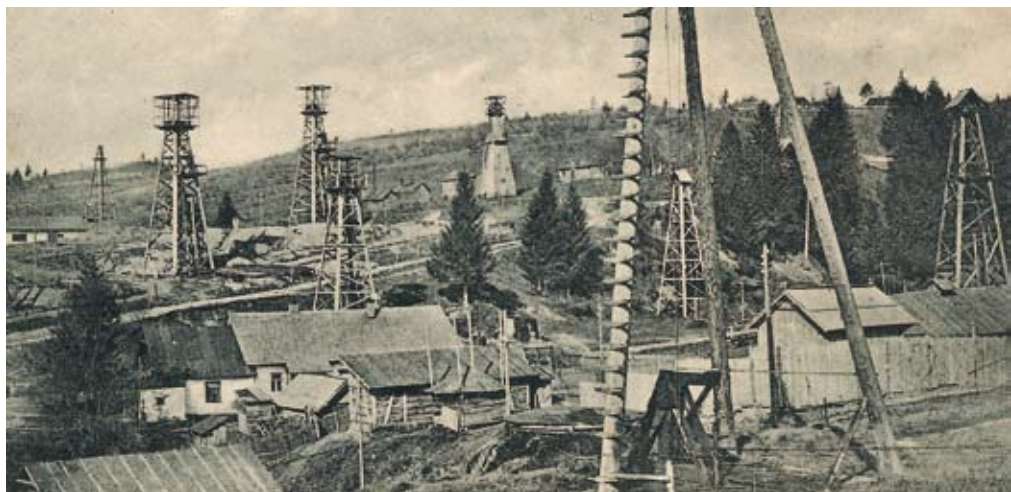

Фото 1931 р.

Фото 1932 р.

римо-католицький костел Святої Кінги (зруйнований радянською владою

близько 1962 р.) та іудейська синагога. На території селища були два цвинтарі, декілька громадських і приватних каплиць та придорожніх хрестів, згодом також знищених радянською владою.

Найвідомішою східницькою нафтогазовою свердловиною радянського періоду була свердловина «№3-Новосхідницька», яку 1976 р. розпочали бурити як пошукову з проектною глибиною 5500 м.

1978 р. свердловина із фактичною глибиною 4350 м вступила в експлуатацію фонтанним способом з видобутком 95,1 тис. т нафти та 3,65 млн. м³ газу. За період до 1984 рр. з неї було добуто понад 550 тисяч тон нафти. Ця свердловина експлуатується й до сьогоднішнього дня фонтанним способом.

СТАНОВЛЕННЯ СХІДНИЦІ ЯК БАЛЬНЕОЛОГІЧНОГО КУОРТУ

Перетворення промислового селища на унікальну карпатську оздоровницю відбулося завдяки українському інженеру, нафтовику, першовідкривачу східницьких мінеральних джерел Омеляну Стоцькому (15.08.1894, с. Богутин Золочівський р-н., Львівська обл. – 10.01.1979, смт Східниця).

А розпочалося все із зацікавлення О. Стоцького (колишнього директора, головного інженера Східницького газопереробного заводу № 10) незвичайним джерелом, яке з'явилося ще на початку ХХ ст. при пошуках нафти в одній із криниць, де просочувалася прозора без осаду вода із запахом сірководню та присмаком нафти. Ще тоді місцеві жителі зрозуміли її лікувальні властивості, що якраз і наштовхнуло на думку, що у Східниці може бути мінеральна вода на зразок всесвітньовідомої трускавецької «Нафтусі». Нереалізований у трудовій діяльності потужний потенціал Омеляна Стоцького переріс у подвижницьку справу: він зайнявся пошуком у Східниці лікувальних вод. Як фаховий нафтовик та педагог із знаннями мінералогії, медицини і хімії, О. Стоцький ще з весни 1956 р. постійно шукав, досліджував та наполегливо пропагував потребу подальших бальнеологічних досліджень східницьких вод та застосування їх в лікувальних і реабілітаційних цілях.

Перші аналізи води О. Стоцький проводив разом з учителем хімії, ди-

ректором східницької середньої школи № 2 Михайлом Гамулою (1927-2009), у шкільному кабінеті хімії. Грунтовніші аналізи вод Східниці проведені 1956 р. в Бориславі у Центральній науково-дослідній лабораторії нафтопромислового управління «Бориславнафта». Впродовж 1961-1967 рр. східницькі мінеральні води досліджували

науковці Одеського інституту курортології та фізіотерапії, Всесоюзного науково-дослідного інституту гідрогеології, Львівського та Чернівецького медінститутів, Львівського науково-дослідного інституту епідеміології, мікробіології та гігієни. І у грудні 1967 р. комісія із провідних спеціалістів цих наукових установ озвучила результати: «... мінеральний та органічний склад води із джерела № 1 селища Східниці... виводить пісок із сечових шляхів і полегшує стан хворих сечокам'яною хворобою».

У 1966 р. головний лікар Східницької лікарні Степан Дуда зважився на експеримент. Він умовив 21 хворого із сечокам'яними та печінковими захворюваннями тричі на день пити перед їжею по 200 г трохи підігрітої води з джерела № 1. Після повторної діагностики через три тижні медики констатували, що оперативне втручання хворим більше не потрібне. Це був блискучий результат і перші вагомі кроки до повноцінного вивчення і визнання цілющих властивостей мінеральних вод Східниці.

Омелян Стоцький (1894-1979)

Через визнання придатності для лікування цілої низки урологічних недугів та захворювань шлунково-кишкового тракту східницькими мінеральними водами 1970 р. у Східницькій селищній лікарні було відкрите реабілітаційне відділення як база для подальших досліджень. У тому ж 1970 р. у Східниці відкривається перший лікувальний пансіонат «Карпати» Львівського ВО «Полонина» за участю 12 підприємств. У 1971-1972 рр. на території колишнього Східницького газопереробного заводу відкрили лікувальну базу «Гуцулка», а поряд — лікувальну базу НГВУ Бориславнафтогаз «Горянка», яку пізніше приєднано до «Гуцулки».

До 1973 р. Омелян Стоцький у Східниці відкрив 38 цілющих джерел – великих покладів мінеральних лікувальних вод типу «Нафтуса» та інших. Крім того, біля підніжжя однієї з гір ним знайдено великі поклади лікувальної грязі, висновки про доцільність медичного застосування якої 1976 р. зробили науковці з курорту Мацеста Грузії.

Неоціненний вклад до визнання Східниці як оздоровниці та для розвитку майбутнього курорту вніс відомий геолог-нафтовик, радник президента НАН України, міністр геології з 1967 по 1982 р. Петро Шпак (1931–2002), який 1953 р. працював геологом нафтопромислу № 5 у Східниці. Завдяки йому було виділено 450 тис. карбованців для буріння пошукових свердловин у Східниці та визначення запасів східницьких мінеральних вод, без чого перспективний план розвитку курорту був би неможливий. За ті кошти Львівською геологічною експедицією у 1972-1973 рр. було пробурено 17 розвідувальних свердловин глибиною 70-140 м. Підраховані і затверджені 1975 р. загальні експлуатаційні запаси східницьких мінеральних вод із різним фізико-хімічним складом у добовому дебеті перевершили усі сподівання – 71,1 м³ на самовиливі.

Після цих досліджень розпорядженням Ради Міністрів УРСР 23 квітня 1976 р. Східницю було визнано курор-

ЦІКАВО ЗНАТИ

Більшість джерел **Східницького родовища мінеральних вод** знаходяться на території Національного природного парку «Сколівські Бескиди», в околицях Східниці. Тектонічно родовище приурочене до Орівської скиби Скибової зони Українських Карпат і розміщене над Східницьким нафтовим родовищем. Тут налічується 38 джерел та 17 свердловин, з яких 10 джерел та 3 свердловини відкриті для відвідувачів. Знамениті мінеральні води

типу «Нафтуса» унікальні тим, що практично прісна дощова вода фільтрується через ґрунт, незначної товщини четвертинні суглинки і через товщу бітумінозних менілітових аргілітів, які є нафтоматеринськими породами. В цих аргілітах живуть численні колонії анаеробних бактерій, продукти життєдіяльності яких попадають у воду, утворюючи неповторний цілющий бульйон – так народжується знаменита сірководнева вода типу «Нафтуса».

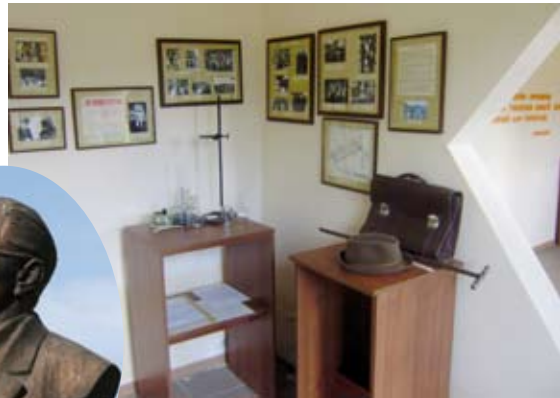
том і зроблено висновок про можливість будівництва тут оздоровниці не менш як на 30 тисяч місць, а 9 січня 1986 р. Постановою Ради міністрів СРСР смт Східницю було визнано ще й загальносоюзним курортом.

З 1980-х рр. кількість відпочивальників у Східниці непинно зростає. У травні 1978 р. розпочав роботу пансіонат «Козачий дозор» (згодом «Запорожець»). 1981 р. у пансіонаті «Гуцулка» відпочивали близько 2040 осіб, «Козачий дозор» – 1414 осіб, «Карпати» – 4000 осіб. Загалом за 20 років, у 1966-1986 р., оздоровилися та відпочили понад 120 тисяч осіб.

За багаторічну безкорисливу працю до Омеляна Стоцького прийшло таки заслужене визнання. Ще 1968 р. він отримав першу грошову винагороду за ініціативу у виявленні джерел мінеральних вод у Східниці, а 1977 р. Міністерство геології СРСР нагородило його дипломом та нагрудним знаком «Першовідкривач родовища». У 1991 р. вдячні східничани перед східницьким бюветом мінеральних вод спорудили та урочисто відкрили О. Стоцькому бронзовий пам'ятник, автором якого є Василь Одрехівський (1921-1996). Донька О. Стоцького, відома львівська журналістка Ганна Стоцька, видала книгу про діяльність бацька, яка перевидавалася уже декілька разів. В 2000 р. у будівлі бібліотеки санаторію «Східницькі Карпати» відкрито кімнату-музей Омеляну Стоцькому, де зібрано чимало унікальних матеріалів про життєвий і творчий шлях та багаторічні пошуки цілющих джерел — рукописи, дослідження, фо-

Бюст О. Стоцькому

Кімната-музей Омеляну Стоцькому у будівлі бібліотеки санаторію «Східницькі Карпати»

тографії. Під великим портретом напис: «Моя найвища мрія – зробити доступним тисячам людей цей неоціненний дар природи». 2005 р. Східниці надано титул «Всеукраїнський курорт імені Омеляна Стоцького». А 2014 р. на фасаді будинку, де він проживав, відкрито пам'ятну гранітну таблицю, де вказано: «В цьому будинку з 1945 по 1979 рр. проживав з родиною першовідкривач Східницького родовища мінеральних вод Омелян Стоцький».

За період незалежної України молодий карпатський курорт активно діє, поступово та динамічно розвивається. Розбудовується стара та швидко створюється різноманітна нова інфраструктура. Приміщення селищної ради після реконструкції 2004 р. схоже на традиційну міську ратушу з невеличкою годинниковою вежею, а поряд розташований споруджений 1992 р. пам'ятник Тарасові Шевченку. 1998 р. вийшло розпорядження Президента України «Про розвиток курорту Східниця» як Всеукраїнської дитячої оздоровниці. З кінця 1990-х рр. згідно Постанови Кабінету Міністрів

Панорама Східниці

України «Про затвердження Програми розвитку курорту Східниця» збудовано численні лікувально-оздоровчі готельні та готельно-ресторанні комплекси, готелі, санаторії, різноманітні відпочинкові приватні садиби та вілли, торговельні центри та розважальні комплекси. Цією Програмою передбачалося лікування та оздоровлення тут понад 25 тисяч осіб за рік, з них — 10 тисяч дітей. У багатьох лікувальних, оздоровчих та відпочинкових закладах і установах до послуг відпочиваючих є добре обладнані озокеритні, фізпроцедурні, урологічні, електросвітлолікувальні, терапевтичні, зубні та інші кабінети, клінічні й біологічні лабораторії, понад сотні різноманітних медичних послуг із лікарських консультацій, діагностик, лікування, терапії тощо. В інфраструктурі є басейни для плавання, спортзали, сауни, бані, СПА салони і центри, місцеві (локальні) бювети, салони краси, перукарні та інші.

Мінеральна вода № 1-С

Хворих обслуговує фаховий медичний персонал – лікарі, медсестри, масажисти, лаборанти. Близько десятка медиків захистили дисертації з лікувально-оздоровчого впливу природних ресурсів

Капличка у парку відпочинку імені Святого Пантелеймона цілителя

Східниці, а серед них професори Вербінець, Шуляк і Можисевський, доцент Шеремета.

Сьогодні у Східниці використовують води із затвердженими запасами 64,6 м³ на добу, але за розрахунками спеціалістів східницьке родовище може давати на добу 150 м³ вод, з яких 70 м³ – води типу «Нафтуся», 53 м³ – лужні та 26 м³ – залістисті. У 2002 р. працівники ПП «Перспектива» пробурили свердловину № 4-с, яка на глибині 60 метрів від-

Символічний знак Східниці

крила потужні запаси (48 м³ на добу) гідрокарбонатно-натрієвої слаболужної води, яку розливали у пляшки під назвою «Східницька содова».

Із січня 2003 р. урологічне відділення східницької лікарні підпорядковується Львівській обласній клінічній лікарні відновлювального лікування.

2006 р. створено східницький футбольний клуб «Нафтуся». Діють аптеки, крамниці, кіоски, банки, туристичні агенції, поштові та телефонні відділен-

У парку відпочинку імені Святого Пантелеймона цілителя

Багатофункціональний відпочинковий комплекс, 2015 р.

Готельний комплекс «ДіАнна»

ня, автостанція, пожежна частина, багатофункціональний відпочинковий комплекс – амфітеатр (збудований 2015 р.), з 2014 р. відбувається створення та облаштування парку відпочинку імені Святого Пантелеймона цілителя, а в центрі селища новий сквер «Джерело». Щороку відбуваються багатолюдні, численні світські та релігійні святкування, різноманітні заходи, конкурси, всеукраїнські фестивалі, концерти, виставки, презентації, турніри, шоу, ралі тощо. Підписано ряд меморандумів, договорів та проєктів про співпрацю, дружбу та партнерські стосунки транскордонного

співробітництва з містами та містечками країн Європейського Союзу.

Усе це в комплексі відкриває широкі перспективи та сприяє до перетворення східницької оздоровниці з Всеукраїнського до Міжнародного значення, і як сучасного європейського курорту. Східниця – унікальний край чудової карпатської природи та працюючих людей, які з його земних надр, на порівняно невеликій території, видобувають нафту, газ та цілющі мінеральні води. Без перебільшення Східниця – живодайна перлина Українських Карпат та маленька українська Швейцарія.

МІНЕРАЛЬНІ ВОДИ СХІДНИЦІ

У Східницькому родовищі мінеральних вод налічується 38 джерел (з яких 25 ще не досліджено) і 17 свердловин з різним хімічним складом. Передусім це води типу «Нафтуса» і так звані «Содова», «Залізна», «Гліцерінова» та інші. Для широкого кола відвідувачів сьогодні доступні лише води з 10 джерел і трьох свердловин, які зосереджені здебільшого у селищі та на схилах прилеглих гір, що входять до складу Національного природного парку «Сколівські Бескиди».

Мінеральні води Східниці класифікують у чотири групи:

1) слабомінералізовані води типу «Нафтуса» (мінералізація М до 1 г/л) з підвищеним вмістом органічних речо-

вин (сечогінною дією) – джерела №№ 1, 3, 26; з вираженою жовчогінною дією – джерела №№ 5, 8, 9, 10, 25 та свердловини №№ 1-с, 18-с;

2) слабомінералізовані залізисті (М до 0,5 г/л) – джерела №№ 13, 15 із дебетом 12,9 м³ на добу;

ЦІКАВО ЗНАТИ

Фізико-хімічні та бальнеологічні характеристики східницьких мінеральних лікувальних вод із природних джерел та пробурених свердловин:

№ 1 – слабомінералізована гідрокарбонатно-натрієво-кальцієва вода із вмістом органічних речовин, які підсилюють лікувальну дію на організм людини. Вода має сечогінну дію, сприяє механічному вимиванню та видаленню дрібних каменів, ниркового піску та продуктів запальних процесів. Вживається ця вода при: сечокам'яних хворобах, хронічних піелонефритах, хронічних пієлоциститах не туберкульозного походження, недугах жовчовивідної системи, літогенних діатезах. А для кращого ефекту потрібно багато ходити.

№ 1-с – слабомінералізована вода з підвищеним вмістом органічних речовин. За своїм складом вона подібна до трускавецької «Нафтусі», але завдяки дещо більшому вмісту гідрокарбонатних іонів, має яскраво виражено біологічну лікувальну дію. Цю воду рекомендують пити при захворюваннях печінки та сечовивідних шляхів, при панкреатитах, цукрового діабету, захворювання печінки та інших супутніх хвороб, але тільки під наглядом лікарів.

№ 2-с – середньомінералізована гідрокарбонатно-натрієва, содова, лужна (типу «Боржомі», «Поляна Квасова») вода з підвищеним вмістом мікроелементів (кремнієвої та борної кислот, йоду і броду), яка витікає з глибини 100 м. За фізіологічною дією ця вода впливає на кислотну-лужну рівновагу, сприяє зменшенню вмісту кислотнотворювальної функції шлункових залоз на слизисту оболонку шлунка, кишечника та дванадцятипалої кишки як природний антацид. Ефективно застосовується при хронічних гастритах, панкреатитах, виразковій

3) середньомінералізовані гідрокарбонатні та хлоридно-гідрокарбонатно-натрієві води – свердловина № 2-с (т. зв. «Содова» типу «Боржомі») із дебетом 10 м³ на добу;

4) хлоридно-натрієві води (М від 35 до 100 г/л і більше) з підвищеним вмістом бромю, які можуть використовуватися як внутрішньо, так і зовнішньо при функціональних розладах нервової системи

хворобі, колітах. Рекомендується вживати підігрітою до температури 35-45°C при вираженому больовому синдромі.

№ 3 – слабомінералізована слабокисла гідрокарбонатно-кальцієва вода із запахом сірководню та підвищеним складом цінних мікроелементів. Має сечогінну та протизапальну дію, покращує циркуляцію крові в організмі, при зниженій функції сприяє відновленню нормальної роботи нирок, запобігає утворенню каменів. Збільшує апетит і сприяє виведенню радіонуклідів із організму, а також допомагає при лікуванні цукрового діабету.

№ 5 – слабомінералізована гідрокарбонатно-натрієво-кальцієва вода із вмістом органічних речовин. Кількість токсичних мікроелементів у цій воді значно менше допустимих норм, і тому вона застосовується при лікуванні хронічних захворювань сечовивідних шляхів та жовчовивідної системи.

№ 8, 9, 10 (загальний бювет) – слабомінералізовані гідрокарбонатно-кальцієві, мало лужні води з підвищеним складом кремнієвої кислоти, заліза, марганцю та срібла, що стікають з цих джерел в один бювет. Вживають її при захворюваннях печінки та жовчних шляхів (хронічні холециститу, жовчнокам'яна хвороба, хронічні гепатити), при патології сечовивідних шляхів, нирок (сечокам'яна хвороба, хронічний пієлонефрит). Під дією цих вод посилюється сечовивідна та фільтраційна функції нирок.

№ 13 – слабомінералізована гідрокарбонатно-кальцієва вода, аналогів якої в Україні немає. Такої особливості воді надає вміст заліза. При вживанні змінюється секреторна функція шлункових залоз з різною інтенсивністю, зростає вироблення пепсину. Іони двовалентного заліза прискорюють утворення еритроцитів і служать своєрідним будівельним матеріалом для гемоглобіну.

та захворюваннях шкіри, але вони ще чекають на своє більше дослідження.

Багаторічними дослідженнями було встановлено, що спектр показів східницьких мінеральних вод типу «Нафтуся» для питного застосування надзвичайно широкий. Вони успішно лікують захворювання нирок і печінки, жовчного міхура, хронічні гастрити, панкреатити, ентерити, коліти, анемії, солеві діатези, підвищену та пониженоу кислотність шлунка, малокрів'я, зменшує рівень цукру в крові (цукровий діабет). Цілюща, животворна вода виводить камінці з нирок, очищує сечовивідні шляхи, поліпшує обмін речовин, допомагає очистити організм від шлаків. Лікувальна дія цієї мінеральної води зберігається навіть, якщо розбавити воду у 200-250 разів!

А ще ж Східниця – рятівниця від на-

Ця вода також сприяє виведенню з організму радіонуклідів. Її вживають при захворюваннях печінки, залізодефіцитній анемії, хронічних гастритах із нормальною та пониженою секретцією, хронічних ентеритах і колітах, і тільки під наглядом лікарів.

№ 15 – слабомінералізована гідрокарбонатно-кальцієва вода, за своїми фізико-хімічними властивостями дуже подібна до джерела № 13. Має високий вміст заліза, вуглекислоти та марганцю. Її рекомендують вживати при хронічних захворюваннях шлунка з пониженою кислотністю, що супроводжуються анеміями, а також при інших видах анемії, після кровотеч, пізніх хлорозів. Ця вода особливо допомагає у виведенні з організму радіонуклідів. П'ють її тільки за призначенням лікаря та визначених об'ємів.

№ 18-с – слабомінералізована вода з підвищеним вмістом мікроелементів та біологічно активних лікувальних органічних речовин і мікроорганізмів, характерних для «Нафтусі». Має запах сірководню. Її рекомендовано хворим для стимулювання жовчоутворювальної функції печінки та нирок. Систематичне вживання цієї води збільшує вироблення жовчі, стимулює синтез холаїнів у печінці, зменшує концентрацію холестерину в жовчі.

№ 25, 26 – слабомінералізовані гідрокарбонатно-сульфатно-кальцієво-магнієві води, які мають всі характерні групи мікроорганізмів для вод типу «Нафтусі». Воду із джерела № 25 рекомендують вживати при хронічних піелонефритах, хронічних циститах і гепатитах, холангітах, холециститах, після операцій на нирках і після хвороби Боткіна. Воду із джерела № 26 рекомендують вживати при сечокам'яних хворобах, літогенних діатезах, хронічних захворюваннях нирок і сечовивідних шляхів, хронічних холангітах, холециститах, гепатитах не специфічної етіології, а також і після хвороби Боткіна.

слідків аварії на Чорнобильській атомній станції. Щороку тут оздоровлюються більше тисячі дітей із районів, що зазнали радіонуклідного впливу в на-

слідок неконтрольованого ядерного вибуху. М'який клімат, чисте гірське повітря сприяють відновленню фізичних та духовних сил.

ТЕМАТИЧНІ ЕКСКУРСІЙНІ МАРШРУТИ

Українським товариством охорони пам'яток історії та культури м. Борислава 2017 р. вперше розроблено тематичні екскурсійно-пізнавальні маршрути для

огляду цікавих об'єктів сакральної, мистецької, літературної, природної і промислової спадщини регіону.

Авторами зібрано і опрацьовано великий фактичний матеріал з історії, етнографії, гірництва, сакрального і ужиткового мистецтва, літературної творчості знакових особистостей Борислава і Східниці.

Враховуючи специфіку регіону, пам'ятки та об'єкти були об'єднані в 5 тематичних маршрутів, зокрема:

- I - історико-краєзнавчий (25 об'єктів в Бориславі, 3 – в Східниці);
- II - промислово-інженерний (25 об'єктів в Бориславі, 6 – в Східниці);
- III - літературно-мистецький (22 об'єкти в Борислав, 1 – в Східниці);
- IV - сакральний (14 об'єктів в Бориславі, 2 – в Східниці)
- V - релігійно-паломницький (паломницький центр у церкві Св. Анни в Бориславі).

Для полегшення орієнтування в мандрівках колишньою нафтовою столицею Європи авторами путівника розроблена також туристична карта, на якій нанесено пам'ятки історії та культури регіону і розроблені тематичні маршрути.

I. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ

1 Територія цвинтаря, де поховані та знаходяться надмогильні пам'ятники видатних і відомих мешканців Тустанович і Борислава

Борислав, вул. Трускавецька, з лівої сторони перед в'їздом до міста Борислава

Найдавніше із відомих на сьогодні поховання на цьому цвинтарі із датованим надмогильним пам'ятником — Гаврила Веприка (1797-1869) та його дружини Анни Баб'як (1810-1879). На цьому цвинтарі поховано багато відомих осіб Борислава: композитор о. Іван-Хризостом Сінкевич (1815-1889); гірничий директор озокеритно-нафтових копалень Енгельберт Януске (Engelbert Januske, ?-1892), Українські Січові Стрілці, герої визвольних змагань за волю України Григорій Ваврик (1900-?), Євстахій Терлецький (1895-1916) та Дмитро Бабич (1886-1919); тустановецький парох у 1892-1922 рр., громадський діяч, один із засновників і багатолітній голова читальні українського культурно-просвітнього Товариства

«Просвіта» у Тустановичах, опікун створення українського спортивно-руханкового Товариства Українські Січові Стрільці о. Іван де Корибут Дашкевич (1842-1922); парох у костелі Святої Барбари на Волянці, ксьондз канонік Войцех (Адальберг) Карась (1871-1931),

о. Стефан Білий (1899-1946), о. Теодор Білевич (1890-1969), протоіерей Григорій Муйла (1900-1992). Також тут знаходиться спільна могила українських жертв сталінського терору, які були замордовані у катівні НКВС наприкінці червня 1941 р. у Бориславі.

2 Офіс «Пласту»

Борислав, вул. Трускавецька, 62

Цей будинок збудований в 1930-тих роках, мабуть як адміністративно-житлова будівля однієї з численних нафтогазових фірм. Із листопада 2000 р. ця будівля орендується «Пластом».

3 Старий та сучасний цвинтарі Борислава

Борислав, вул. Володимира Великого, мікрорайон Гукова Гора

Старий (створений на межі XIX та XX ст.) та сучасний цвинтар, де є поховання та надмогильні пам'ятники відомим особам та подіям. Серед повністю або частково збережених надмогильних пам'ятників після їх руйнування радянською владою та природними умовами є спільне поховання близько 40 військових австро-угорської армії, які загинули в боях під час Першої світової війни. Тут знаходяться також могили ветерана польського повстання 1863 р. Адама Бурчимухи Палашевського (1840-1921), керівника нафтових копалень Міхала Кравчука (1909-1927), поручника резерва війська польського Казімежа Здзіслава Постепского (1890-1932). На цьому цвинтарі знаходиться спільна могила 13 осіб польської національності, закатованих органами НКВС наприкінці червня 1941 р. Також поблизу розташоване окреме невелике єврейське кладовище, створене радянською владою в 1961 р.

4 Пам'ятник Святій Варварі

Борислав, вул. Володимира Великого, 10

Місце, де 24 квітня 1972 р. від вибуху газу в будинку на тодішній вул. Щорса, 12 одразу на місці загинуло 8 осіб, а згодом у лікарні померло ще 10 бориславців. 2 вересня 2012 р. на цьому місці відбулося урочисте відкриття та освячення пам'ятника Святої Варвари – покровительки працівників гірничих та нафтових професій.

5 Пам'ятник розстріляним нафтовикам

Борислав, вул. Данила Галицького, 34

Пам'ятник знаходиться на території навпроти міського Палацу культури. Тут 6 листопада 1923 р. відбулася багатолюдна демонстрація бориславців як протест проти кривавої розправи польської влади над робітниками м. Кракова. Під час

сутичок поліція застрілила трьох бориславських робітників, загинули Василь Галіберда, Петро Костів та Францішек Цивіньські, а також близько 60 одержали поранення. У радянські часи іменем та прізвиськом Василя Галіберди названо у мікрорайоні Тустанович одну з вулиць міста. 1963 р. на фасаді тодішнього Палацу культури нафтовиків встановили пам'ятну таблицю. А згодом 1984 р. навпроти будівлі встановили пам'ятник у формі невисокого бетонного постаменту з металевою таблицею, а в центрі три бурильні труби нафтовиків. Верхня частина центральної труби ніби відламана, а на ній внизу встановлено символ полум'я у формі каплі крові, які символізують смерть трьох осіб. Архітектор пам'ятника - бориславець Віктор Саляк.

6 Меморіал радянським воякам

Борислав, вул. Данила Галицького, 32

Військово-меморіальний комплекс радянським воїнам, які загинули в Другій світовій війні. Комплекс представляє собою скульптуру воїна та жінки з бетонно-мармурової крихти, плити – з чорного граніту, п'ятикутна зірка для вічного вогню — з металу, таблиці — з алюмінію. Автори проекту – скульптор В. Одрехівський, архітектор В. Блисюк. Урочисте відкриття комплексу відбулося 6 серпня 1974 р.

7 Перший багатопверховий адміністративно-житловий будинок у м. Бориславі

Борислав, вул. Данила Галицького, 32

Це шестиповерхова будівля колишнього управління центрального (головного) відділення державної пошти і телеграфу м. Борислава. Збудована 1930 р. в архітектурному стилі функціоналізму і відкрита для відвідувачів 1932 р. Автор проекту – інженер-архітектор Вітольд

Мінкевіч (1880-1961), викладач, професор, у 1930-1931 рр. ректор Львівської Політехніки. Серед ряду будівельних підприємств головним забудовником була будівельна фірма інженера-архітектора Адольфа Мейсснера у м. Львові. Оздоблювальні каменярські роботи із бетону виконані також львівським підприємством – фабрика цементних виробів Brattel & De Cet. Вхідні металеві двері – Владислав Войнар м. Перемишль.

8 Гуцульська дерев'яна хата 1802 р.

Борислав, вул. Міцкевича, 7

Приватний житловий будинок – гуцульська дерев'яна хата 1802 р. Збудована із ялинових зрубів, дах покритий смерековою драницею, яка зверху просякнута нафтою. Хата спершу стояла в селі Березів Вишній Косівського району Івано-Франківської області, збереглася на ній її давня адреса із початку ХХ ст. - № 52. У червні 2013 р. цю хату було перевезено до м. Борислава.

9 Бориславська бруківка

Борислав

Дороги двох вулиць Борислава – вул. Карпатська Брама та вул. Ірини Сенік, вимощені близько 1938 р. квадратною бруківкою із чорного базальту.

10 Залізнична станція Борислава

Борислав, вул. Ірини Сенік, 90

Територія діючої бориславської залізничної дороги та станції, які були збудовані та урочисто відкриті 31 грудня 1872 р. Із 1994 р. до 9 грудня 2003 р. діяло відновлене пасажирське перевезення Борислав-Дрогобич.

11 Старий та сучасний губицький цвинтар

Борислав, вул. Дрогобицька

Найдавніше із відомих сьогодні поховань із датованим надмогильним пам'ятником цього цвинтаря - Василю Кунцові (1799-?). Тут знаходиться Спільне поховання Українських Січових Стрільців, які загинули у битві з російськими царськими військами 20 жовтня 1914 р. під тодішнім с. Губичі. Серед них були Остапенко, Королик та Дідух. Також тут

є поховання ветерана польського повстання 1863 р. Міхала Добжанського (1836-1918), о. Дмитра Городиського (1874-1960), музиканта і диригента Українських Січових Стрільців Семена Капустяка (1891-1975), священника о. Якова Боровика (1906-1974), пароха Губицької парафії в 1960–1974 рр., який після репресій та ліквідації Сталіним у 1946 р. УГКЦ й надалі підпільно залишався священником УГКЦ. На цьому цвинтарі також похований його онук Андрій Корчак (1964, м. Борислав-2014, м. Київ), учасник Революції Євромайдану в Києві, застрілений снайпером та посмертно нагороджений званням Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка». Тут знаходяться також могили четаря Української Галицької Армії, члена опору руху УПА Сидора Бобикевича (1899-1990), поета, письменника Івана Гнатюка (1929-2005) та його сина, поета Володимиріу Гнатюка (1959-2015).

12 Територія Котівської солеварні

Борислав, вул. Івана Франка 93-99

Територія на так званому «Баньському городі» поблизу приватних будинків на сучасній вул. І. Франка, 93, 93а та 99. Тут із XVI ст. розташовувалася відома у Галичині Котівська солеварня (жупа). Сировиною цього підприємства була соровиця (розсіл), яку черпали зваричі із трьох глибоких соляних ям-криниць та виварювали з неї сіль. Наприкінці XVIII ст. ця солеварня у тодішньому с. Баня Котівська була закрита. Також були й закриті три соляні ями-криниці, а згодом і засипані.

13 Будівля колишньої української так званої «Захоронки»

Борислав, вул. Ореста Горницького

Притулок для сиріт та малозабезпечених дітей. Тут також діяла трирічна українська школа крою та шиття, яку вели Сестри Служебниці. Будівництво цієї будівлі здійснювалося у 1920-х рр. за кошти українських мешканців міста. Серед них — відомого українського громадського діяча, керівника українського банку «Промисловий банк», мецената, інженера Ілька Яворського (1897-1964). Він же й входив до наглядової ради «Захоронки». На фасаді будівлі встановлено годинник фірми Мозес Мита, який був другим публічним годинником у м. Бориславі.

14 Старий та сучасний цвинтар української бориславської громади

Борислав, вул. Церковна

Колишній (створений у другій половині XIX ст.) та сучасний цвинтар української бориславської громади, де поховані десятки відомих та видатних бориславців. Визначний письменник, педагог, громадський діяч, довголітній директор бориславської народної школи Стефан Ковалів з дружиною; священник о. Ромуальд Коростенський (1844-1918), мати відомих українських поетів-письменників Богдана та Лева Лепких — Домна Глібовицька-Лепка. Також серед численних відомих поховань в центральній частині знаходиться каплиця-гробниця, збудована в середині 1920-х рр., відомої української родини промисловців, громадсько-культурних

діячів та меценатів Сасиків. Поховані тут будівничий-каменярь Андрій Пастернак, кандидат медичних наук, відомий бориславський лікар Орест Горницький, офіцер Збройних Сил України, учасник АТО (російсько-української війни) Сергій Шевчук (1982-2014).

15 Будівля колишньої міської комунальної ошадної каси

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 2

Збудована близько 1929 р. на приватні кошти бориславців. Впродовж 1930-х років тут розташовувалися колишня міська комунальна ошадна каса, різні торговельні заклади та офісні приміщення. Це єдиний будинок у м. Бориславі із внутрішнім італійським двориком.

16 Колишня бориславська народна школа, в якій працював Стефан Ковалів

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 7

Стефан Ковалів був директором народної школи, тут у нього в гостях у 1880-1905 рр. часто бував Іван Франко. Про це вказано на пам'ятній, мармуровій таблиці, встановленій 1 вересня 1956 р. на фасаді при вході до тодішньої семирічної школи м. Борислава. 1983 р. тут встановлено пам'ятну, металеву таблицю на камені, на якій вказано, що тут стояв будинок, у якому проживав Стефан Ковалів. 25 грудня 1998 р. до святкування 150-річчя з дня народження письменника було встановлено та урочисто відкрито на фасаді школи ще одну металеву таблицю з написом: «У цьому будинку з 1879 р. до 1920 р. працював директором школи відомий український письменник-педагог Стефан Ковалів». На сьогоднішній час в цій будівлі знаходиться Бориславський міжшкільний навчально-виробничий комбінат.

17 Місце колишньої першої аптеки у Бориславі

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 12

Аптеку відкрив у березні 1876 р. Йоган (Ян) Зег (1817–1897), магістр фармації, дослідник, винахідник і засновник нафтової та озокеритної промисловості в Європі. 7 вересня 2007 р. тут відбулося урочисте відкриття та освячення пам'ятної таблиці з чорного граніту. На таблиці викарбовано текст українською та англійською мовами.

18 Будівля першої бориславської друкарні

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 14

Будинок збудований у 1904 р. для приватної друкарні відомого дрогобицького підприємця Аарона Гірша Жупника (1848-1917).

19 Будівля сучасного бориславського відділення державного ощадного банку

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 18

Із 1905 р. цей приватний будинок було орендовано у власника доктора Йонаса Фройнда під державну пошту міста Борислава, яка тут розташовувалася до 1932 р. У 1907-1917 рр. тут працював відомий бібліограф та політичний діяч, перекладач, літературознавець Іван Калинович (1884-1927).

У 1912-1919 рр. у м. Бориславі діяла видавнича спілка українських перекладів світової літератури «Всесвітня бібліотека», редактором і секретарем якої був Іван Калинович (1884-1927), директором — Євстахій Сасик (1876-15.12.1919).

З видавництвом співпрацювали відомі українські письменники: І. Франко, М. Павлик, О. Грицай, О. Назарук, П. Карманський, а передплатниками видавництва були видатні й відомі особи та наукові товариства Галичини.

В часі Другої світової війни у 1941-1944 рр. тут розташовувався приватний магазин «Універмаг» Івана Стебельського (1914-2006), спортсмена, підприємця, учасника боїв за Карпатську Україну, члена ОУН з 1939 р., мецената (брав участь у створенні сучасної Бориславської гімназії), якому першому в Бориславі присвоєно звання «Почесного громадянина м. Борислава» (1995 р.), автора книги «Шляхами молодості й боротьби».

20 Будівля історико-краєзнавчого музею м. Борислава

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 75

Спершу — адміністративний будинок однієї із нафтових фірм м. Борислава, який був збудований 1917 р. Тут представлена історико-краєзнавча експозиція, яка охоплює 2 поверхи будівлі. Із кінця 1939 р. до кінця червня 1941 р. тут розташовувалося колишнє управління НКВС, де наприкінці червня 1941 р. тут було замордовано 44 мешканця Борислава.

21 Колишня будівля Християнської громади Борислава

Борислав, вул. Шевченка 97

У другій половині XIX ст. із великим розвитком озокеритно-нафтової промисловості у Бориславі значно збільшилася й чисельність осіб єврейської національності. Тож наприкінці XIX ст. вони мали більшість в офіційних органах місцевого самоврядування – війти та радники (депутати). Тоді місцеві українські жителі спільно із поляками римо-католиками з метою захисту своїх майнових, національних та релігійних прав, створили так звану Християнську громаду Борислава. Це був дуже цікавий та унікальний другий орган самоврядування в одній територіальній громаді. Такого явище більше ніде не було в світі. У 1920-х рр. вона була реорганізована та діяла як Фондація Християнської Громади м. Борислава. Окрім політичних, промислових, економічних та інших діяльностей вона займалася благодійництвом та меценатством. Між іншим надавали грошові стипендії здібним та малозабезпеченим учням та студентам. Цікавим було й те, що Фондація Християнської Громади Борислава в 1930-х рр. мала свою нерухомість у Львові та була власником великих земельних маєтків в с. Солонсько, що за 12 км на північний схід від Дрогобича. В радянські часи у цій будівлі розташовувався швейний цех. А в даний час - це будівля релігійної громади ХВС та Християнсько-реабілітаційної місії «Воскресіння» при Об'єднанні Церков ХВС.

22 Пам'ятник Степану Бандері

Борислав, перехрестя вулиць Тараса Шевченка, Степана Бандери та Джерельна

Пам'ятник визначному українському політичному діячу, одному із чільних ідеологів і теоретиків українського національного руху XX ст., Голові Проводу ОУН-Б. Із 20 січня 2010 р. Степану Бандері присвоєно звання Герой України з удостоєнням ордена Держави (посмертно). 25 лютого 2011 р. рішенням сесії Бориславської міської ради Степану Бандері було присвоєно звання «Почесний громадян міста Борислава» (посмертно). Бронзове погруддя встановлено та урочисто відкрито 19 жовтня 1997 р. Автор пам'ятника — відомий львівський скульптор та художник Любомир Яремчук, архітектор — бориславець Володимир Гнатюк.

23 Територія і будівлі примусового трудового табору для євреїв в часи Другої світової війни

Борислав, вул. Степана Бандери, 14

Колишні промислові адміністративно-господарські приміщення, забудовані від 1915 р., згодом у 1942-1944 рр. використані нацистами для примусового трудово-го табору для осіб єврейської національності. У 1944-1949 рр. – табір німецьких військовополонених. У 1949-1951 рр. – тимчасової пересильної в'язниці НКВС, де у важких умовах перебували тисячі арештованих краян, із них 1300 сімей (родин) було репресовано та вивезено товарними вагонами до Сибіру. Із 1960 р. тут діяла Бориславська фабрика нетканих матеріалів. 6 серпня 2006 р. тут було встановлено та урочисто відкрито пам'ятну стелу жертвам політичних репресій 1949-1951 рр. «Пам'ять».

24 Колишній та сучасний український Народний Дім «Просвіта»

Борислав, вул. Степана Бандери, 94.
мікрорайон Мразниця

Збудований у 1929 р.

25 Будівля колишньої та сучасної школи №6

Борислав, вул. Степана Бандери, 102

Збудована 1929 р. У міжвоєнні роки це була найкраща з позиції побудови та облаштування школа в Галичині. Парове опалення класів, електричне освітлення і радіоточка виводили цю бориславську школу у взірцеві навчальні заклади такого типу.

26 Пам'ятник Омеляну Стоцькому

Східниця, вул. Тараса Шевченка, 4

Відомий український інженер-нафтовик, магістр німецької філології, педагог, музикант, хімік, першовідкривач східницьких джерел Омелян Стоцький у 1915 р. закінчив гімназію у Львові. У 1920-1928 рр. навчався та працював у бориславських нафтогазових фірмах «Сільва Пляна» та «Нафта». 1932 р. закінчив Львівський університет та працював вчителем в гімназіях Галичини. Із 1945 р. до 1949 р. — головний інженер Східницького газолінового заводу (№ 10) тресту «Укргаз». Із вес-

ни 1956 р. і до 1973 р.— дослідник і першовідкривач східницького родовища мінеральних вод типу «Нафтуся». А це 38 джерел та 17 свердловин (які пробурені на початку 1970-тих рр. завдяки підтримці колишнього східницького геолога, міністра геології, вченого Петра Шпака (1931-2002). Згодом смт. Східниця одержала статус всесоюзного бальнеологічного курорту. 1977 р. Міністерство геології СРСР нагородило

О. Стоцького дипломом за № 1101 та нагрудним знаком «Першовідкривач родовища». А вже посмертно його дослідження було висунуте на здобуття Державної премії УРСР. 24.10.1991 р. у Східниці відбулося урочисте відкриття пам'ятника О. Стоцькому – бронзове погруддя відомого українського митця-скульптора Василя Одрехівського. 15.08.2014 р. на фасаді будинку, де проживав О. Стоцький урочисто відкрито та освячено пам'ятну гранітну таблицю. На ній вказано: «В цьому будинку з 1945 до 1979 рр. проживав з родиною першовідкривач Східницького родовища мінеральних вод Омелян Стоцький».

27 Будівля Народного Дому «Просвіта»

Східниця, вул. Промислова, 1

Побудовано 1938 р.

28 Східницький цвинтар

Східниця, вул. Промислова

На цьому цвинтарі поховані східницький парох о. Григорій Савицький (1856-1908), завдяки якому було побудовано храм Святих апостолів Петра й Павла; Пйотр Бжозовскі (1846-1919), ветеран польського повстання 1863 р., який 1912 р. був адміністратором нафтової копальні Галицької ощадної каси.

У Східниці також похований Омелян Стоцький (1894–1979) з дружиною Павлиною (1903-1986).

II. ПРОМИСЛОВО-ІНЖЕНЕРНИЙ

1 Залізобетонні фундаменти під металеву бурову вежу 1941 р.

Борислав, вул. Трускавецька 131

Розташовані у лісовому масиві за територією санаторію «Джерельний». Неподалік, через яр із струмком, знаходиться відоме на околиці Борислава у мікрорайоні Тустановичі джерело мінеральної води типу «Нафтуса».

2 Геодезичний триангулятор

Борислав, вул. Івана Калиновича, 48

Геодезична (триангуляційна) чотиристороння вежа як тригономічний пункт (знак) для топографічних зйомок. Виготовлена з металевих труб висотою близько 20 м та встановлена на початку 1950-х рр. на горі Прудина, висота 417,2 м над рівнем моря.

3 Територія колишнього газопереробного заводу «Газоліна»

Борислав, вул. Трускавецька 125

Завод функціонував з початку 1920-х рр. і належав відомій фірмі «Газоліна». Збереглися декілька промислових будівель, в тому числі цікава мурована цегляна труба.

4 Найбільш продуктивна нафтогазова свердловина «Ойл Сіті»

Борислав, вул. Богдана Хмельницького 25

Свердловина працювала у 1907-1947 рр., власність берлінської нафтової фірми «Браун і Берман». 13.06.1908 р. з глибини 1016 м стався великий викид нафти й газу – близько 3 тис. т. нафти і 900 тис. м³ газу за добу, а 04.07.1908 р., з видобутком 800 т нафти на добу, сталася одна з найбільших пожеж в Європі, що тривала три тижні.

Палаючий нафтогазовий струмінь досягав 100 м висоти. По ріці Лошень плив вогняний потік нафти, охоплений чорною хмарою такого диму, що серед білого дня жителі освітлювали свої помешкання, а вночі освітлювалася уся околиця Тустанович. Пожежу свердловини було видно на віддалі до 50 км. Вид палаючої свердловини «Ойл Сіті» називали «Галицьким Везувієм». Щоб це побачити, сюди прибували люди не лише з цілої Галичини, Європи та інших країн, а навіть із-за океану – США, Канади та Австралії.

На допомогу у ліквідації пожежі були задіяні, окрім кілька пожежних команд, численних робітників-нафтовиків та різних найманих осіб, також дві роти військових саперів із м. Перемишля. 08.10.1952 р. комісією тресту «Бориславнафта» свердловина була ліквідована. «Ойл Сіті» – пам'ятка нафтогазової промисловості, об'єкт природно-заповідного фонду Львівської обл. за № 172 на території 0,03 га, охороняється Законом України згідно Рішення виконкому Львівської обласної ради народних депутатів № 495 від 09.10.1984 р.

5 Дві металеві клепані телефонні опори з початку ХХ століття

Борислав, вул. Гірна 43, (1); вул. Карпатська Брама 26 (2)

Висота опор 10,5 м. Ширина та довжина внизу кожної опори 1x1 м у формі тумби (будки монтера) висотою 2,35 м. На траверсах розташовані 112 фарфорових ізоляторів. 01.01.1900 р. вперше на Прикарпатті відкрито лінію міжміського телефонного зв'язку Дрогобич–Борислав–Східниця довжиною 24 км. 01.03.1907 р. у м. Бориславі вперше розпочав працювати телефонний зв'язок з м. Львовом, а згодом й іншими містами країни та Європи. Про дві такі збережені й діючі неповторні опори згадує у своїх книгах «Кожен день – інший. Щоденник» (Львів, 2013 р.) та «Сентиментальні мандрівки Галичиною» (Львів, 2014) відома українська письменниця, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка 2010 р. з літератури Галина Пагутяк.

6 Будівлі колишнього Карпатського геологічно-нафтового інституту

Борислав, вул. Короленка 6

29.03.1912 р. Палата Працівців нафтової промисловості в Бориславі затвердила тимчасовий статут Геологічної Станції (Stacja Geologiczna). 1 червня 1912 р. технічним керівником її став доктор геології Болеслав Кропачек, а науковим керівником - професор Ягелонського університету у Кракові, доктор геології Юзеф Гжибовскі. Розташовувалася станція у будинку в мікрорайоні Потік. Це була перша в Україні наукова геологічна дослідна установа в озокеритній та нафтогазовій промисловості. 1-7 вересня 1925 р. у Геологічній станції відбувся Перший Геологічний З'їзд Карпатської Асоціації (Association Géologique Carpatique), організований геологом, доктором Константи Толвінським (1876-1961) і присвячений Східним Карпатам. На З'їзд прибуло 67 геологів з Польщі та з-за кордону. Спершу до Асоціації входила Польща, Румунія, Чехословаччина та Югославія. В часі З'їзду відбулося дев'ять наукових подорожей до різних місцевостей Прикарпаття та Карпат. Із початку грудня 1932 р. до 1952 р. на базі Карпатської геологічної станції діяв єдиний в Україні та Європі науково-дослідний заклад – Карпатський геологічно-нафтовий Інститут. Його організатором та довіковим керівником у 1932-1939 рр. був видатний вчений геолог-нафтовик, доктор Константи Толвінські. Із 1962 р. тут розташовується спецшкола для дітей із захворюваннями опорно-рухового апарату та ДЦП. 25.11.1992 р. на фасаді будівлі встановлено та урочисто відкрито металеву

пам'ятну таблицю колишньому інституту. Цей будинок є пам'яткою історії державного значення, охоронний № 1388 згідно розпорядження Львівської обласної ради за № 528 від 19.07.1995 р.

7 Музей нафтової і газової промисловості України

Борислав, вул. Карпатська Брама 26

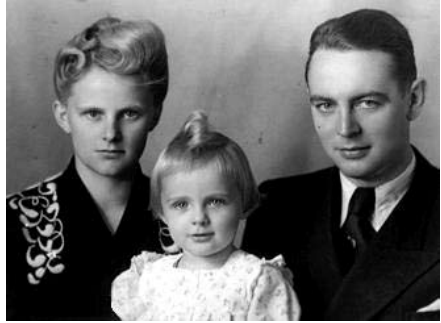
Музей належить НГВУ «Борислав-нафтогаз» ПАТ «Укрнафта». Унікальні експонати та діючі макети, а також промислові пам'ятки та об'єкти під відкритим небом. Серед них - металева, клепана телефонна опора, груповий привід видобутку нафти й газу та дерев'яний і металевий збірники нафти, усе з початку ХХ століття.

8 Будинок, де у 1941-1944 рр. працював Бертольд Байц

Борислав, вул. Карпатська Брама 14

Колишній та сучасний адміністративний будинок, що збудований близько середини 1930-тих рр. в цікавій архітектурній формі. В часі Другої світової війни тут працював Бертольд Байц (1913-2013), визначний німецький інженер, банківський службовець, із квітня 1939 р. працівник нафтової фірми «Rhenania-Ossag Mineralölwerke AG» – дочірня фірма від «Royal Dutch Shell» у м. Гамбурзі. Із липня 1941 р. і до березня 1944 р. торгово-економічний директор бориславського відділення нафтової фірми «Karpathen Öl AG». Проживав з сім'єю у будинку, який знаходиться за сучасною адресою – пров. Алмазний, 2. У 1941-1944 рр. він допоміг і врятував життя кільком сотням євреям Борислава. Це сталося завдяки створенню ним на Мразниці трудового табору примусової праці для тисяч євреїв, що діяв із липня 1942 р. до 22.07.1944 р. А його секретарка-помічниця Хільда Бергер (13.06.1914-2011) у 1944 р. на фабриках-таборах Оскара Шиндлера (28.04.1908-09.10.1974) складала список із близько 1100 прізвищ євреїв для порятунку. І сьогодні вони відомі із всесвітньовідомого повнометражного кінофільму Стівена Спілберга як «Список Шиндлера» (США, 1993 р.), який здобув сім премій «Оскар» 1994 р. Він також створив такі ж табори ще у Східниці та семи містах і селах тодішньої Галичини. 03.10.1973 р. Бертольд Байц, а 05.02.2006 р. і його дружина, з 1993 р. доктор наук Ельза Байц (11.06.1920-14.09.2014) були визнані Праведниками народів світу. Згодом він став відомим німецьким промисловцем, керівником, головою Виконавчої ради відомого металургійного промислового концерну Альфреда Круппа в м. Ессені, громадським діячем, доктором наук, професором, у 1972-1988 рр. членом, а в 1984 р. та 1988 р. Віце-президентом Міжнародного олімпійського комітету, із 2005 р. почесним сенатором Леопольдіани – Німецької Національної академії наук.

9 Територія знищеного цвинтаря, де був похований Йоган Зег

Борислав, вул. Володимира Великого 61А

На цьому місці з 1890-х рр. розташовувався старий римо-католицький цвинтар, який після II Світової війни радянською тоталітарною владою був закритий та 1977 р. зруйнований трактором. Саме тут 27 січня 1897 р. похований Йоган (Ян) Зег (1817, Ланьцут – 1897, Борислав), магістр фармації, дослідник, винахідник і засновник нафтової та озокеритної промисловості в Україні, Європі та світі 1853 р. Перший аптекар у

Бориславі з березня 1876 р., колега відомого українського письменника, педагога, директора школи Стефана Коваліва (1848-1920) та його сім'ї. Із 29 грудня 2009 р. одна з вулиць міста у мікрорайоні Тустановичі названа його іменем. Тут також був похований Юзеф Дембовскі (1877-04.10.1922), директор нафтових копалень.

10 Місце, де був збудований павільйон Франца Йосифа I

Борислав, вул. Весняна 27, перед будівлею дошкільного навчального закладу № 6

Імператор з численними гостями оглядав нафто-озокеритну промисловість Борислава під час інспекційно-пізнавальної подорожі 13 вересня 1880 р.

11 Колишній житлово-адміністративний будинок фірми «Газоліна»

Борислав, вул. Героїв ОУН-УПА 1

Збудований та урочисто відкритий 8 жовтня 1921 р. Зараз - це житловий багатоквартирний будинок.

12 Територія та старі виробничі приміщення фірми «Газоліна»

Борислав, пров. Губицький 1А

Територія та старі виробничі приміщення колишньої фірми з видобутку та переробки природного супутнього нафтового газу «Газоліна». Серед них будівля – складське приміщення, на

фасаді якого зберігся напис «GAZOLINA SA ROK 1936». Це колишнє складське приміщення Бориславського газолінового заводу, а згодом бітумної дільниці ВАТ «Бориславського експериментального ливарно-механічного заводу», й сучасний склад МКП «Мажор».

13 Колишня Бориславська шахта озокериту

Борислав, вул. Ореста
Горницького 5

У 1833 р. австрійським професором мінералогії та геології Ернстом Фрідріхом Глокером (1793-1858) земному (гірському) воску надано науковий термін «озокерит».

Він утворився внаслідок природної кристалізації при охолодженні парафінової нафти. Складається з парафіну, церезину, мінеральних олій, смол та інших речовин.

1853 р. в Бориславі здійснили пошуки, а з 1854 р. розпочали промисловий видобуток озокериту фірмою львівського підприємця Роберта Домса (1815-1893). Видобуток здійснювали за допомогою як невеликих ям-криниць (дучок, копанок), так і глибоких шахт.

Усіх озокеритно-нафтових копалень у другій половині XIX ст. нараховувалося понад 12 тисяч, і на них працювало понад 10 тисяч осіб. Найбільший річний видобуток озокериту в історії Бориславського родовища був 1873 р. – 19 тисяч 650 тон. В наступні роки він поступово знижувався. Десь у 1880-х рр. у Бориславі в мікрорайоні Нижній Потік, на так званому «Новому Світі», було закладено нову велику шахту, глибина якої згодом досягла 255 м. Це була і є найглибша та найбільша за промисловим видобутком озокеритна шахта в усьому світі. У 1939 р. видобуток із двох шахт становив 138 т, у 1945 р. – 481 т, 1946 р. – 622 т. 1953 р. навпроти шахти № 1 – через вул. Ореста Горницького, 5, було введено в експлуатацію екстракційний завод, на якому вилучали з видобутої породи озокерит.

Після Другої Світової війни й до 1994 р., коли припинився гірничий видобуток озокериту, основна частка озокеритної продукції як напівфабрикату, так і готової продукції виготовлялася для різних галузей промисловості та господарства. Серед них - вироблення різноманітних канатних мастил, призначених для захисту сталевих канатів від корозії та для герметизації різьбових з'єднань, що працюють під високим тиском у бурінні; восково-озокеритних сплавів у електротехнічному виробництві, гумово-технічній промисловості для запобігання старінню гумових виробів та їх пом'якшення; парафінові сплави для свічок, паст до підлоги, взуття

тощо; озокеритні суміші для використання у садівництві при щепленні винограду і фруктових дерев, щоб запобігти засиханню саджанців після щеплення; а також для медичних цілей. Комплекс цінних біологічних та фізико-хімічних властивостей озокериту робить його незамінним при тамуванні болю, впливі на нервову систему і кровоносні судини. Планувалося навіть короткочасне перебування в озокеритовій шахті, що позитивно впливало би на функції дихальної системи.

Бориславське озокеритне рудоуправління було єдиним у світі виробником та постачальником медичного озокериту.

14 Нафтогазова свердловина «Карпатський Раточин»

Борислав, вул. Івана Мазепи 18

Ця свердловина була першою із пробурених глибоких свердловин у Бориславі так званим канадським методом відомою нафтовою фірмою «Сімеон Берггайм та Вільям Генрі Мак-Гарвей» (Simeon Bergheim & McGarvey). Бурилася з червня 1893 р. за допомогою механічного (парового) приводу із застосуванням сталевих обсадних труб, штанг та тросів – т. зв. «канадський» метод сухого ударного буріння. У серпні 1893 р. з глибини близько 200 м видобували по кільканадцять барилек нафти в добу, яку трубопроводом транспортували до залізниці у Бориславі. Згодом цю свердловину поглибили до 1420 м і видобували 220 т нафти в добу.

15 Залізобетонний «Барабський міст»

Борислав, пл. Івана Франка 4

Міст розташований над річкою Тисменицею, що протікає центром Борислава. Збудований 1932 р. замість тимчасового дерев'яного мосту, який встановили після зруйнованого великою повінню дерев'яного мосту 31 серпня 1927 р.

Велика вода затопила численні промислові будівлі, копальні нафти, міську промислову та комунальну інфраструктуру. Зруйнувала вежі нафтогазових свердловин та 12 житлових будинків, з яких шість двоповерхових, загинуло шестеро бориславців.

Сучасна площа, що розташована на «Барабському мості» та поряд з ним, згідно рішення бориславського виконкому від 16.12.1966 р. за № 469 названа на честь Івана Франка.

16 Територія першого в Європі газопереробного заводу

Борислав, вул. Тараса Шевченка, 48

Це так звана газоліняря або фабрика газоліни. Збудована та введена в експлуатацію 1914 р. на копальні нафти «Доктор Фройнд» фірмою «Виробництво Земного газу». Ця фабрика методом компресії (стискання) та охолодження переробляла так званий жирний (мокрый) газ на газолін (питомою вагою 0,660-0,670 кг/м³), який додавався до бензину, а сухий газ йшов на виготовлення пари та опалення промислових будівель та житлових будинків. Фабрика працювала з початковою продукцією 20 тонн газоліну в місяць та діяла до 1930 р. Із 1917 р. у Бориславі різними нафтовими фірмами було збудовано ще декілька стаціонарних газолінярень, так що у 1930-х рр. понад 80 % видобутого бориславського газу перероблялося. Також у Бориславі вперше в Європі із 1928 р. розпочали промислове виробництво скрапленого (зрідженого) газу, що продавався у балонах. А природний супутній нафтовий газ вперше почали використовувати в Бориславі у промислових цілях ще з 1903 р.

17 Нафто-озокеритні копанки

Борислав, вул. Ореста
Горницького 49

Неповторні та унікальні, єдині в історичному аспекті в Європі гірничопромислові об'єкти – нафто-озокеритні копальні (ями-криниці) – так звані дучки для видобутку за допомогою відер нафти й

земного воску (озокериту) із 1853 р. до 1930-х рр. Загальна їх кількість у Бориславі в 1873 р. налічувалася понад 12000 одиниць, а деякі з них були глибиною понад 100 м. Про такий промисловий спосіб видобутку нафти й озокериту найбільше писали відомі українські письменники – Іван Франко (1856-1916) та Стефан Ковалів (1848-1920). Розташовані позаду Бориславської філії управління експлуатації газового господарства.

18 Колишній родинний будинок родини Сасиків

Борислав, вул. Тараса Шевченка 209

Родина Сасиків – відомі українські підприємці, промисловці, війти, громадсько-культурні діячі, меценати. Найвідоміший них – Євстахій Сасик (1876-1919), директор видавничої спілки українських перекладів світової літератури «Всесвітня бібліотека» у Бориславі у 1912-1919 рр., посадник Борислава в 1918-1919 рр. Сьогодні тут розташований Бориславський дитячий будинок «Оріана».

19 Приватний будинок, де народився і проживав Георгій Бойко

Борислав, вул. Тараса Шевченка 211

Георгій Бойко (1933-2002) - український гірничий інженер-геолог, нафтовик, доктор геолого-мінералогічних наук. Від 1964 р. - працівник в Інституті геології та геохімії горючих копалин НАН України у Львові. Дослідник походження нафти й газу, складу прикарпатських озокеритів, причетності зон нафтогазового нагромадження до осадових товщ геоблоків. Запропонував критерії прогнозування нафтогазоносності, працював над проблемою дорозвідки нафтогазових родовищ Прикарпатсько-

го прогину, брав участь у розробленні напрямів пошуку покладів нафти й газу в межах шельфу Баренцевого моря. Академік, головний вчений секретар та віце-президент Української нафтогазової академії, громадський діяч, дослідник і популяризатор історії нафтової промисловості Борислава. У 1998-2002 рр. здійснював активну діяльність у відновленні, а фактично новому створенні, Музею нафтової і газової промисловості України у Бориславі при НГВУ «Бориславнафтогаз» ПАТ Укрнафта. Із 29 грудня 2009 р. одна з вулиць міста у мікрорайоні Тустановичі названа на його честь.

20 Будівлі та територія колишньої нафтогазової фірми «Галичина»

Борислав, вул. Тараса Шевченка 215

У 1940-2000 рр. тут розташовувалося управління бурових робіт ПАТ «Укрнафта». У даний час - це виробничі та складські промислові будівлі і споруди НГВУ «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта».

Також на цій території, при вулиці поряд адміністративного будинку, колись був будинок, у якому проживав директор цієї фірми Ришард Адамовські 1872 р. н., його дружина Софія 1885 р. н. та новонароджена дитина. 25 листопада 1906 р. від вибуху газу у їхньому будинку Ришард та Софія Адамовські трагічно загинули. Згодом тут було поставлено кам'яний пам'ятник, та на початку 1950-х рр. його було зруйновано радянською владою. Сьогодні на цьому місці проїзд до приватного житлового будинку на вул. Тараса Шевченка, 213.

21 Бориславський розріз палеогену

Борислав, вул. Тараса Шевченка 70-222

Геологічна (стратиграфічна) пам'ятка природи. Розташована у межах Скибової зони Карпат. У Бориславі, йдучи вниз по течії ріки Тисмениці, у центрі міста, від кінця вулиці Тараса Шевченка, відслонюється повний розріз палеогенового флішу, який закінчується відкладами нижньоменілітової підсвіти. Останні перекриваються комплексом нижньоміоценових молас (воротищенська світа). Площа пам'ятки складає 2 га. Це відслонення палеогенових осадових товщ (флішу) ямненських, еоценових, менілітових, полянецьких (близько 65–23 млн. р.) та воротищенських (23–3,5 млн. р.) відкладів. Представлена інтенсивно зім'ятими в складки та розірваними насувами товщами

порід палеоген-неогенових відкладів Внутрішньої зони Передкарпатського передового прогину. Менілітова світа є нафтоматеринською. На цій же пам'ятці, поблизу будинку на вул. Тараса Шевченка, 190, на висоті 398 м над рівнем моря, із середини ХХ ст. у руслі ріки, на порозі з роговикувального горизонту утворився Бориславський водоспад висотою понад 2 м з численними меншими каскадними водоспадами (водогроями), що утворилися у 2014-2017 рр. Ця пам'ятка за № 98 охороняється Законом України згідно Рішення виконкому Львівської обласної ради народних депутатів № 495 від 09.10.1984 р.

22 Виробничі будівлі та споруди ПАТ «Укртранснафта»

Борислав, вул. Тараса Шевченка 224

Тут розташовується спеціалізований цех управління зв'язку лінійної виробничо-диспетчерської станції «Дрогобич» Філії «Магістральні нафтопроводи «Дружба» ПАТ «Укртранснафта». Саме тут працював інспектором з безпеки лінійної частини Сергій Байдовський (1990-2014), активний учасник Революції Євромайдану в м. Києві, який 20 лютого 2014 р. був убитий снайпером-вбивцею злочинної влади тирана-президента Віктора Януковича. Посмертно нагороджений званням Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

23 Телеретрансляційна вежа Борислава

Борислав, вул. Висока 16

Оригінальна металева, трубна телеретрансляційна вежа, що знаходиться на г. Городище, 641 м. н. р. м. Висота вежі 43 м разом з антенами, належить Львівській філії концерну РРТ. Цікавим є те, що цю вежу вперше у 1972 р. було змонтовано працівниками вишко-монтажної контори Бориславського управління бурових робіт з бурової вежі ВМ-41 висотою 41 м.

24 Територія нафтової шахти

Борислав, вул. Степана Бандери 100

Територія єдиної в Україні експериментальної нафтової шахти, що діяла у 1952-1962 рр. для видобутку легкої нафти. Розташовувалася вона позаду території колишньої вишко-монтажної контори управління бурових робіт ПАТ «Укрнафта».

25 Територія нафтових копанок в Ріпному

Борислав, вул. Лісна

Копанки, викопані у другій половині ХІХ ст., в урочищі Ріпне, що в мікрорайоні Мразниця по обох берегах р. Тисмениці та її притоках. Тут 1873 р. налічува-

лося близько 170 копаних ям-криниць для видобуту нафти. Неподалік розташовувалося і нафтопереробне підприємство – фабрика (рафінерія) нафти.

26 Місце розташування першої пробуреної нафтової свердловини «Магдалена»

Східниця, вул. Бориславська 7-13

Свердловина закладена 1872 р. Назву свердловина одержала мабуть від відомої тодішньої власниці села Східниці Магдалени Іллюкевіч (до 1850 р. дівоче Гольденберг). Пробурена промисловцем Кнауером глибиною 161 м, з якої видобували 11 великих бочок нафти на добу.

27 Металевий литий хрест на кам'яному постаменті

Східниця, вул. Зарічна 9

На постаменті також була металева таблиця з написом, що цей хрест встановлено 1901 р. коштами працівників нафтової промисловості Східниці на пам'ятку Великого Ювілею. Цей Ювілей було оголошено Папою Римським Леоном XIII 25.12.1900 р., і його відзначення переходило на весь 1901 р., в часі якого в багатьох місцевостях різних країн ставилися пам'ятні знаки. Знаходиться над старим цвинтарем, порослим лісом, поряд із санаторієм «Східницькі Карпати».

28 Будівлі та промислові споруди, збудовані на початку XX ст.

Східниця, вул. Промислова 6

Розташовані на території цеху з видобутку нафти і газу № 3 нафтогазовидобувного управління «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта».

29 Ландшафтний парк Святого Пантелеймона Цілителя

Східниця, в районі вул. Тараса Шевченка 6

Парк закладено 2014 р., продовжується досі його розбудова і облаштування. У парку розміщено численні історичні макети обладнання нафтогазовидобувної промисловості початку XX ст., що розташовані на колишньому нафтогазовому родовищі.

30 Керат з початку ХХ ст.

Східниця, вул. Кропивницька

Груповий привід для видобутку нафти і газу з компактно розміщених неглибоких свердловин цеху з видобутку нафти і газу № 3 нафтогазовидобувного управління «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта». Це так званий кератний спосіб видобутку нафти і газу з початку ХХ ст. й до сьогоднішнього часу.

31 Свердловина «Якуб»

Східниця, вул. Кропивницька 24, поряд із автозаправною станцією «ОККО»

Найвідоміша східницька нафтогазова свердловина Англо-Австрійського Банку № 78 «Якуб» (із 1940 р. № 138) у мікрорайоні Пасічки, на території давньої князівської дистилярні. Бурилася з червня 1895 р., глибина 303 м. 27 серпня 1895 р. із семидоймового (18,44 см) отвору відбувся великий викид нафти, що становив близько 640 т на добу. До кінця 1895 р. ця свердловина видала 17000 т нафти. Нафту із Східниці транспортували нафтопроводом близько 15 км до залізниці у м. Борислав, який був збудований ще у березні 1893 р., а попутний природний нафтовий газ із 1896 р. почали використовувати на місці у промислових цілях, і який згодом також був вперше в Україні та Європі використаний для досліджень у виготовленні газоліни. До 1939 р. свердловина «Якуб» належала Акціонерному Товариству для нафтової і газової промисловості.

III. ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ

1 Територія цвинтаря у мікрорайоні Тустановичі при в'їзді у м. Борислав Борислав, вул. Трускавецька

Тут знаходяться місця поховання та надмогильні пам'ятники багатьох відомих осіб: композитора, священника УГКЦ о. Івана Хриостома Сінкевича (1815-1889), який був популяризатором хорового співу в Галичині і заснував перші церковні хори з нотним співом у Чернівцях 1833 р. та Львові 1835 р., а також близьким приятелем о. Михайла-Лева Вербицького (1815-1890) – українського священника УГКЦ, композитора, хорового диригента, громадського діяча, автора музики пісні-гімну України «Ще не вмерла Україна»;

Корнелії Опришко (1922-1941) - гімназистки, вбитої співробітниками НКВС, про яку опубліковано 2015 р. роман-есе «Корнелія» української письменниці Надії Мориквас (у будинку, де народилася та проживала Корнелія Опришко – вул. Тустановицька, 185, із 2016 р. знаходиться Бориславський гірськолижний клуб «Сніжинка» та адміністрація гірськолижного комплексу «Буковиця»); народної лемківської співачки Ганни (Анни) Драган (1903-1986); лікаря, поета Миколи Сов'яка (1939-2004); поета Ігоря Нижника (1935-2013).

2 Колишній родинний будинок сім'ї Драганів Борислав, вул. Тустановицька, 1

Видатними і відомими стали два брати, які там народилися та проживали. Один з них, Михайло Драган (1899-1952) - видатний український мистецтвознавець, музеєзнавець, історик мистецтва, доктор філософії, працював на посаді

молодшого наукового співробітника, потім старшого, згодом – заступника директора з наукової роботи, пізніше завідувача відділу давнього мистецтва Національного музею у Львові у 1924-1952 рр., визначний дослідник українського сакрального мистецтва та архітектури, автор ряду цінних публікацій та видань. 25 червня 1996 р. у Музеї «Дрогобиччина» в м. Дрогобичі відбулися «Перші Драганівські читання. Сакральне мистецтво Бойківщини». І такі літературно-мистецькі заходи проводилися цим Музеєм майже що другий рік.

Роман Драган (Ярослав Оріон) (1907-1998) - український письменник, філософ, викладач, науковець, громадський діяч на еміграції в Австралії. В часі Другої Світової війни деякий час служив у Французькому іноземному легіоні. Наприкінці 1950-х років переїздить до Сіднею, де стає дуже активним у громадському житті. Деякий час був головою Української Громади в Сіднеї, яку вважав «символом малої української держави», що об'єднує всіх українців незалежно від релігійних чи партійних переконань.

3 Приватний житловий будинок, де проживав Роман Горак

Борислав, вул. Трускавецька, 98

Роман Горак у 1965-1968 рр. був працівником Бориславської філії Всесоюзного інституту органічної хімії та хлорної промисловості (згодом ВАТ «Синтез»). Кандидат хімічних наук з 1973 р., професор, письменник, прозаїк, член Національної спілки письменників України з 1988 р., директор Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка у 1993-2017 рр., лауреат Державної премії ім. Івана Франка в серпні 2007 р., академіка Михайла Возняка, заслужений працівник культури України, лауреат Державної премії ім. Тараса Шевченка 2011 р.

4 Пам'ятник Тарасу Шевченку (1814-1861)

Борислав, вул. Стефана Коваліва, 32

Погруддя з бетонної мармурової крихти. Спершу пам'ятник Т. Шевченку було встановлено у мікрорайоні Баня Котівська поряд будинку Просвіти. З нагоди 600-ряччя святкування дня

м. Борислава перенесено та урочисто відкрито 27.09.1987 р. на вул. Стефана Коваліва перед новозбудованим приміщенням міської бібліотеки.

5 Житловий багатоквартирний будинок, де із 1966 р. проживав Іван Зінченко

Борислав, вул. Трускавецька, 49

Іван Зінченко (1916-2009) - український поет, пісняр, письменник, політв'язень.

Його рід походить із славних запорожців.

Пережив радянський Голодомор 1933 р.

Закінчив технікум у м. Мелітополі. Під час Другої світової війни як солдат попав у німецький полон і три роки відбув концтабір поблизу м. Дрездена. У 1945-1953 рр. перебував у сталінських концтаборах поблизу м. Воркути. Спершу працював водієм в озокеритовому рудоуправлінні, згодом у тодішній Дрогобицькій обласній автошколі викладачем, інженером-інструктором. Автор понад 2500 поезій, у тому числі сто текстів пісень, 15 поем, повісті «Смарагд» та віршованого роману «Волі брат» (про гетьмана Петра Сагайдачного). На його тексти композитори України створили 30 пісень і серед них – «Журавка», яка визнана найкращою піснею України 1982 р. 15 травня 2016 р. на фасаді цього будинку урочисто було відкрито та освячено пам'ятну таблицю поету-пісняру Івану Зінченку.

6 Приватний житловий будинок, де проживав Ярослав Бодак

Борислав, вул. Зелена 32

Ярослав Бодак (1934-2016) - музикант, педагог, музикознавець, композитор, член Національної спілки композиторів України з 1998 р., викладач Дрогобицького музичного училища імені Василя Барвінського, дослідник лемківського співу та творчості славетного композитора Дмитра Бортнянського, народної лемківської співачки Анни Драган, громадський діяч.

7 Бориславський міський Палац культури

Борислав, вул. Данила Галицького 34

Ця будівля є центральним осередком культурно-мистецької та дозвілевої діяльності у місті. Збудований 1939 р. як польський Робітничий (народний) Дім.

Із 1951 р., після штукатурення зовнішніх стін та оформлення зовнішнього та внутрішнього інтер'єру будівлі, був відкритий як Палац культури нафтовиків. Він став найкращим на всій тодішній Дрогобиччині, вміщуючи центральний зал на 700 місць з балконом, зали для танців та кіно, бібліотеку та інші приміщеннями.

13 серпня 1952 р. навпроти Палацу культури нафтовиків було відкрито перший у місті фонтан, що світився вночі. 30 грудня 1972 р. тут створено та відкрито (згід-

но рішення від 15.11.1972 р.) народний музей нафтогазової промисловості, який офіційно діяв до 1995 р., а фактично до кінця 1980-х рр., бо значна частина експонатів перейшла до Бориславського міського історико-краєзнавчого музею, який створювали ще з 1986 р., а Музей нафтової і газової промисловості України відновив свою діяльність у 2003-2006 рр. уже як відомчогромадський в адміністративній будівлі НГВУ «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта».

Сьогодні міський Палац культури здійснює широку концертну діяльність, проводить вечори відпочинку, презентації, тематичні свята, карнавали, виставки та інші численні міські заходи. Тут мають свої приміщення численні громадсько-культурні товариства, театр, хор, клуби, об'єднання, студії, гуртки тощо.

8 Будинок, де проживала у 1983-2009 рр. Ірина Сенік
Борислав, вул. Ірини Сенік 52

Багатоквартирний трьохповерховий житловий будинок однієї із колишніх нафтових фірм, збудований на початку ХХ ст. Тут проживала Ірина Сенік (1926-2009) - українська поетеса та політв'язень, Світова Героїня. Їй у 1996 р. присвоєно звання «Почесно-громадянина Борислава». 23 жовтня 2010 р. на фасаді будинку встановлено та урочисто відкрито пам'ятну гранітну таблицю. А згідно Рішення Бориславської міської ради від 26 серпня 2016 р. вулицю Тернавка, де проживала поетеса, переіменовано на її честь.

9 Житловий будинок, у якому одна квартира є плебанією губицької парафії УГКЦ

Борислав, вул. Дрогобицька 635

Тут на губицькій парафії проживали парох о. Кароль Федорович (1861-1925) - бориславський декан, почесний крилошанин, громадський діяч; губицький дяк Семен Капустяк (1891-1975), священник о. Яків Боровик (1906-1974) - парох Губицької парафії в 1960–1974 рр., який після репресій та ліквідації у 1946 р. УГКЦ й надалі підпільно залишався священником; його внук Андрій Корчак (1964-2014) - активний учасник Євромайдану в Києві, вбитий снайпером, похований у Стрию та посмертно нагороджений званням Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка»; зять Семена Капустяка Іван Гнатюк (1929-2005) - поет, письменник, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, Почесний громадянин Борислава з 1996 р.; Володимир Гнатюк (1959-2011) - архітектор, поет, син Івана Гнатюка. На фасаді цього будинку в 2009 р. було урочисто встановлено та посвячено пам'ятну дошку Івану Гнатюку.

10 Приватний житловий будинок, де проживала Марія Вальо

Борислав, вул. Івана Франка 116

Марія Вальо (1925-2011) - українська письменниця, літературознавець, журналіст. У 1938-1944 рр. навчалася в українській гімназії м. Дрогобича. Із

1962 р. - кандидат філологічних наук із дисертацією «Життя і творчість Ірини Вільде», бібліограф, із 1992 р. - дійсний член Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка у Львові. Автор багатьох енциклопедичних статей про діячів науки та культури, бібліографів, літераторів.

11 Приватний житловий будинок, де народилася та проживала Віра Вовк

Борислав, вул. Котляревського 18, мікрорайон Баня Котівська

Віра Селянська (літературний псевдонім Віра Вовк, нар.1926) - українська поетеса, письменниця, перекладач на португальську та німецьку мови, громадський діяч. Її мама, Стефанія Марія (з дому Звонко, 1901-1967) була вчителем, істориком, археологом, науковцем. Батько Остап (1898-1945) - доктор медицини, хірург за фахом, тривалий час був особистим лікарем митрополита Андрея Шептицького. Родина проживала та працювала у містах Кути, Львові та Дрездені. Із вересня 1939 р.

проживала та працювала на еміграції у Дрездені, Тюбінгені та Мюнхені (Німеччина), а з грудня 1949 в Ріо-де-Жанейро (Бразилія). У Папському Католицькому університеті Ріо-де-Жанейро Віра Вовк у 1952 р. захистила докторську дисертацію та здобула науковий ступінь доктора філософії. Лауреат чотирьох літературних премій імені Івана Франка в Чикаго (США) (1957, 1979, 1982, 1990), член редакційної ради журналу «Соняшник» з 1991 р., 2003 р. нагороджена Орденом княгині Ольги III ступеня. Лауреат Шевченківської премії 2008 за книги: «Поезії» (2000), «Проза» (2001), «Спогади» (2003), «Сьома печать» (2005), «Ромен-зілля» (2007), а також переклади української класики та творів сучасної літератури португальською мовою.

12 Будинок колишньої та сучасної плебанії бориславської парафії УГКЦ

Борислав, вул. Церковна 5

Збудований у XIX столітті. Місце проживання Левка Лепкого (1888-1971), визначного українського поета, журналіста, письменника, художника, прозаїка, перекладача, композитора, редактора, громадського діяча, одного із організаторів та керівників Українського Товариства Січових Стрільців у Бориславі та одного із засновників відомого львівського видавництва «Червона калина». Автор музики невмирущої пісні «Чуеш, брате мій!» (слова Богдана Лепкого) та форми одностроїв Українських Січових Стрільців.

У 1931-1939 рр. був співзасновником та директором курорту «Черче» поблизу Рогатина. Тут часто бували ще два його рідні брати: Богдан Лепкий (1872-1941) - український поет, письменник, автор найвідомішого свого роману з трилогії «Мазепа» (видання Київ-Лейпціг, 1926 р.), яка тут на плебанії писалася і була присвячена бориславському пароху о. Івану Ліщинському; та Микола Лепкий (1878-1945) - педагог, викладач Бережанської та Станіславської гімназій, у 1928-29 рр. директор Жіночої Учительської Семінарії Сестер Службниць Василянко, голова Товариства «Про-

світа», голова хорового товариства «Станиславівський Боян», голова Українського Окружного Комітету, член проводу ОУН, громадський діяч. У 1944-1945 рр. тут проживав парох, священник о. Віталій Байрак (1907-1946), український релігійний діяч, ієромонах-василіянин, проповідник, місіонер, письменник. У 2001 р. Папою Іваном Павлом II беатифікований як Блаженний священномученик УГКЦ. 22 листопада 1992 р. на фасаді будинку встановлена та урочисто освячена пам'ятна гранітна таблиця відомим братам Богдану та Леву Лепким. Згідно розпорядження за № 528 від 19.07.1995 р. цей будинок визнано історико-культурною пам'яткою з охоронним № 1387.

13 Територія старого цвинтаря у мікрорайоні Потік Борислав, вул. Церковна

Тут є поховання та надмогильні пам'ятники письменнику Стефану Коваліву (1848-1920) та його дружині Юлії Анні Марії Ковалів, з дому баронеса фон Лесток (1849-1929) - донька барона Юліуса фон Лестока та Анни фон Лесток. На щодень вживалося ім'я Анна Ковалів, яка із 1878 р. була дружиною відомого українського письменника, педагога, громадського діяча, директора в 1879-1920 рр. державної народної школи у м. Бориславі Стефана Коваліва. Згідно рішення за № 183 від 05.05.1972 р. ця могила з пам'ятником визнана історико-культурною пам'яткою з охоронним

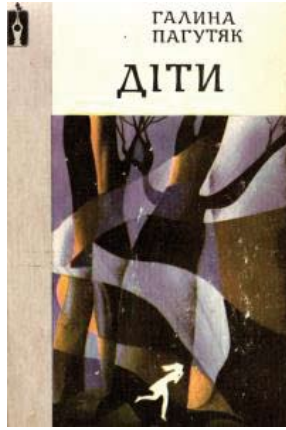

№ 156. Також на цьому цвинтарі похований Теофіль Дуб (1891-1978) - український музикант, диригент і один із засновників бориславського хору «Боян» та інших міських хорових капел.

14 Житловий будинок, де проживала Галина Пагутяк

Борислав, вул. Володимира Івасюка 8, кв. 24

Ще працюючи робітницею на Бориславському фарфоровому заводі, Галина Пагутяк (Москалець, 1956 р. н.) почала займатись літературною діяльністю. Зараз вона відома українська письменниця, поетеса, громадський діяч, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка 04.03.2010 р. за книгу прози «Слуга з Доброміля» (2006 р.). І саме тут в 1977-1978 рр. вона написала першу свою повість «Діти», яка була надрукована у журналі «Дніпро» (число 7, 1981 р.), а влітку 1982 р. - у київському видавництві українських письменників - у першій її книзі під назвою

«Діти», яка включала збірку творів: три повісті та один роман.

Також про місто Борислав Г. Пагутяк написала у трьох виданих книгах: «Кожен день – інший. Щоденник» (Львів, 2013 р.), «Сентиментальні мандрівки Галичиною» (Львів, 2014 р.), «Гіркі землі» (Львів, 2016 р.).

15 Пам'ятник Івану Франку

Борислав, пл. Івана Франка 3

Пам'ятник видатному українському письменнику, поету, публіцисту, перекладачу, вченому, громадському та політичному діячу, доктору філософії, дійсному члену Наукового товариства імені Тараса Шевченка, почесному доктору Харківського університету Івану Франку (1856–1916). Скульптори: Оксана Супрун та Анатолій Білостоцький, архітектор Ярослав Новаківський. Бронзова 1,5 м напівфігура встановлена на постаменті з червоного граніту 1,5 м x 3 м та урочисто відкрита 20 грудня 1958 р. Згідно рішення бориславського виконкому за № 469 від 16.12.1966 р. ця площа названа на честь Івана Франка. Цей пам'ятник як пам'ятка монументального мистецтва за № 162 охороняється Законом України згідно Рішення виконкому Львівської обласної ради народних депутатів № 183 від 05.05.1972 р.

16 Кімната Музей Стефана Коваліва та Івана Франка

Борислав, вул. Тараса Шевченка 7

Тепер ця кімната-музей є філією Бориславського історико-краєзнавчого музею. Поряд ще був житловий будинок, де проживало подружжя Стефана та Анни Ковалівих з дітьми: Романом, Стефаном, Михайлом, Юліаном та Ярославою-Марією і прийомним сином Іваном. Цей будинок був зруйнований, а поряд у 1983 р. встановлено пам'ятну металеву таблицю на камені, на якій вказано, що тут стояв будинок, у якому проживав Стефан Ковалів.

17 Пам'ятник Адаму Міцкевичу (1798-1855)

Борислав, вул.Тараса Шевченка, 37

Пам'ятник споруджено на кошти працівників нафто-озокеритної промисловості м. Борислава. Автор погруддя - відомий львівський скульптор, різьбяр та медальєр Тадей Баронч (1849-1905). Погруддя виготовлене з бронзи, постамент мурований. Пам'ятник спершу урочисто встановлений 1898 р. з нагоди 100-річчя з дня народження поета на центральній вулиці міста за участю Івана Франка, Стефана Коваліва та інших відомих осіб. Із 1968 р. перенесений до центральної частини Міського парку культури та відпочинку м. Борислава.

18 Житловий багатоквартирний будинок, у якому проживав поет Євген Титикайло

Борислав, вул. Тараса Шевченка 12

Євген Титикайло (1937-2012) - український поет, журналіст, редактор, громадський та політичний діяч, член Національної Спілки письменників України. За активну громадську діяльність рішенням сесії Бориславської міської ради у 2009 р. надано звання «Почесного громадянина м. Борислава».

19 Житловий багатоквартирний будинок, у якому проживав Дмитро Ланяк

Борислав, вул. Тараса Шевченка 49

Дмитро Ланяк (1937-2013) – український художник лемківського походження, який також творчо працював в графіці та металі. Працював у Бориславській музичній школі. Був автором колишнього герба Борислава 1970-1996 рр.

20 Будівля Бориславської дитячої школи мистецтв

Борислав, вул. Тараса Шевченка 83

Знаходиться у будівлі колишньої Державної гірничо-вертничої (бурильної) школи, яка функціонувала тут у 1930-1944 роках. У сучасній Бориславській дитячій школі мистецтв навчалися, працювали та працюють відомі музиканти, композитори, співаки та художники.

21 Будівля колишнього українського Народного Дому «Просвіта» міста Борислава

Борислав, вул. Тараса Шевченка 127

Збудований 1924 р. коштами української громади міста. 1926 р. тут відбувся урочистий захід з нагоди повернення з еміграції Богдана Теодора Нестора Лепкого (1872-1941) - видатного українського поета, прозаїка, перекладача, літературознавця, видавця, громадсько-культурного діяча, посла до польського сейму, який за кількістю написаного в українській літературі поступається тільки Івану Франку (понад 80 творів).

У серпні 1926 р. в Народному домі «Просвіта» створено Бориславський пластовий курінь імені Тараса Шевченка, а в травні 1927 р. - ще й пластовий кіш «Червона Калина». Того ж 1927 р. створено український робітничий театр та спортивне товариство «Ропник».

У вересні 1927 р. тут відкрито першу професійну українську музичну школу філії Музичного Інституту імені Миколи Лисенка в м. Дрогобичі. У першому році навчалось 16 учениць, двічі на тиждень відбувалася наука гри на фортепіано в кваліфікованого викладача, піаністки Наталії Кулицької. 1928 р. цю школу було реорганізовано у філію Музичного Інституту ім. М. Лисенка в м. Львові. Тут відбувалися численні різноманітні культурно-масові заходи, зустрічі, виступи, зібрання, виставки, презентації, а також розташовувався як орендар відомий бориславський кінотеатр «Колізей» (згодом кінотеатр імені Тараса Шевченка).

У часі Другої світової війни тут німці тримали євреїв перед їх відправкою у концентраційні табори або до місць розстрілу. На фасаді зовнішньої стіни 2013 р. встановлена меморіальна гранітна таблиця. Згодом тут також була художня майстерня та міське відділення з автокурсами всеукраїнської громадської організації Товариство сприяння оборони України.

Із 02.03.1999 р. цю будівлю орендували для богослужінь храму Усічення голови Івана Хрестителя Української Автокефальної Православної Церкви і 25.04.1999 р. тут відбулося відкриття та освячення цього храму в честь Святого Пророка Івана Хрестителя (Предтечі).

22 Храм Успіння Пресвятої Богородиці УГКЦ

Борислав, вул. Степана Бандери 89А

На цьому місці був старий дерев'яний храм з 1835 р. за пароха Михайла Вітошинського.

У 1864 р. він був переобладнаний. І саме у ньому 11.09.1902 р. відправив коротку Божественну Літургію разом з 15 священниками відомий український церковний та громадський діяч, єпископ Перемишльсько-Самбірсько-Сяноцької єпархії о. Константин Чехович (1847-1915). 31.05.1928 р. цей храм було розібрано і разом із нижнім іконостасом перевезено та подаровано греко-католицькій громаді с. Кам'янопіль поблизу м. Львова, де й знаходиться до нині.

Новий мурований храм будувався з червня 1928 р., а решта робіт завершено 1931 р. під керівництвом пароха о. Івана Ліщинського (1883-1959) на кошти місцевих жителів та власників копалень нафти. Посвячений 24.11.1929 р.

Архітектурний стиль храму – національний неоманьєричний або українське бароко. Архітектори: Сергій Тимошенко (1881-1950) та Олександр Пежанський (1892-1972). Будував храм інженер, будівничий, архітектор Лев Шелевич (1883-1966).

Збудований на високому цоколі з тернопільського каменя, долівка вимощена чеською плиткою, а стіни навколо зі штучного мармуру. Головний престіл – з натурального білого каррарського мармуру. Центральний вхід прикрашений чотирма колонами, виготовленими з білого каменя, бані покриті мідною бляхою. Храм оздоблений 10-ма мис-

тецькими вітражами за проектом відомого художника Петра Холодного (1876-1930), які були виготовлені 1929 р. краківською фірмою віражного мистецтва Станіслава Желеньського під наглядом українського поета, прозаїка та художника Богдана Лепкого (1872-1941).

У цьому дочірньому (філіальному) храмі м. Борислава у 1944-1945 рр. душ-пастерював відомий український релігійний діяч, священник, Блаженний о. Віталій Байрак (24.02.1907-16.05.1946).

Храм діяв до жовтня 1962 р., потім був закритий і використовувався під складські приміщення. 26.03.1989 р. відкритий як Руська Православна церква, а з лютого 1991 р. - Українська греко-католицька церква.

23 Пам'ятник Тарасу Шевченку (1814-1861)

Східниця, вул. Золота Баня, 3

Постамент із чорних гранітних плит, по-груддя з гіпсу.

Пам'ятник урочисто встановлений східничанами в першу річницю Незалежності України 24.08.1992 р. перед будівлею східницької селищної ради.

ЦІКАВО ЗНАТИ

У Бориславі народилися, проживали, чи перебували десятки видатних і відомих осіб. Серед них: письменники та поети – о. Стефан Ковалів, Марія Устиянович-Бобикевич, Мар'ян Ковальський, Микола Сеньків-Дум'як, Петро Зірченко, Микола Сом, Анастасія Закидальська, Ольга Сидорак-Ковалишин, Андрій Грушак, Богдан Драгуш, Богдан Британ, Ігор Юринець, Неля Шейко-Медведева, Роман Квітневий, Григорій Чернюк, Віра Каморіна-Штих, Микола Турківський, Ганна Костик, Ганна Харів, Богдан Завідняк, Генрик Олесяк та інші; художники та митці – Андрій Сабарай, Василь Дядинок, Андрій Лепкий, Роман Ковалик, Анна Плоцкер, Мечислав Серославські, Петро Маркович, Роман Ющак, Валерій Євстіфеев, Ігор Корчинський, Іван Головачанський, Роман Зарицький, Роман Чайковський, Сергій Зав'ялов, Марія Сорока, Ігор Фецяк, Галина Дзяма, М. Ільїн та інші; музиканти, співаки та актори – Михайло Іваненко, Северин Сапрун, Павло Лопата, Ольга Ястремська (Лепка, дівоче Іванчук), Богдан Дрималик, Антоній Сигетинський, Тадеуш Сигетинський, Барбара Бітнерувна, Анна Драган, Михайло Дзіндзьо, Георгій Кузовков, Юрій Красняк, Віктор Каже, Григорій Піцюра, Зеновій Антонішак, Марія Шалайкевич, Антоніна Кшишовська, Остап Сальва, Олег Драч, Кость Павляк, Іван Шаран (Дзюньо – гуцульський молодик у телесеріалі «Останній москаль»). А ще понад десяток письменників та поетів, які у своїй літературній творчості згадували та писали про Борислав.

IV. САКРАЛЬНИЙ

1 Храм Перенесення мощей Святого Миколая УГКЦ Борислав, вул. Трускавецька

Храм розташований у мікрорайоні Тустановичі на цвинтарі, перед в'їздом до Борислава зі сторони Трускавця. Збудований 1899 р. на місці старої дерев'яної церкви. Це тридільна, одноверха будівля, споруджена із соснового дерева на дубових підвалинах. Іконостасу в храмі не було. В 1990-1994 рр. проведена реставрація храму, поставлено іконостас з Мразницької церкви. 18.09.1994 р. храм було посвячено УГКЦ. Кожного року на літнього Миколая тут відбувається святкова Божественна Літургія.

2 Храм Преображення Господнього УГКЦ

Борислав, вул. Озерна, 10

Збудований за проектом Мельничука на місці старої дерев'яної церкви і посвячений 1908 р. за пароха о. Івана Дашкевича. Оздоблений вітражами, іконостас виготовив різьбяр Андрій Сабрай. Ікони в іконостасі та церква розписана Антіном Манастирським (1878 — 1969). На фасаді храму в 1911 р. вмурована таблиця, присвячена 100-тим уродинам Маркіяна Пашкевича. З 1946 по 11.1989 р. належав Російській Православній церкві. З 2001 р. проведена реставрація розписів церкви та іконостасу художниками Львівської Академії мистецтв під керівництвом художника Лева Скопа.

3 Катехитичний центр Бориславського деканату УГКЦ

Борислав, вул. Стефана Коваліва

Будівля збудована 2010 р., а 2 вересня 2012 р. тут побував Блаженніший Святослав, Глава УГКЦ, який відправив коротку літургію та поряд будівлі центру освятив наріжний камінь під будівництво майбутнього храму.

4 Храм Св. Анни УГКЦ

Борислав, Володимира Великого, 45 А

Колишній парафіяльний Римо-католицький костел Святої Барбари, збудований 1902 р. за проектом польського архітектора Станіслава Костки Маєрські (1872-1926) коштом парафіян та власників озокеритно-нафтових копалень.

Посвячений 04.12.1902 р. В 1931 р. костел було реставровано. У 1930-х рр. тут душпастерював ксьондз Владислав Фіндиш (1907-1964), якого 19 червня 2005 р. Папа Римський Бенедикт XVI проголосив Блаженным священномучеником за хрис-

тову віру від тоталітарної комуністичної системи. Із 20.08.1946 р. по кінець 1963 р. у ньому знаходилася православна церква.

В часи радянської влади храм Святої Анни було закрито, використовувався як склад солі, магазин меблів, похоронне бюро, міський краєзнавчий музей.

1989 р. є роком оновлення храму і початком нової доби для парафії. Спершу

був відкритий як храм Святої Анни Руської Православної Церкви.

Із 2 лютого 1990 р. - храм Української греко-католицької церкви. Зареєстрований 04.04.1990 р. та 20.08.1991 р. Цей храм із 22.04.2003 р. є історико-культурною пам'яткою місцевого значення. У 2009 р. для тимчасового почитання були виставлені мощі Івана Хрестителя, Миколая Чарнецького та Блаженних сестер Олімпії і Лаврентії. При храмі у 2012 р. створено Міжнародний паломницький центр, проголошений Блаженнішим Патріархом і кардиналом Любомиром Гузаром. Тут знаходиться найбільша кількість в Україні реліквій та мощей святих світового значення.

5 Костел Матері Божої Неустанної Помочі РКЦ

Борислав, вул. Володимира Великого, 61А

27 грудня 1991 р. в Бориславі зареєстровано статут Римо-католицької громади. 30 жовтня 1995 р. на території старого кладовища було змонтовано металевий каркас каплиці. А 7 червня 1998 р. відбулося освячення і відкриття Римо-католицької каплиці Матері Божої Неустанної Помочі

за участю Львівського архієпископа РКЦ кардинала Мар'яна Яворського. Однак вона 14 травня 2005 р. згоріла. 22 вересня 2013 р. відбулося урочисте освячення новозбудованого костелу. Освячення здійснив Митрополит Львівський РКЦ в Україні, архієпископ Мечислав Мокшицький. Участь у спільній урочистій Літургії та освячення храму брали й представники та жителі інших релігійних віросповідань міста. Серед присутніх був і консул Республіки Польща у м. Львові Мар'ян Орліковські. На території храму 2016 р. збудовано лапідарій.

6 Храм святої Анни УПЦ КП

Борислав, вул. Володимира Великого, 92А

Наприкінці 1990 р. в м. Бориславі утворилася релігійна громада Української Православної церкви, парафія Святої Анни. У 1991 р. парафіяльними зборами прийнято статут громади церкви Св. Анни., а у 1993 р. затверджені зміни до статуту – змінено назву на УПЦ

Київського Патріархату, Львівської Єпархії Дрогобицького благочиння. 22 вересня 1998 р. громаді передано колишнє приміщення СШ № 4 для переобладнання під храм Св. Анни. 16.10.1998 р. на території храму було встановлено дубовий хрест. В 1999-2001 рр. обладнано приміщення для богослужінь, побудовано нову огорожу. В листопаді 2000 р. виготовлено і встановлено Кивот.

7 Храм Покрови Пресвятої Богородиці УГКЦ

Борислав, вул. Дрогобицька, 377, мікрорайон Губичі

Побудований з дерева в 1902 р. за проектом храму Івана Хрестителя на пожертви парафіян с. Губичі, і освячений з престолом 14 жовтня 1903 р. Дерев'яна сакральна споруда, престол,

двері та інше облаштування і оздоблення виконані 1903 р., а іконостас — 1945 р. Після 1946 р. храм був зачинений. В ньому містився склад. 14 жовтня 1989 р. після ремонту храм було відкри-

то як Греко-католицьку церкву, першу в м. Бориславі. Громаду зареєстровано 1991 р. 1 листопада 1992 р. при дорозі перед храмом відбулося урочисте перепоховання вояків УПА, а згодом встановлено кам'яний пам'ятний хрест.

8 Храм Собору Івана Хрестителя УГКЦ

Борислав, вул. Дрогобицька, 635А

Найдавніший дерев'яний храм Борислава — збудований 1879 р. в часі душпастерства у 1868-1883 рр. пароха о. Андрія Скобельського. Іконостас для храму був виготовлений і встановлений 1888 р. Розписи в іконостасі ймовірно виконав відомий український художник, маляр іконостасів Ігнат Гнатковський (Гнат Гнаткевич, 1854-1900). Храм має форму хреста, кожна сторона якого закінчується невеликим куполом. По центрі розміщено великий восьмигранний купол з грушоподібною восьмигранною банею і надбанником з сигнатуркою. Чотири малих купола і великий центральний купол у східній літургії символізують чотирьох євангелістів та особу Спасителя у центрі.

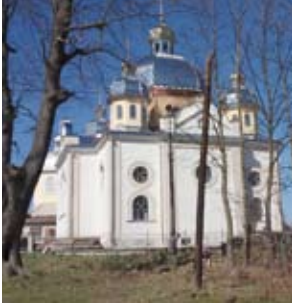

9 Храм Різдва Пресвятої Богородиці УГКЦ

Борислав, вул. Куліша, мікрорайон Баня Котівська

22 грудня 2012 р. наріжний камінь під будівництво храму освятив Блаженніший Святослав, Глава УГКЦ. У серпні 2013 р. розпочато будівництво церкви і покладено перший брус. Проект дерев'яного храму розробив відомий львівський архітектор Роман Сулик. Над будівництвом храму працювали місцеві майстри. 21 вересня 2014 р. владика Ярослав (Приріз), єпископ Самбірсько-Дрогобицький, освятив ново-

збудований дерев'яний храм Різдва Пресвятої Богородиці. Єпископ також відслужив Божественну Літургію у співслужінні владики Іринєя (Білика), висушеного єпископа Бучацької єпархії, о. Романа Василів (декана Бориславського), о. Олега Смерєки (адміністратора храму) та священників Бориславського, Мокрянського, Трускавецького та Підбузького деканатів. Храм розташований поблизу будівлі міської лікарні та поліклініки в мікрорайоні Баня Котівська.

10 Храм Вознесіння Господнього УГКЦ

Борислав, вул. Церковна, 8

Найстаріший мурований храм Борислава. Будувался із липня 1863 р. до 1869 р. у часі душпастирства пароха о. Ігнатія Максимовича (1813-1885). В день Святого Дмитра, 8 листопада 1872 р., відбулося урочисте освячення храму за участю 16 священників, і храм уже мав іконостас і стінопис. Попередня дерев'яна церква була збудована в 1767 р., розібрана в 70-х роках XIX ст. У 1910-1934 рр. тут душпастирював парох о. Іван Ліщинський (1883-1959) – відомий український церковний, громадсько-культурний та промисловий діяч. На стінах храму парафіяни встановили дві пам'ятні таблиці: о. Маркіяну Шашкевичу в 1911 р. та «Українська молодь Христові» в 1933 р. Тут також душпастирював у 1944-1945 рр. ієромонах-василіанин о. Віталій Байрак (1907-1946), який був радянською владою арештуваний та вбитий у Дрогобицькій в'язниці. Папа Римський Іван Павло II 27.06.2001 р. проголосив його блаженним-священномучеником. У 1946-1990 рр. тут знаходилася Руська Православна церква. З 26 січня 1990 р. - Українська Греко-католицька церква. Зарєєстрована 27.12.1991 р. Храм відновлювався у 1897 р. та 1970-х рр., а в 2000-2017 рр. проводилася реконструкція (розбудова).

На цьому місці у XIV ст. вірогідно розташовувався дерев'яний монастир Борислав, який згадується у писемних джерелах під датою 19 березня 1387 р. Згодом тут стояли дерев'яні церкви. Остання з 1767 р. побудови – до 1870-х рр., а поряд з церквою знаходилася дерев'яна двоярусна дзвіниця, накрита наметовим пірамідальним дахом. Тут молилися та бували десятки тисяч бориславців та

11 Територія церквища, цвинтаря та дерев'яної дзвіниці XIV-XIX ст. християнської громади Борислава Української греко-католицької Церкви

Борислав, вул. Церковна, 5

На цьому місці у XIV ст. вірогідно розташовувався дерев'яний монастир Борислав, який згадується у писемних джерелах під датою 19 березня 1387 р.

Згодом тут стояли дерев'яні церкви. Остання з 1767 р. побудови – до 1870-х рр., а поряд з церквою знаходилася дерев'яна двоярусна дзвіниця, накрита наметовим пірамідальним дахом. Тут молилися та бували десятки тисяч бориславців та

гостей, а серед них — десятки видатних і відомих осіб: єпископ о. Інокентій Іван Винницький (1654-1700), єпископ, митрополит, кардинал о. Михайло Левицький (1774-1858), Йоган Зег (1817-1897), Стефан Ковалів (1848-1920), о. Іван Ліщинський (1883-15.03.1959), брати Богдан Лепкий (1872-1841) та Лев Лепкий (1888-1971), Филип Левицький (1859-1919), Клим Гутковський (1881-1915), Трифон Янів (1888-1920), брати Сасики, вояки – Українські Січові Стрільці, Роман Купчинський (1894-1976), Юліан Максимчук (1890-1980), Антін Максимович (1882-1941), ієромонах-василіанин о. Віталій Байрак (1907-1946), якого Папа Римський Іван Павло II 27.06.2001 р. проголосив Блаженним-священномучеником, та інші. На цій території знаходиться також стара нафтогазова свердловина «Петлюра».

12 Храм Усікновення голови Іоана Хрестителя УАПЦ

Борислав, вул. Шевченка, 127

Храм тимчасово знаходиться в колишньому українському Народному домі, збудованому у 1924 р. Релігійна громада була зареєстрована 27.12.1991 р., але не діяла. Відновлена реєстрація 01.11.98 р. і 09.11.1998 р. відбулося відродження громади УАПЦ. Із 02.03.1999 р. цю будівлю орендували для богослужінь храму Усічення голови Івана Хрестителя Української Автокефальної Православної Церкви. 25.04.1999 р. в пам'ять священника о. Івана Малетича (1907-1959) тут відбулося відкриття та освячення цього храму в честь Святого Пророка Івана Хрестителя (Предтечі). Освячення було звершене Святішим Димитрієм (Володимир Ярема, 1915-2000), Патріархом Київським і Всієї України УАПЦ, мистецтвознавцем, що працював у Львівському Національному музеї та Преосвященним Макарієм (Микола Малетич) тодішнім Єпископом Львівським (із 2015 р. - Патріарх УАПЦ) за участю 12 священників. В цей час настоятелем був о. Дмитро Малетич, згодом митрофорний протоієрей, призначений Дрогобицьким деканом території Львівської єпархії УАПЦ.

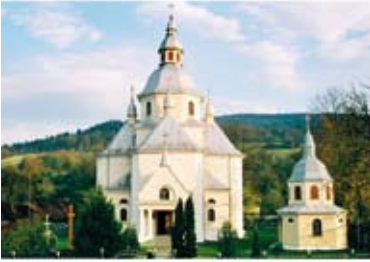

13 Храм Покрови Святої Богородиці УПЦ МП

Борислав, вул. Степана Бандери, 45А

Колишній філіальний римокатолицький костел Ісуса Христа. Збудований та урочисто освячений 8 квітня 1934 р. за проектом відомого львівського архітектора Еразма Яна Семковича (1872-1945). Місце під будову костела подарувала відома заможна родина Лінденбаумів. Костел діяв до 1946 р. 20 серпня 1991 р. цю будівлю передано УПЦ Московського Патріархату під храм Покрови Святої Богородиці. Іконостас в церкві виготовлено за зразком іконостасу Флорійського жіночого монастиря і встановлено у жовтні 2000 р.

Костел діяв до 1946 р. 20 серпня 1991 р. цю будівлю передано УПЦ Московського Патріархату під храм Покрови Святої Богородиці. Іконостас в церкві виготовлено за зразком іконостасу Флорійського жіночого монастиря і встановлено у жовтні 2000 р.

14 Храм Успіння Пресвятої Богородиці УГКЦ

Борислав, вул. Степана Бандери, 85А

На цьому місці був старий дерев'яний храм з 1835 р. за параха Михайла Вітошинського. У 1864 р. — переобладнаний. І саме у ньому, 11.09.1902 р., відправив коротку Божественну Літургію, разом з 15 священниками, відомий український церковний та громадський діяч, єпископ Перемишльсько-Самбірсько-Сяноцької єпархії з 1897 р. до 1915 р. о. Константин Чехович (1847-1915), який проїжджав поряд до Східниці для освячення там місцевого храму. 31.05.1928 р. цей храм було розібрано, і разом із нижнім іконостасом перевезено та подаровано греко-католицькій громаді с. Кам'янопіль поблизу м. Львова, де й знаходиться до нині. Новий мурований храм будувався з червня 1928 р., а решта робіт завершено 1931 р., під керівництвом параха о. Івана Ліщинського (1883-1959) на кошти місцевих жителів та власників копалень нафти. Посвячений 24.11.1929 р. Архітектурний стиль храму – національний неоманьєричний або українське бароко. Архітектори: Сергій Тимошенко (1881-1950) та Олександр Пежанський (1892-1972). Будував храм інженер, будівничий, архітектор Лев Шелевич (1883-1866). Збудований на високому цоколі з тернопільського каменя, долівка вимощена чеською плиткою, а стіни навколо зі штучного мармуру. Головний престіл – з натурального білого каррарського мармуру. Центральний вхід прикрашений чотирма колонами, виготовленими з білого каменя, бані покриті мідною бляхою. Храм оздоблений 10-ма мистецькими вітражами за проектом відомого художника Петра Холодного (1876-1930), які виготовлені 1929 р. краківською фірмою вітражного мистецтва Станіслава Желеньського під наглядом відомого українського поета, прозаїка та художника Богдана Лепкого (1872-1941). У цьому дочірньому (філіальному) храмі м. Борислава у 1944-1945 рр. душпастирював український релігійний діяч, священник Блаженний о. Віталій Байрак (1907-1946). Храм діяв до жовтня 1962 р. Був закритий і використовувався під складські приміщення. 26.03.1989 р. відкритий як Руська Православна церква. Зареєстрована 15.09.1989 р. З лютого 1991 р. — Українська греко-католицька церква.

15 Храм Святих апостолів Павла та Петра УГКЦ

Східниця, вул. Зарічна, 99

У 1890-х рр. розвиток нафтової промисловості тодішнього села Східниці сприяв його збільшенню та економічному добробуту його жителів. Тож 1897 р. розпочали збирати кошти та будувати новий мурований храм. Старий дерев'яний із 1767 р. уже не задовольняв постійно збільшувану кількість парафіян та розташовувався поблизу річки, що протікала попри

самий поріг храму. Новий, мурований, вишуканий із своєрідними формами п'ятибанный храм та дзвіниця були збудовані 1901 р. у дусі тодішньої інтерпретації візантійського та давньоукраїнського архітектурного стилю за проектом Василя Нагірного (1848-1921) – відомого українського архітектора, автора кілька сотень об'єктів – дерев'яних та мурованих церков, каплиць, парохіальних будинків, громадських та приватних будівель у Галичині, реставратора, редактора та громадського діяча. В цей час тут душпастерював у 1883-1908 рр. парох о. Григорій Савицький (1856-1908). 12.09.1902 р. відбулося урочисте освячення храму під керівництвом українського церковного та громадського діяча, єпископа Перемишльсько-Самбірсько-Сяноцької єпархії з 1897 р. до 1915 р. о. Константина Чеховича (1847-1915). Після остаточного облаштування храму із 1905 р. тут почали відправляти регулярні богослужіння.

16 Храм Святого Миколая Чудотворця (Мирлікійського) Української Автокефальної Православної Церкви

Східниця, вул. Золота Баня, 40Б

Дерев'яний храм, збудований у 1995 р. на пагорбі, який називають Замковою (костельною) горою. Тут у середньовіччі був дерев'яний замок, а в 1896 р. римо-католиками збудовано дерев'яний костел Святої Кінги за проектом, виконаним 1895 р. архітектором, реставратором, професором Державного технічного інституту в м. Кракові Славомиром Одживольським (1846-1933). Костел було розібрано радянською владою близько 1962 р. На цій території з тих часів до сьогоднішнього дня збереглася лише стара мурована кам'яна дзвіниця та могила з надмогильним пам'ятником відомому східницькому нафтопромисловцю Казимиру Одживольському (1846-1900).

V. РЕЛІГІЙНО-ПАЛОМНИЦЬКИЙ

1 Міжнародний паломницький центр

Борислав, Володимир Великого, 45 А

Сучасний храм Святої Анни Української греко-католицької церкви. Це колишній римо-католицький, польський костел Святої Барбари – покровительки працівників гірничої та нафтогазової промисловості. Збудований 1902 р. за проектом відомого польського архітектора Станіслава Костки Маєрскі (13.11.1872-25.01.1926) коштом парафіян та власників озокеритно-нафтових копалинь.

4 грудня 1902 р. відбулося його урочисте відкриття та посвячення. В 1931 р. костел було реставровано. У 1930-х рр. тут душпастерював ксьондз Владислав Фіндиш (13.12.1907-21.08.1964), а в м. Бориславі (у мікрорайонах Потік та Мразниця) у 1944-1946 рр. українським греко-католицьким священиком у храмах душпастерював український священик о. Віталій Байрак (24.02.1907-16.05.1946), і їх обох було проголошено Блаженними священномучениками за христову віру від тоталітарної комуністичної системи. Отця Віталія Байрака проголосив Папа Римський Іван Павло II 27 червня 2001 р., а кс. Владислава Фіндиша проголосив Папа Римський Бенедикт XVI 19 червня 2005 р. Із 20.08.1946 р. по кінець 1963 р. у ньому знаходилася православна церква.

В часи радянської влади храм Святої Анни було закрито, використовувався не за призначенням – склад солі, магазин меблів, похоронне бюро, міський краєзнавчий музей. 1989 р. є роком оновлення храму і початком нової доби для парафії. Спершу був відкритий як храм Святої Анни Руської Православної Церкви. Із 2 лютого 1990 р. храм Укра-

їнської греко-католицької церкви. Зареєстрований 04.04.1990 р. та 20.08.1991 р.

Цей храм із 22.04.2003 р. є історико-культурною пам'яткою місцевого значення. У 2009 р. для тимчасового почитання були виставлені мощі Івана Хрестителя, Миколая Чарнецького та Блаженних сестер Олімпії і Лаврентії. Було зафіксовано 4 зцілення. Це стало початком дбання про встановлення мощей для постійного почитання.

При храмі у 2012 р. створено Міжнародний паломницький центр. В цьому храмі знаходиться найбільша кількість в Україні реліквій та мощей святих світового значення. Блаженніший Патріарх і кардинал Любомир Гузар проголосив бориславський храм Святої Анни паломницьким центром, додавши до низки інших відомих паломницьких центрів України, таких як Зарваниця, Гошів, Унів, Грушів. Можемо сміливо назвати Борислав містом святих, адже тут знаходиться найбільша кількість в Україні реліквій та мощей святих світового значення. Храм Святої Анни внесено в реєстр найбільших паломницьких центрів УГКЦ та в перелік найбільших святинь України.

У цьому храмі можна помолитися перед частиною Животворящого Хреста Господнього. Також у храмі Св. Анни можемо поклонитися мощам всіх Дванадцяти Святих апостолів, мощам Св. ап. Павла, всіх апостолів від спільноти Семидесяти Двох, та мощам друзів Христа: Симеона Киринейського, Лазаря Чотириденного, Никодима, Йосифа з Ариматеї, сотника Лонгіна, Закхєя-митаря, Ігнатія Богоносця та інших.

Особливо хочеться наголосити на наявності у храмі святої Анни мощей Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Івана та його батьків (Захарії та Єли-

завети), Св. Йоакима та Анни (батьків Пресвятої Богородиці), частини з одягу св. Йосифа Обручника. В мощовиках, у храмі Св. Анни, знаходяться мощі Св. Миколая Чудотворця, Св. Шарбеля, Св. Антонія Падевського, Св. Валентина, Св. Атаназія Олександрійського, Св. Василя Великого, Св. Григорія Богослова, Св. Григорія з Ниси, Св. Августина, Св. Томи Аквінського, Св. Максима Ісповідника, Св. Івана Дамаскина, Св. Катерини Олександрійської, Св. Варвари, цілительів Пантелеймона, Димитрія, Св. Юрія Побідоносця, Святих мучениць Віри, Надії, Любові і Софії та багатьох інших святих.

Серед монаших чинів представлено Св. Франциска з Асичу і трьох францішкан; Св. Івана дон Боско і трьох салезіан; Св. Павла від Хреста і 15 пассіоністів; Св. Терезу від Дитятка Ісуса, Св. Терезу Авільську і ще 22 кармелітів; отця Пію і 23 капуцинів, 6 святих лікарів чину отців Піарів; Св. Альфонса Ліугорі та кардинала Ньюмена чину отців Редemptористів та багато інших святих, санктуарії яких встановлено біля бічних престолів.

Українських святих представляють Святи Володимир і Ольга, Борис і Гліб та інші святи князі як України, так і слов'янського світу, священномученик Йосафат, апостол з'єдинення; блаженні священномученики Василь Гопко і Павло Гойдич, Симеон Лукач й Іван Слезюк; блаженні мучениці Олімпія і Лаврентія (чин Св. Йосифа Обручника), Йосафата Гордашевська і Тарсікія Мацьків (сестри служебниці Непорочної Діви Марії). У храмі Св. Анни виставлені частини святих реліквій, пов'язаних із життям Спасителя: таблиця Пилата, частина цвяха Спасителя, часточка з тернового вінка, частина зі спису Лонгіна, частинка хітону Ісуса, Фізична кров Ісуса із землею Голготи, частинка Вифлеємських ясел та столу із Тайної Вечері, частина Туринської плащаниці. Невід'ємною частиною життя Божого Сина є Його Матір, з Якої Він воплотився і став Людиною – Пречиста Діва Марія. У храмі Св. Анни знаходяться волосини Пресвятої Богородиці, частини Ризи, Покрову, тобто Хустини, Поясу, та посоху Св. Йосифа. Загальна кількість частин реліквій та мощей налічується понад 1 тисячі.

ІНФРАСТРУКТУРА

ГОТЕЛІ ТА РЕСТОРАНИ БОРИСЛАВА

Туристична інфраструктура Борислава розвинена досить слабо, так як місто довгий час позиціонувалося суто як промислове і не пов'язувало себе із туристичною діяльністю. Готельних місць мало, проте будуються нові готелі, що пов'язано в першу чергу із відкриттям і розвитком нового гірськолижного курорту «Буковиця». Натомість об'єкти харчування представлені численними цікавими ресторанами та кафе. Більшість з них пристосована як для місцевих жителів, так і для туристів.

Скеля, готель

вул. Дорошенка, 286
+38 (03248) 50258, +38 (096) 3922391,
www.skala-hotel.com

Міні-готель «Скеля» знаходиться недалеко від центру Борислава. На першому поверсі двоповерхової будівлі – магазин і кафе-бар, на другому – номери (одномісний і двомісний стандарт, двомісний напівлюкс). Паркінг, ресторан, трансфер до гірськолижного курорту «Буковиця», кафе, бар, магазин. Ресторан готелю пропонує широкий вибір страв на сніданок, обід і вечерю.

Мотель

вул. Дрогобицька, 8а
+38 (066) 9232720

Розташований в зручному місці (100 м автостанція, 50 м супермаркет, базар, торговий центр). Нормери – стандарт і напівлюкс. Є окрема кухня, посуд, холодильник. В номерах є телевизор. Wi-Fi, кафе, магазин, мангал, трансфер, екскурсії, паркінг.

Барабський міст, ресторан

пл. Івана Франка, 4
+38 (03248) 52248, +38 (099) 5393969

Години роботи: щодня – з 11.00 до 22.00,
в сб, нд – з 13.00 до 22.00

«Барабський Міст» - ресторан в самому центрі Борислава, неординарний заклад, в якому зливається історія і сьогодення. Інтер'єр кафе виконано у вінтажному стилі. Багато фото Старого Борислава в період розквіту нафтовидобутку. Є дві бенкетні кімнати, а також велика тераса. Фірмові страви «Веселий барабан», «Кишеня кунгуру», «Пельмені по-барабськи».

Лілея, ресторан

вул. Степана Бандери, 1Б
+38 (067) 7445645, +38 (093) 7099452
nikafedushun@gmail.com

Години роботи: Пн-Чт 8:00 - 20:00;
Пт-Сб 8:00 - 22:00; Нд 8:00 - 20:00

Страви європейської і української кухні. Бенкетний зал на 120 осіб.

Мармуляда, кафе

вул. Данила Галицького, 34
+38 (03248) 55388, +38 (093) 6676110, +38 (098) 6424221
marmulada.boryslav@gmail.com

Години роботи: щодня: 10:00 – 21:00

Сучасне кафе «Мармуляда», де можна відпочити всією родиною. Пропонує вишукані галицькі десерти. Особливістю кафе є безалкогольне меню, дитяча кімната та приємна атмосфера.

Площа панська, ресторан

пл. Івана Франка, 5
+38 (063) 8344944, +38 (096) 8773737, +38 (03248) 42129

Години роботи: щодня – з 11.00 до 23.00,
в сб, нд, пн –з 12.00 до 23.00

Тематичний ресторан в центрі Борислава. Кожному туристу пропонується переглянути кінохроніку тридцятих років. Меню ресторану: комплексні обіди і фірмові страви шеф-кухарів вишуканої української кухні. Великий бенкетний зал.

«Садіба Пана Стаха», ресторан

вул. Коновальця, 15А
+38 (03248) 55939, +38 (067) 6713182

Години роботи: 11:00-24:00

Ресторан знаходиться на виїзді з міста в лісі. На території є 5 альтанок, намет на 100 місць, танцмайданчик, основний і бенкетний зали. Щодня - жива музика (з 18:00 - до останнього клієнта). Тут можна замовити бенкет, святкування весілля, корпоративні вечори. Бойківська, гуцульська кухня, фірмові страви: борщ з книшами, галушки бабусині, м'ясо по-бойківськи.

Шахтарочка, ресторан

вул. Потік, 5
+38 (097) 0037557

Години роботи: щодня з 11:00 до 23:00

Інтер'єр в дерев'яному стилі. Бенкетний зал на 200 гостей. Українська кухня, великий вибір м'ясних страв. Відвідувачам пропонується жива музика. Відбуваються музичні фестивалі з запрошеними артистами.

«Pizza, Grill & Beer», піцерія

вул. Весняна, 5
ТЦ «МІСТО» (центральний ринок)
+38 (067) 3737582; +38 (093) 7230946
olenkanemesh@mail.ru

Вишуканий сучасний інтер'єр, смачна піца, різноманітне меню. Вибір сортів пива.

ГОТЕЛІ ТА РЕСТОРАНИ СХІДНИЦІ

Селище Східниця стрімко розвивається як бальнеологічний курорт, тому туристична інфраструктура тут добре розвинена. Місця для проживання можна обрати для будь-якого смаку і гаманця, і практично всі вони пропонують послуги харчування. Є низка великих оздоровчих комплексів, які окрім проживання і харчування, пропонують консультації лікаря та ряд лікувальних процедур.

Верховина, відпочинковий комплекс

вул., Б.Хмельницького, 26
+38 (03248) 48046, +38 (067) 3704849

Один триповерховий корпус має 15 номерів на 30 місць. Категорія номерів: «люкс» - 9, «стандарт» - 6. Харчування – за додаткову плату.

Ресторан «Верховина» (150 місць), їдальня для відпочиваючих (80 місць), медичний центр, автостоянка, фінська сауна, мангал, 3 альтанки, басейн з фореллю, дитяча площадка з гойдалками, настільний теніс. Автостоянка. Лікувальні процедури: масажі, озокеритні аплікацій, хвойні ванни, медичний огляд.

Вікторія, база відпочинку

вул. Б. Хмельницького 26,
+38 (067) 7669783, +38 (03248) 480529

Складається з трьох котеджів - 11 номерів на 22 місця. Кількість номерів по категорії: люкс - 5, стандарт - 6. В номерах душові кабінки, супутникове телебачення, Wi-Fi. Є автостоянка. Платні послуги: методи нетрадиційної терапії (фототерапія, апітерапія, гирудотерапія.), масаж лікувальний, мануальна терапія, лікарський огляд.

Вілла у Доктора, оздоровчий центр

вул. Промислова, 49/1,
+38 (03248) 48010, +38 (067) 7917610

Два корпуси – вілла та СПА-центр і відпочинковий комплекс (камінний зал, настільний теніс, більярд). Всього чотири номери. Кількість місць – 8-12. Їдальня на 12 місць. Харчування – триразове дієтичне. Фінська сауна з басейном, автостоянка, літня зона відпочинку, спортивний майданчик, мангал. СПА-центр надає

можливість постійного нагляду лікаря з призначенням мінеральних вод та процедур, лікувальний масаж, озокеритові аплікації, фізіотерапевтичні процедури.

Гармонія, готель

вул. Тараса Шевченка, 118В
 +38 (096) 1912706, +38 (066) 8288635
 info@garmonija.in.ua www.garmonija.in.ua

Триповерховий готель на 7 номерів (14 місць).

Є двокімнатний номер облаштований кухонним куточком. Можливі додаткові місця. До найближчого кафе та магазину — 300 м, супутникове телебачення, Wi-Fi, транспортні послуги (легковий автомобіль).

Гранд, вілла

вул. Д. Галицького, 26.
 + 38 (067) 2957014

Вілла має 11 номерів на 22-30 місць. Категорія номерів – «дуплекс» - 2, «люкс покращений» - 1, «люкс» - 1, «напівлюкс» - 4, «стандарт» - 3. У всіх номерах є супутникове ТБ, холодильник, сейф, кондиціонер, санвузол, а у номерах категорії «дуплекс» - кухня для самостійного приготування. Є басейн, більярд, сауна,

дитячий майданчик, автостоянка, Wi-Fi. Додаткові послуги – гідромасажна ванна, фітобочка, озокеритні аплікації, пресотерапія, лімфодренаж.

Даярта, вілла

вул. Зарічна, 95
 +38 (068) 6748327, +38 (066) 6031280
 dayarta95@gmail.com

Триповерховий готель на 19 номерів (58 місць) – двомісний стандарт (12), півлюкс (2 номери), Люкс дворівневий (4 номери), апартаменти (1 номер). Є Інтернет Wi-Fi, супутникове телебачення, спортивний зал, дитячий майданчик, прокат велосипедів.

Можливе дво- або триразове харчування. До найближчого кафе – 200 м. Оздоровча процедура «Фіто-бочка з обгортанням», масаж.

ДіАнна, лікувально-оздоровчий комплекс

вул. С. Бандери, 12
 +38 (03248) 48038, +38 (067) 5676822
 www.dianna.com.ua

ЛОК «ДіАнна» складається з кількох корпусів, де розмістилися одно-і двокімнатні номери різних категорій. Має свій бьювет мінеральних вод, ресторан, конференц-зал, медичний центр, тренажерний

зал. СПА-центр включає басейн, російську лазню, фінську та інфрачервону сауну.

Дримба, садиба

вул. О. Довбуша, 14/1
+38 (099) 7771555, +38 (098) 1231414
sad.drymba@gmail.com
www.drymba.com.ua

На облаштованій закритій території розташований двоповерховий дерев'яний котедж на 5 місць, мангал, гойдалка. На першому поверсі — вітальня з кухнею тераса, санвузол. На другому поверсі — 2 спальні. Котедж здається повністю. Можна самостійно готувати їжу на кухні. В'їзд на територію охороняється. Є паркінг, супутникове телебачення, Wi-Fi Інтернет.

вати їжу на кухні. В'їзд на територію охороняється. Є паркінг, супутникове телебачення, Wi-Fi Інтернет.

Едем, відпочинковий комплекс

вул. Золота Баня, 10
+38 (067) 6721678, +38 (093) 5220889, +38 (03248) 48097
www.hotel-edem.net.ua

Відпочинковий комплекс «Едем» розташований в центрі Східниці, оснащений дев'ятьма номерами, серед яких є номери класу люкс (4), напівлюкс (2) і однокімнатні (3) стандарти. У номерах є супутникове телебачення, доступ до мережі Інтернет, холодильник, телефон. Працює ресторан, у якому запропонують страва європейської та української кухні. Є більярд, настільний теніс, мангал. До лікувальної бази туристичного комплексу входять: резонансна магнітотерапія, кисневі піки, медовий, вакуумний, класичний європейський, антицелюлітний масаж, фітотерапія, інгаляції, ароматерапія.

Відпочинковий комплекс «Едем» розташований в центрі Східниці, оснащений дев'ятьма номерами, серед яких є номери класу люкс (4), напівлюкс (2) і однокімнатні (3) стандарти. У номерах є супутникове телебачення, доступ до мережі Інтернет, холодильник, телефон. Працює ресторан, у якому запропонують страва європейської та української кухні. Є більярд, настільний теніс, мангал. До лікувальної бази туристичного комплексу входять: резонансна магнітотерапія, кисневі піки, медовий, вакуумний, класичний європейський, антицелюлітний масаж, фітотерапія, інгаляції, ароматерапія.

Замковий міст, вілла

вул. Грушевського, 29
+38 (066) 965-56-43, +38 (098) 594-85-50
zamkoviimist.shidnitzya@yandex.ru

Вілла Замковий міст в смт. Східниця, на території національного природного парку Східні Бескиди. Замок має 4 комфортабельні сучасні просторі кімнати на другому поверсі. На території замку є велике озеро, дві гірські річки, джерела та кам'яний міст. Сервіс включений у вартість: паркінг; багет для дітей; Wi-Fi; супутникове телебачення.

Вілла Замковий міст в смт. Східниця, на території національного природного парку Східні Бескиди. Замок має 4 комфортабельні сучасні просторі кімнати на другому поверсі. На території замку є велике озеро, дві гірські річки, джерела та кам'яний міст. Сервіс включений у вартість: паркінг; багет для дітей; Wi-Fi; супутникове телебачення.

Зелений бір, лікувально-оздоровчий комплекс

вул. Т. Шевченка 300,
+38 (096) 0247088, +38 (095) 9112308, +38 (03248) 48216

Корпус на 42 номери, загальна кількість місць – 90. Категорія номерів – «Двохкімнатний номер» - 14, «напівлюкс» - 8, «стандарт покращений» - 4, «стандарт» - 16. Загальна площа – 1 га. Є спортивна площадка, дитяча площадка, альтанки, автостоянка, сауна, басейн. Лікувальний центр: лазеротерапія, гідроклоноотерапія, озокеритолікування, підводний душ-масаж, водні процедури, фізіотерапія, прийняття мінеральних вод, масаж. Є можливість триразового харчування.

Золоте руно, вілла

вул. Бориславська, 31В
38 (067) 374-47-37
willa@zolotoeruno.com.ua www.zolotoeruno.com.ua

Вілла «Золоте руно» пропонує 9 комфортабельних номерів з супутниковим телебачення, Wi-Fi Інтернетом. В номерах сучасні меблі з дерева. Є тренажерний зал; домашній кінотеатр; бібліотека; теніс (влітку); дитячий майданчик; бесідка з мангалом; автостоянка.

Ігнатєва, вілла

вул. Шевченка 99,
+38 (067) 6720510, +38 (03248) 48186

Готельний комплекс з трьох корпусів на 9 номерів. Кількість місць – 20. Категорія номерів: «апартаменти» - 1, «люкс» - 6, «одномісний» - 1, «2-місний» - 1. Їдальня на 25 місць, автостоянка, сауна, мангал, альтанка, дитячий басейн та майданчик, пункт прокату. Wi-Fi інтернет, сауна, більярд, настільний теніс, тренажери, камінний зал, автостоянка.

Київська Русь, готель

вул. Т. Шевченка, 2-а
+38 (03248) 48901, +38 (067) 6568955, +38 (095) 4143344
booking@kyivskaruss.com.ua

Чотиризірковий готель «Київська Русь» з лікувально-оздоровчими функціями має власний бювет мінеральних вод, салон краси, тренажерні зали. Є літня тераса, дитячий майданчик, дитяча кімната,

кінотеатр, автостоянка з відеоспостереженням. У готелі 59 комфортабельних номерів. Готель може прийняти до 140 гостей одночасно. У готелі «Київська Русь» є ресторан, бар, більярд, барбекю, конференц-зал (до 30 місць), медичний центр з власною лабораторією, відкритий басейн, фінська та інфрачервона сауни. Харчування - повний пансіон.

Кременник, вілла

вул. Б. Хмельницького, 22А

+38 (050) 3228336, +38 (067) 1489104, +38 (099) 478513

Чотириповерховий корпус на 6 номерів (4 - двомісні, 2 - напівлюкс), їдальня на 30 місць, масажний кабінет, російська лазня. На території — двоповерхова альтанка на 30 місць. Є Інтернет Wi-Fi, супутникове телебачення. Триразове харчування у їдальні. українська кухня, дитяче та дієтичне харчування. Російська

лазня на дровах з контрастною діжкою та кімнатою відпочинку, Можна привозити домашніх тварин.

Леонтія, вілла

вул. Зарічна, 37А

+38 (098) 4046578, +38 (093) 8844771.

olexakljus@gmail.com

Один дворівневий будинок (2–3 поверхи). Загальна кількість місць – 30-34. Номерів – 15. Категорія номерів – «люкс» - 1, «напівлюкс» - 1, «стандарт 3-місний» - 2, «стандарт 2-місний» - 11. До послуг відпочиваючих Wi-Fi, автостоянка, надання інформаційних послуг по відпочинку, трансфер з Трускавця.

Липки, садиба

вул. Б. Хмельницького, 15В

+38 (050) 3605655

Три котеджі, розташовані на великій території біля лісу. Два двоповерхові котеджі на 3 і 2 сталі з кухнею, столовою та каміном на першому поверсі та один одноповерховий на 1 спальню. Відкритий і закритий басейн, баня/сауна, паркінг, проживання з домашніми тваринами, супутникове телебачення, Wi-Fi Інтернет, проведення вечірок.

Львів, коледж

вул. 16-липня, 6А
+38 (067) 7157934

Два будинки на чотири поверхи. Всього номерів 13. Кількість місць – 26-37. Кількість номерів – 13. Кількість будинків – 2 (4- поверхи). Категорія –, «напівлюкс» - 9, «напівлюкс сімейний» - 2, «стандарт» - 2. Є кухні для самостійного приготування. На території автостоянка, дві альтанки, гойдалка. Є супутникове телебачення, Wi-Fi інтернет.

Мальви, садиба

вул. Шевченка, 312В
+38 (068) 9002026

Двоповерховий будинок на 11 місць. На першому поверсі - їдальня, санвузол (туалет, умивальник), 2 номери: двомісний, санвузол (душ, туалет, умивальник) - на поверсі. На другому поверсі - хол, три номери: двомісний покращений, тримісний, люкс. Є кухня, паркінг, їдальня, альтанки з мангалом, можливий прокат лижного спорядження.

Мозола, готель

вул. Б. Хмельницького, 22Е
+38 (097) 7013956
jermolajev6@gmail.com www.mozola.com.ua

Сучасний чотириповерховий корпус на 18 номерів (26 місць - стандарт двомісний, півлюкс, двокімнатний номер люкс і суперлюкс). На першому поверсі вілли - сучасна їдальня на 40 місць. Можливе триразове харчування. Дієтичне харчування — за домовленістю. Є Інтернет Wi-Fi, супутникове телебачення. На облаштованій території є альтанки, гойдалка, мангал, батут, дитячий майданчик, дитячий басейн, сауна з джакузі.

Під лісом, готельний комплекс

вул. Шевченка 190
www.pidlisom.net

Сучасний відпочинковий комплекс готельного типу. Один 5-ти поверховий корпус, що містить 14 номерів («люкс» - 3, «стандарт» - 9, «стандарт мансардний» - 2).

Є їдальня (30 місць), 3 альтанки, мангал, 2 гойдал-

ки, дитячий майданчик, руська баня, автостоянка. Wi-Fi, надання інформаційних послуг по відпочинку, трансфер по Східниці. Харчування по замовленню (дієтичне або ресторанне меню).

Рай, вілла

вул. Котляревського, 9/1,
+38 (096) 3053293, +38 (050) 1428613

Комплекс включає два корпуси – трьохповерхова вілла та спортивно-оздоровчий корпус на два поверхи. Загальна кількість 10 номерів Кількість місць – 20. Категорія номерів – «люкс» - 2, «напівлюкс» - 2, «стандарт 2-місний» - 6. До послуг відпочиваючих їдальня на 21 місце, масажний кабінет, тренажерний зал, альтанка, мангал, паркінг, Wi-Fi Інтернет, міні-бібліотека.

Респект («Respect Resort & SPA»), готель

вул. Б. Хмельницького, 28
+38 (067) 4405755
hotelrespect@ukr.net
www.respecthotel.com.ua

Готель має свій бьюет мінеральних вод, лікувальну базу і СПА-центр. Є дитяча кімната і майданчик. В готелі функціонує 27 комфортабельних номерів з безкоштовним бездротовим доступом до Інтернету (Wi-Fi), телевізором і міні-баром. Є ресторан, фітобар, конференц-зал, дитяча кімната. Wi-Fi інтернет, кінотеатр і бібліотека, настільний теніс, тренажерний зал. СПА-центр, користування яким включено у вартість номера, має басейн, римську і фінську сауни, тренажерний зал, можливо додатково замовити масажні та косметичні процедури.

Санта-Марія, рекреаційний комплекс

вул. Незалежності, 35
+38 (03248) 48272; +38 (095) 5073818
santa-maria@ukr.net
www.santamaria.com.ua

Номери категорій стандарт, напівлюкс, люкс та люкс з каміном. Номери обладнані всім необхідним для комфортного проживання. До послуг гостей лікувально-оздоровчий центр, власний бьюет мінеральних вод, тенісний корт, сауна з басейном, тренажерний зал, більярд, відкритий басейн, дитячий майданчик і дитяча кімната, картинна галерея, бібліотека, літні альтанки, автостоянка, Wi-Fi, ресторан і бар.

Сідус, оздоровчо-лікувальний центр

вул. Зарічна, 9Б
+38 (067) 6640451

Складається з трьох 2-3 поверхових корпусів і котеджу. Загальна кількість номерів 23. Кількість місць – 42. Категорія номерів – «апартаменти» - 2, «люкс» - 8, «напівлюкс» - 7, «стандарт» - 3, «1-місний» - 3. Харчування – 3-х разове домашнє дієтичне. Є їдальня (48 місць), бар, 3 альтанки, автостоянка, більйардна

кімната, медичний центр, сауна. Додаткові платні послуги - масаж, озонотерапія, озокеритні аплікації, лікувальні ванни, сауна, апітерапія, сон на вуликах.

Смерекова хата, котедж

вул. Б. Хмельницького 32,
+38 (067) 7445322

Двоповерховий котедж на два номери категорії «апартаменти». Ззагальна кількість місць 8-10. В номерах супутникове ТБ, wi-fi інтернет, кондиціонер, камін, холодильник, міні-бар; санвузли (душ, ванна, джакузі, фен); мікрохвильова піч. Харчування за окрему плату в ресторані «Верховина» (50 м.) Сауна

з басейном, більйард, тренажерний зал, паркінг, кухня для самостійного приготування, пральня, охорона, альтанка, автостоянка.

Сонячна квітка, садиба

вул. Зарічна, 65Б
+38 (097) 7160099

Три будинки на загальну кількість 11 номерів (21 місце). Категорія номерів – «люкс» - 3, «напівлюкс» - 2, «стандарт А» - 1, «стандарт В» - 4. «1-місний» - 1. Є Wi-Fi інтернет, супутникове телебачення. Закритий басейн з підігрівом, сауна на дровах, тренажерний зал, російський більйард, мангал, пункт прокату гірських велосипедів.

Стожари, санаторій

вул. Зарічна, 9,
+38 (097) 0972737, +38 (099) 7260276

Велика облаштована територія – 3,5 га. Один житловий корпус на 45 номерів. Загальна кількість місць 100. Категорія номерів – «люкс» - 6, «напівлюкс» - 5, «стандарт» - 18, «1-місний» - 6, «3-місний» - 10. Є можливість триразового дієтичного харчування і лікування.

Інфраструктура санаторію: лікувально-діагностична база (20 кабінетів), їдальня (72 місць), актовий зал (80 місць), бібліотека, настільний теніс, більярд, відеозал, автостоянка (25 машин). Лікувальні процедури та послуги: лікування мінеральними водами, масаж, фізотерапевтичні процедури, ультрозвукова діагностика, косметологічний кабінет, лазеротерапія, інгаляції.

Сузір'я, вілла

вул. Зарічна, 89,
+38 (067) 7849206, +38 (063) 9397612

Корпус на 4 номери категорії «стандарт» і «сімейний» і окремий котедж з кухнею для самостійного приготування їжі. Є можливість триразового харчування (домашня та дієтична кухня), в обідньому залі на 24 місця. В номерах супутникове телебачення, Wi-Fi Інтернет. Консультація лікаря, лікувальний масаж, трансфер з Львова та Трускавця, риболовля.

Три корони, вілла

вул. Промислова, 26Д/1,
+38 (067) 9589408.
artinna44@meta.ua

Будинок на три поверхи. Загальна кількість номерів – 12. Кількість місць – 20. Категорія номерів – «сімейний» - 2, «стандарт» - 10. Є їдальня (20 місць), відпочинкова та зона, паркінг. Можливо отримання комплексу масажів та оздоровчих процедур. Є Wi-Fi Інтернет.

Три сини та донька 4*, СПА-готель

вул. Зарічна, 3Б
+38 (03248) 48364
www.trysyny.com

Готельний комплекс складається з двох корпусів по 5 поверхів кожен, які об'єднані критим переходом. У готелі більше 100 номерів, 2 ресторани, конференц-зал на 130 місць, боулінг, SPA-центр, медичний центр і багато іншого. Літні майданчики дитячий і спортивний, зимовий льодовий каток, прокат велосипедів, санок, Wi-Fi Інтернет. Користування SPA - центром — два басейни, сауна, крио-сауна, ванна з гідромасажем, тренажерний зал, турецька лазня. Медичний центр, консультації лікарів-спеціалістів – терапевта, уролога, травматолога-ортопеда, рефлексотерапевта, педіатра.

Три сини та донька 5*, СПА-готель

вул. Котляревського, 109
+38 (03225) 90 888
www.trysyny.com

173 просторі готельні номери, професійне та якісне лікування, відмінний сервіс, незліченна кількість послуг, які можна отримати тут, дадуть Вам можливість сповна насолодитись відпочинком. SPA-центр і медичний центр з внутрішнім бюветом мінеральних вод.

Тустань, готель, лікувально-оздоровчий комплекс

вул. Т. Шевченка, 92Б
+38 (067) 7525678, +38 (095) 5865178, +38 (03248) 48377
hoteltustan@gmail.com

Готель «Тустань» включає 48 комфортабельних номерів різних категорій. Кожен номер оснащений системою кондиціонування та обігріву, має супутникове телебачення, Wi-Fi доступ в Інтернет. Є дитяча кімната і майданчик, закритий басейн, також є свій медичний центр і бювет мінеральних вод. Усі діагностичні обстеження проводяться на сучасному обладнанні. Ресторан на 60 місць, лаунж-бар і кафе-бар на 30 місць.

Фурмі, готель

вул. Шевчека, 18А
+38 (032) 4848118
info@hotelfurmi.com

6 номерів класу «напівлюкс» і «люкс». Послуги масажу, озокеритотерапії, організація консультацій та обстежень у різних фахівців. Готель пропонує на вибір частковий або повний пансіон. Є можливість замовити дієтичне чи вегетаріанське меню. На території автостоянка, альтанки.

Юран, вілла

вул. Т. Шевченка, 298А
+38 (067) 6028347

Чотириповерховий корпус на 17 номерів (34 місця). Номери – півлюкс, люкс (двокімнатний номер). На облаштованій території є піч-мангал, альтанки, шезлонги, дитячий майданчик. На першому поверсі їдальня. Українська кухня. Дитяче та дієтичне харчування — за домовленістю.

Цитадель, відпочинково-оздоровчий комплекс

вул. Незалежності, 37Б
 +38 (096) 7810063
 citadel.shodnica@gmail.com

Чотириповерховий комплекс на 19 номерів (одномісний стандарт (2 номери), двомісний стандарт (11 номерів, з них 4 з балконом), півлюкс (3 номери), люкс (1 номер) суперлюкс (2 номери)). Є їдальня на 30 місць з комплексним триразовим дієтичним харчуванням, сауна з басейном. Інтернет Wi-Fi, супутникове телебачення. На території – альтанки та мангали, дитячий майданчик. Більярд, настільний теніс. За домовленістю проводиться лікувальний масаж, апітерапія (лікування бджолами, сон на вуликах).

Allesia, вілла

вул. Незалежності, 73
 +38 (099) 4466512
 villaallesia@ukr.net,
 www.villa-alessia.com

Один триповерховий корпус на 10 номерів, всього місць – 23. Категорія номерів – «сімейний люкс» - 1, «сімейний» - 2, «стандарт» - 5, «одномісний» - 2. Сервіс: автостоянка, Wi-Fi інтернет, трансфер з Східниці, дитячий майданчик, мангал, бібліотека. Доступне комплексне харчування, послуги масажиста, трансфер з Трускавця, транспортні послуги, організація екскурсій.

FOREST HOUSE EXCLUSIVE, котедж

вул. Т. Шевченка, 290Б
 +38 (096) 7316896

Дворівневий котедж на 2-4 місця. На першому рівні — кухня та вітальня з камином. На другому рівні — спальня. паркінг з охороною, супутникове телебачення, Інтернет Wi-Fi.

Woodman, вілла

вул. 16 липня, 15Б
 +38 (067) 1121710, +38 (050) 2135035

Один чотириповерховий корпус на 18 номерів (40 місць). Категорія номерів – «люкс» - 6, «напівлюкс» - 8, «стандарт» - 4. Є їдальня, 3-х разове харчування (домашня кухня або дієтичне). На території автостоянка, альтанка, мангал. Є супутникове телебачення, Wi-Fi.

Туристично-довідкове видання

Історико-культурні пам'ятки Борислава і Східниці. ПУТІВНИК

Автори-упорядники: *Олег Микулч, Роман Тарнавський*
Художнє оформлення та верстка: *Ігор Дикий*
Технічний редактор: *Олег Яцожинський*
Літературний редактор: *Альбертина Бучинська*

Підписано до друку 18.04.2017. Формат 64×90/16. Друк офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Папір крейдовий 115 г/м².
Тираж 200 прим.

Науково-виробнича фірма «Карти і Атласи»
Україна, 79035, м. Львів, вул. Зелена, 111,
тел.: +38 (032) 244-29-13, тел./факс: +38 (032) 244-29-14
E-mail: mapsatlas.com.ua@gmail.com
www.mapsatlas.com.ua

Друк «Колвес»
м. Львів, вул. Грабовського, 11, тел.: 297-46-78